

Miljøpartiet de Grønnes vei mot Stortinget Fra fundamentalister til pragmatister?

**En studie av det norske miljøpartiets medlemmer
2002-2014**

Mari Amdahl Heglum

Masteroppgave ved Institutt for statsvitenskap

UNIVERSITETET I OSLO

10. juni 2015

Miljøpartiet de Grønnes vei mot Stortinget

Fra fundamentalister til pragmatister?

En studie av det norske miljøpartiets medlemmer 2002-2014

Copyright: Mari Amdahl Heglum

2015

Miljøpartiet de Grønnes vei mot Stortinget: Fra fundamentalister til pragmatister?

Mari Amdahl Heglum

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Denne studien handler om hvordan Miljøpartiet de Grønnes medlemsorganisasjon har utviklet seg mellom 2002-2014, perioden hvor partiet krysset de nødvendige hindringene for å oppnå nasjonal parlamentarisk representasjon.

Min empiriske analyse viser overordnet at MDG i 2002 var et grasrotorientert, ikke-strategisk, økologisk radikalt og pasifistisk parti som plasserte seg langt til venstre på den økonomiske høyre-venstre-aksen, og som gjennomsnittlig hadde en anti-autoritær medlemsmasse. Som et resultat av den sterke medlemsveksten har partiet i 2014 beveget seg mot sentrum i både organisatoriske og strategiske spørsmål, samt på sentrale holdningsdimensjoner tradisjonelt forbundet med grønne partier. Glidningen mot sentrum er imidlertid moderat, og partiet må fortsatt vurderes som å være et relativt grasrotorientert og økologisk «annerledesparti» i den norske partifloraen.

Videre viser analysen at partiets organisatoriske forankring i sosiale bevegelser er svekket som andel av den totale medlemsmassen, og at dette er en sannsynlig forklaring på partiets bevegelse i mer pragmatisk retning. Partiet er fortsatt sterkt forankret i sosiale bevegelser og miljøorganisasjoner, men har også rekruttert medlemmer fra andre deler av det organiserte og uorganiserte samfunnet. Videre viser analysen at medlemsmassen i 2014 i gjennomsnitt er eldre, har høyere utdanning, er mer urbane, og består av flere ledere enn før, variabler som alle i større eller mindre grad er korrelert med bevegelse mot sentrum på ulike dimensjoner.

Til sist viser analysen at partiet i 2002 var preget av såkalte «realos/fundis»-liknende fraksjoner som var uenige både om organisasjon, strategi og i økologiske spørsmål. I 2014 er segmenteringen mellom fraksjonene redusert, fordi begge anerkjenner behovet for å ha en politisk strategi rettet mot sitt ytre miljø. Det har også vært et kvalitativt skift i partiets toppledelse over tid. Mens topplederne i 2002 var den mest radikale gruppen i partiet, er tilfellet motsatt i 2014, hvor topplederne er mer positive til sentralisering av partiorganisasjonen, mer pragmatiske i økologiske spørsmål og mindre pasifistiske enn de passive medlemmene.

Hva dette konkret betyr for MDGs fremtidige rolle i norsk politikk er fortsatt et åpent spørsmål. Mine resultater indikerer at partiets medlemsmasse er klare for å inngå samarbeid

med andre partier, og at de stort sett er enige om at det er nødvendig å ha en strategi rettet mot sitt ytre miljø. Dersom MDGs vekst på meningsmålingene fortsetter, og de andre partiene skulle ønske å inngå samarbeid med partiet, er det derfor ikke utenkelig at MDG i fremtiden også vil krysse Rokkans siste institusjonelle terskel: innpass i regjeringskontorene. Eventuelt, slik Mogans Pedersen (1991: 97) vurderer det, krysse terskelen for relevans ved å få en sentral rolle som vippeparti på Stortinget, og slik kunne påvirke fremtidige regjeringskonstellasjoner, og dermed også utviklingen av norsk politikk.

Forord

Dette arbeidet markerer slutten på mine 6 år som student og aktiv på Blindern. Dette er en tid som har inkludert utallige timer med arbeid, men mest av alt møter med mennesker som har gjort studietida til en fantastisk opplevelse. Det er mange som skal takkes for at denne studien har vært mulig. Den viktigste er venn og veileder Anders Ravik Jupskås, som med sin evige optimisme og stadige strøm av gode idéer har drevet prosjektet fremover. Du har vært en enorm støtte i arbeidet, både faglig og personlig. En stor takk også til Miljøpartiet de Grønne, og spesielt til alle medlemmene som har tatt seg tid til å svare på undersøkelsen som utgjør datamaterialet i denne studien. Takk til partisekretær Lars Gaupset for tilrettelegging underveis, og til testutvalget som ga innspill på tidlige utkast av undersøkelsen. Takk også til Bernt Aardal og Jo Saglie for verdifulle innspill på utformingen av undersøkelsen.

Denne oppgaven hadde heller ikke blitt til uten gode venner som oppmuntrer og gjør hverdagen lysere når arbeidsdagene blir lange. Thea, Marta, Astri: tusen takk for at dere finnes. Takk også til Tone og Gabrielle for viktige avbrekk dette året, til førstehjelp-gjengen, og til Gina og Siri som gjorde at også innspurten ble en sosial opplevelse. Takk til Stine for alle timene vi har tilbrakt sammen i løpet av studietida. Takk for diskusjoner, gode råd og støtte i alle ting, for uvurderlig hjelp i innspurten av også dette prosjektet, og for all den gode maten du lager når ingen andre har krefter igjen til sånt. Takk til Sølvi og Sigfred for varme og husrom som alltid gir et etterlengtet avbrekk fra en hektisk tilværelse. Takk til mamma, pappa og Hanne Siri, fordi jeg vet at dere alltid er der.

Torkil, takk for sårt trengt korrekturlesing, men mest av alt for at du holdt ut, holdt meg oppe, og for at du er den du er. Livet ser lyst ut!

Alle feil og mangler er mine egne.

Mari Amdahl Heglum

10.juni 2015

Antall ord (ekskl. forside og litteraturliste): 41 075

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon	1
1.1. Forskningsspørsmål	3
1.2. Miljøpartiet de Grønne i det norske landskapet	6
1.3. Denne studiens plassering i litteraturen	8
1.3.1. Årsaker til partiendring og MDG som most likely case	9
1.3.2. Kausalmodell	10
1.3.3. Mitt bidrag	11
2. Grønne partier: en ideallmodell	13
2.1. Partienes historiske røtter	13
2.1.1. Partiene som kanaler for de nye sosiale bevegelsene	13
2.1.2. Partiene som økofilosofiske verksteder	14
2.2. Tre sentrale dimensjoner	17
2.2.1. Organisasjonsprinsipper	17
2.2.2. Strategiske prioriteringer	17
2.2.3. Politisk profil	18
2.3. En ideallmodell av MDG i 2002	19
3. Analytisk rammeverk	20
3.1. Avhengig variabel: Partiendring	20
3.2. Forklaringsvariabler: Hva påvirker politiske partier?	22
3.3. Hvilke endringer over tid?	28
3.3.1. Endringer i posisjoner	30
3.3.2. Endringer i grad av intern enighet	31
3.4. Forventninger	33
4. Forskningsdesign	36
4.2. Empirisk materiale	37
4.3. Operasjonalisering av variabler og måleinstrumenter	39
4.3.1. Avhengige variabelgrupper	39
4.3.2. Forklaringsvariabler	45
4.4. Representativitet, reliabilitet og validitet	48
4.4.1. Utvalgsskjjevheter og representativitet i 2002 og 2014-undersøkelsene	49
4.4.2. Systematiske målefeil i 2002- og 2014-undersøkelsene	52
5. Analyse: Endringer over tid	54
5.1. Organisasjonsprinsipper	54
5.1.1. Posisjon	55
5.1.2. Konfliktnivå	57
5.1.3. Fra to talspersoner til én partileder?	59
5.2. Strategi	61
5.2.1. Posisjon	62
5.2.2. Koalisjons- og samarbeidsinteresser i 2014	64
5.3. Politisk profil	66
5.3.1. Posisjon	66
5.3.2. Konfliktnivå	71
5.3.3. Bredde	73
5.4. Dimensjonene kombinert: Fraksjonalisering over tid?	76
6. Mulige forklaringer på partiendring	83
6.1. Endret organisatorisk forankring?	83
6.2. Endret sosio-demografisk sammensetning?	88

6.3. Flere passive medlemmer over tid?.....	92
6.4. Svekket partisosialisering?	93
6.5. Hva påvirker hva i 2002 og 2014?	94
7. Konklusjon.....	102
7.1. Oppsummering	102
7.1.1 MDG i retning av organisatorisk, strategisk og politisk pragmatisme	102
7.1.2 Endringer i medlemsmassens forankring og sammensetning	103
7.1.3 Årsaker til partiendring	104
7.2. Bredere implikasjoner.....	105
7.2.1. MDG fortsatt et «annerledesparti»	105
7.2.2. En grønn utfordrer på Stortinget?.....	106
7.2.3. Teoretiske implikasjoner og spørsmål til videre forskning	108
Litteraturliste	111
Appendiks	116

Figurer

<i>Figur 1.1: Medlemsvekst i MDG siden 1995</i>	7
<i>Figur 1.2: Antall aktive enheter i de norske partiene over tid</i>	7
<i>Figur 1.3. Kausalmodell</i>	11
<i>Figur 5.1: Bør MDG ha én leder?, prosent 2002</i>	60
<i>Figur 5.2. Strategiske målprioriteringer i 2002 og 2014, prosent</i>	61
<i>Figur 5.3. Fordeling på instrumentalisme-indeks I 2002 og 2014, prosent</i>	63
<i>Figur 5.4. Koalisjons- og samarbeidsinteresser 2014, prosent</i>	65
<i>Figur 5.5. Sympati med andre partier</i>	66
<i>Figur 5.7. Plassering på holdningsdimensjoner 2002 og 2014, gjennomsnitt</i>	70
<i>Figur 5.8: Sakssentralitet 2002 og 2014</i>	74
<i>Figur 5.9. Clusteranalyse av partimedlemmene i 2002 og 2014, plott</i>	78
<i>Figur 5.10. Clustrenes snittverdier på økologisk og strategisk dimensjon, 2002 og 2014</i>	80
<i>Figur 6.1. Deltakelse i sosiale bevegelser i 2002 og 2014, prosent</i>	84
<i>Figur 6.2. Medlemskap i miljøorganisasjoner i 2002 og 2014, prosent</i>	85
<i>Figur 6.3. Medlemskap i andre partier 2002 og 2014, prosent</i>	87
<i>Figur 6.4. Organisatorisk bakgrunn 2002 og 2014, prosent</i>	88
<i>Figur 6.5. Sosio-demografisk sammensetning 2002 og 2014, prosent</i>	90
<i>Figur 6.6. Andel passive og aktive medlemmer i 2002 og 2014, prosent</i>	92

Tabeller

Tabell 1.1: Valgoppslutning og medlemstall for MDG 2001 til 2013	7
Tabell 2.1. En idealmodell	19
Tabell 3.1. Avhengige variabler og indikatorer på endring	22
Tabell 3.2. Forklaringsvariabler	28
Tabell 3.4: Forventninger, avhengig variabel, 2002 og 2014	34
Tabell 3.5: Forventninger, sentrale forklaringsvariabler, 2002 og 2014	35
Tabell 4.1: Svarprosent i undersøkelsene 2002 og 2014	38
Tabell 5.1. Organisasjonsprinsipper: gjennomsnitt, tilslutning og motstand	55
Tabell 5.2. Organisasjonsprinsipper: Konfliktpotensial	58
Tabell 5.3. Delt lederskap, tilslutning og konfliktpotensial i 2014	60
Tabell 5.4. Verdier og politiske holdninger, konfliktpotensial	72
Tabell 6.1. Regresjonsmodeller	96

1. Introduksjon

It is no accident that in all cases of electoral success, Green or ecology movement parties soon began to generalize their ideological appeal in order to create a closer match between the imperatives of territorial representation and electoral accountability, on the one hand, and legislative appeals and activities of the new parties, on the other (Kitschelt 2006: 285).

Denne studien handler om hvordan Miljøpartiet de Grønnes medlemsorganisasjon har utviklet seg mellom 2002-2014, en periode hvor partiet krysset de nødvendige hindringene for å oppnå nasjonal parlamentarisk representasjon. Ved Stortingsvalget i 2001 var partiet marginalt, med en total oppslutning på 0,2 prosent, og rundt 270 registrerte medlemmer. Ved utgangen av valgåret 2013 hadde partiet fått sin første innvalgte stortingsrepresentant, og opplevd en tjuedobling av medlemsmassen. Den enorme veksten i medlemsorganisasjonen har fortsatt også etter valget 2013, og ved utgangen av 2014 besto partiet av over 6000 registrerte medlemmer. Med dette som bakteppe undersøker jeg hvordan den sterke medlemsveksten har påvirket partiet. Spesifikt undersøkes det: 1) hvorvidt, og hvordan, medlemsveksten har påvirket partiets grasrotdemokratiske orientering, strategiske prioriteringer, og politiske profil, og 2) hvorvidt, og hvordan, medlemsveksten har endret medlemsorganisasjonens organisatoriske forankring og sosio-demografiske sammensetning.

Miljøpartiet de Grønne inngår i en større partifamilie av grønne partier. Litteraturen om disse partiene er inspirert av den historiske konteksten partiene utviklet seg i, en periode hvor nye former for politisk aktivisme vokste frem gjennom sosiale bevegelser, og hvor grønn ideologi hadde en ny bølge gjennom politisering av økofilosofien i akademiske miljøer. Partiene har altså vokst frem fra, og hatt sin forankring i, bevegelser som var kritiske til det etablerte politiske systemet og tradisjonelle hierarkiske former for organisering. Helt konkret har partiene vært befolket av aktivister med 1) organisatorisk bakgrunn fra disse systemkritiske bevegelsene, og 2) en sosio-demografisk sammensetning som ofte kjennetegner såkalte postmaterialistiske individer (Inglehart 1977). Disse kjennetegnes ved å være unge, høyt utdannede intellektuelle og profesjonelle arbeidere fra den nye middelklassen, som ofte er urbant bosatte og som arbeider eller er under utdanning innenfor utdanningssektoren, helsesektoren og kultursektoren (Kitschelt 1990:186; Poguntke 1989:187). Partiaktivistenes organisatoriske forankring og sosio-demografiske sammensetning er derfor sentrale variabler som benyttes for å forklare hvorfor partiene skiller seg markant fra andre partier når det gjelder 1) organisasjonsprinsipper, 2) politisk strategi, og 3) politisk profil.

Organisatorisk har partiene skilt seg fra andre partier ved å motsette seg sentralisering av partiorganisasjonen. Isteden har de forsøkt å praktisere de sosiale bevegelsenes horisontale grasrotdemokratiske organisasjonsprinsipper på de etablerte politiske partienes arena. *Strategisk* har partiene skilt seg ut ved å være mindre rettet mot å drive valgkamp og å oppnå regjeringsmakt, og heller realisere det interne partidemokratiet som de også ønsker å implementere i samfunnet. Til sist har partienes *politiske profil* vært preget av både aktivistenes differensierte bakgrunner og av innflytelsen fra økofilosofien. De har derfor vært kjennetegnet av sterk enighet om, og opptatthet av, økologiske spørsmål om klima og miljø, og enkelte andre «ny politikk»-saker, men vært lite utviklet på andre mer tradisjonelle saksfelt. Partienes profil har med andre ord vært forholdsvis smal i partienes tidlige år, og har ført til at partiene av flere er blitt betegnet som såkalte «ensakspartier» (se for eksempel Kitschelt 1993: 94).¹

Studier av grønne partiers utvikling over tid har vært sentrert rundt spørsmålet om hva som skjer når partiene vokser og møter utfordringer og krav fra de allerede etablerte partisystemene de er en del av. Fordi partiene har sine røtter fra bevegelse som i utgangspunktet var kritiske til både samfunnsutviklingen og det etablerte politiske systemet, kan behovet for å fungere innenfor dette systemet skape et paradoks som leder til intern splittelse og konflikt. Kitschelt (1988b:131) skiller mellom det han betegner som «the Logic of constituency representation» og «the Logic of party competition», for å beskrive det han mener er en fundamental utfordring for grønne partier. Partienes ideologiske fundament (horisontal organisering og direkte deltakelse) kolliderer med det etablerte politiske systemet de ønsker å være en del av. Han argumenterer derfor for at grønne partiers organisasjonsprinsipper, politiske strategier og politiske profil må tilpasses dette systemet.

Som konsekvens vil partiene derfor over tid tvinges til å sentralisere partiorganisasjonen, utvikle en mer instrumentell politisk strategi, og utvikle en bredere og mindre økologisk radikal politisk profil. Denne antakelsen om hvordan grønne partier vil utvikle seg over tid springer ut av såkalte *systemiske teorier* om hvorfor og hvordan partier endrer seg (se for eksempel Katz and Mair 1993; 1995). I slike teorier fokuseres det på hvordan partienes ytre miljø tvinger frem endringer, og partiene behandles i stor grad som enhetlige aktører som reagerer unisont på ytre stimuli. På den annen side hevder Müller (1997) at endringer i et

¹ Mudde (1999, p. 184) definerer «ensakspartiet» blant annet som å være et parti som adresserer bare én altomfattende politisk sak i sin politiske kommunikasjon.

partis ytre miljø verken er en nødvendig, eller en tilstrekkelig, årsak til partiendring (Müller 1997:294). For det første er partier generelt antatt å være konservative organisasjoner som motsetter seg endring (se for eksempel Panebianco 1988; Harmel og Janda 1994). For det andre er det også mulig at endringer kan forårsakes av interne faktorer alene (Harmel og Janda 1994: 265). Spesielt den siste forklaringen tar utgangspunkt i at partienes «indre liv» må studeres for å forstå endringer over tid. Slike studier innebærer for eksempel studier av medlemsorganisasjonene og medlemmenes innflytelse på partiet (se for eksempel Kitschelt 1989b; Panebianco 1988; Larsen 2003).

Selv om studier av partiendring på systemnivå og studier av politiske partiers «indre liv» ikke nødvendigvis står i et direkte motsetningsforhold til hverandre, så kan det argumenteres for at det eksisterer et konseptuelt gap mellom disse to analytiske nivåene. Systemiske forklaringer på partiendring begrenser seg ofte til å identifisere generelle indikatorer på endring, som for eksempel endring i en partiorganisasjons størrelse. Men hvilke endringer dette faktisk forårsaker *i partiet* kan ikke systemiske teorier alene forklare. Slik Müller (1997: 295) også påpeker, så vil casestudier være egnet til å avdekke *hvilke* endringer en slik generell indikator medfører. En rekke studier har fokusert på hva som skjer med partiene når medlemsorganisasjonene krymper (se for eksempel Van Biezen, Mair, og Poguntke 2012), men svært få har studert hva som kan skje med et parti som *vokser* så raskt som MDG har gjort. Denne studien av Miljøpartiet de Grønne er derfor også en studie av hvordan partiendring kan virke gjennom et partis medlemsorganisasjon. Nettopp ved å studere hvordan en generell indikator på partiendring (sterk medlemsvekst) faktisk påvirker partiets *interne* sammensetning, kan denne studien bidra til å fylle en del av det konseptuelle gapet mellom systemiske teorier om partiendring, og studier av partienes «indre liv».

1.1.Forskningsspørsmål

I denne studien forsøker jeg altså å besvare spørsmålet om hva som skjer med et parti som vokser så raskt som Miljøpartiet de Grønne har gjort. Konkret er det overordnede forskningsspørsmålet for denne studien:

Hvordan har Miljøpartiet de Grønnes sterke medlemsvekst påvirket medlemsmassens 1) organisatoriske forankring og sosio-demografiske sammensetning og 2) organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politiske profil?

Det empiriske materialet som benyttes for å besvare dette spørsmålet er to surveyundersøkelser av MDGs medlemmer. Den første ble gjennomført av Gunnar Grenstad i 2002, før medlemsveksten i partiet tiltok, og den andre ble gjennomført av meg, i samarbeid med Anders Ravik Jupskås, i februar og mars 2015. Det store tidsintervallet mellom undersøkelsene, kombinert med MDGs sterke vekst og parlamentariske gjennombrudd i perioden, gir en unik mulighet til systematisk å studere hva som skjer med et partis medlemsorganisasjon når den går fra å være en marginal gruppering til å bli et parlamentarisk parti. For å avgrense og konkretisere det overordnende forskningsspørsmålet stilles det her to relaterte spørsmål, som besvares i separate analysekapitler:

1. Hva kjennetegnet medlemsorganisasjonens organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politiske profil i 2002, og i hvilken grad er de endret i 2014?
2. Hva kjennetegnet medlemsorganisasjonens organisatoriske forankring og sosio-demografiske sammensetning i 2002, og i hvilken grad er den endret i 2014?

Begge spørsmålene innebærer en kartlegging av endringer over tid. Samtidig må det andre spørsmålet betraktes som bakenforliggende det første, fordi medlemsorganisasjonens forankring og sammensetning anses som den viktigste forklaringen på hvorfor partiene tradisjonelt har vært grasrotorienterte, hatt lite instrumentelle strategier, og en gitt politisk profil. På denne måten vil eventuelle endringer som kan observeres på spørsmål to kunne betraktes som sannsynlige *forklaringer* på eventuelle endringer som observeres på spørsmål en. Dette betyr at dersom vi for eksempel kan observere at A) endring i grad av grasrotorientering i organisasjonsspørsmål har forekommet, og at B) endring i partimedlemmenes organisatoriske forankring i sosiale bevegelser har forekommet, så kan det avledes at B kan være en forklaring på A.

Etter at disse første to spørsmålene er besvart hadde det vært hensiktsmessig å undersøke om dette er tilfellet eller ikke, altså å teste hvorvidt eventuelle endringer i medlemsorganisasjonens forankring og sammensetning faktisk er årsaken til eventuelle endringer i organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politisk profil. Dette er imidlertid ikke mulig med det datagrunnlaget som benyttes i denne studien.² Det som

² Å gjennomføre en slik test krever enten et paneldesign der de samme respondentene inngår på flere tidspunkter, eller tverrsnittstudier av flere grønne partier i ulike år, hvor den gjennomsnittlige endringen over tid for de avhengige og uavhengige variablene aggregeres til et nytt datasett på partinivå, og deretter testes i en ny modell.

imidlertid *kan* besvares her, er spørsmålet om hvorvidt disse to tingene henger sammen i de to årene som studeres. Dersom medlemmer med ulik organisasjons- og sosial bakgrunn har ulike holdninger, så vil dette sannsynliggjøre at A faktisk henger sammen med B. Derfor er et siste spørsmål som stilles:

3. Er partimedlemmenes organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politiske holdninger i 2002 og 2014 påvirket av deres organisatoriske og sosiale bakgrunn?

Her tas det altså sikte på å generere noen hypoteser om kausalforholdet mellom endring i forankring og sammensetning, og endring i organisasjonsprinsipper, strategi og profil, ved å besvare spørsmål tre. Dette gir studien et eksplorerende element, som kan danne grunnlag for videre forskning på hvordan endring i organisatorisk forankring og sosio-demografiske sammensetning faktisk påvirker medlemsorganisasjonenes organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politiske profil.

Denne studien inneholder tre sentrale innledende kapitler som danner grunnlaget for den empiriske analysen som følger i kapittel 5 og kapittel 6. Fordi formålet med denne studien er å beskrive endringer i MDG er det nødvendig å ha en klar forståelse av hvordan et grønt parti idealtypisk vil se ut. I *kapittel 2* kommer derfor en kort introduksjon til grønne partier, som beskriver hvordan partienes spesielle historiske røtter har påvirket deres forankring og sammensetning, og derfor også organisasjonsprinsipper, strategi og politiske profil. I *kapittel 3* avklarer jeg det analytiske rammeverket for studien, og utleder forventninger til forskningsspørsmålene som skal besvares. I *kapittel 4* gjennomgår jeg forskningsdesignet, med fokus på datamaterialets styrker og svakheter, hvordan sentrale variabler operasjonaliseres, samt hvilke måleinstrumenter som benyttes for å besvare de tre spørsmålene.

Før dette er det imidlertid nødvendig først å introdusere Miljøpartiet de Grønne som et politisk parti i det norske landskapet, og deretter å avklare noen sentrale spørsmål om hvor denne studien plasserer seg i litteraturen. Det siste avsnittet i dette introduksjonskapittelet inneholder derfor en drøfting av hvilken type case av partiendring MDG er, en klargjøring av hvilken underliggende kausalmodell som er utgangspunktet for denne studien, og hva denne studiens empiriske og teoretiske bidrag er. Det siste er sentralt for å avklare hva denne studien kan forklare i relasjon til den bredere litteraturen om partiendring.

1.2. Miljøpartiet de Grønne i det norske landskapet

Som andre grønne partier i Europa har også det norske miljøpartiet sin opprinnelse fra sosiale bevegelser. Partiet ble etablert av miljøaktivister fra Framtiden i våre hender (FIVH) i 1988. Etter å ha arbeidet for FIVHs idéer internt i Arbeiderpartiet uten å vinne fram, skrev Ove Braaten i 1984 et innlegg i organisasjonens magasin Folkevett, hvor han foreslo å etablere et nytt parti. Fire år senere ble Miljøpartiet de Grønne stiftet på Rondetunet turistgård i Rondane (Taustad 2014). Dette skjedde i en periode hvor også økofilosofien var på fremmarsj i akademiske miljøer både internasjonalt og i Norge. Den norske filosofen Arne Næss var en svært sentral bidragsyter til dette, med sin lansering av *dypøkologien*, en operasjonalisert utvidelse av den *økosentriske tankegangen* innenfor grønn politisk teori. For MDG kan dypøkologien ha vært spesielt formativ for partiets ideologi, fordi Arne Næss selv, sammen med økofilosofen Sigmund Kvaløy Setereng, var aktive deltakere i den politiske prosessen som ledet frem til utmeislingen av partiets første politiske program (Taustad 2014).

Miljøpartiet de Grønnes vei mot Stortinget ble imidlertid lang. Partiet fikk sitt etterlengtede parlamentariske gjennombrudd ved stortingsvalget i 2013, drøye tjue-fem år etter stiftelsesmøtet i Rondane i 1988. Studier som omtaler det norske miljøpartiet har derfor ofte fokusert på å forklare partiets langvarige mangel på parlamentarisk suksess. Her konkluderes det med at fordi enkelte eksisterende partier inkorporerte klima- og miljøspørsmålene relativt tidlig, har ikke en ensidig miljøprofil vært tilstrekkelig i konkurransen med de andre partiene (Bjørklund & Hellevik 1988; Grepstad & Nerbøvik 1984; Grønmo 1975; Aardal 1993:434). De siste årene har partiet imidlertid opplevd en tjuedobling av medlemsmassen, og en sterk vekst i aktivitetsnivå. Tabell 1.1 viser tall for partiets oppslutning og innvalgte representanter ved stortingsvalg og lokalvalg siden 2001, samt medlemstall for disse årene.

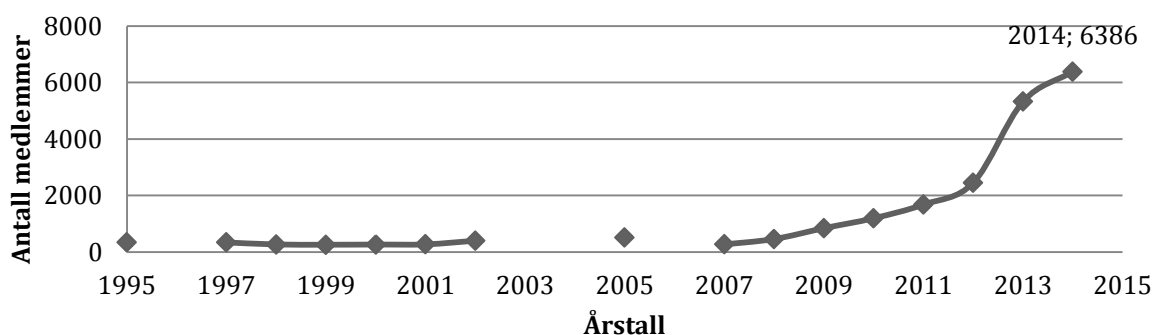
Lokalvalget i 2011, og det påfølgende stortingsvalget i 2013, representerer partiets lokale og nasjonale parlamentariske gjennombrudd, og partiets vekst på meningsmålingene har fortsatt. I mai 2015 viste Ipsos MMIs politiske barometer den beste målingen for partiet noensinne, hvor MDG havnet godt over sperregrensen med en oppslutning på 4,9 prosent. Dersom denne målingen hadde vært valgresultatet i 2017, hadde partiet hatt hele ni stortingsmandater. Partiet er altså i stadig vekst, som nevnt også når det gjelder medlemstall og aktivitetsnivå. Den sterke medlemsveksten, og partiets økte aktivitetsnivå er illustrert i *figur 1.1* og *1.2*.

Tabell 1.1: Valgoppslutning og medlemstall for MDG 2001 til 2013

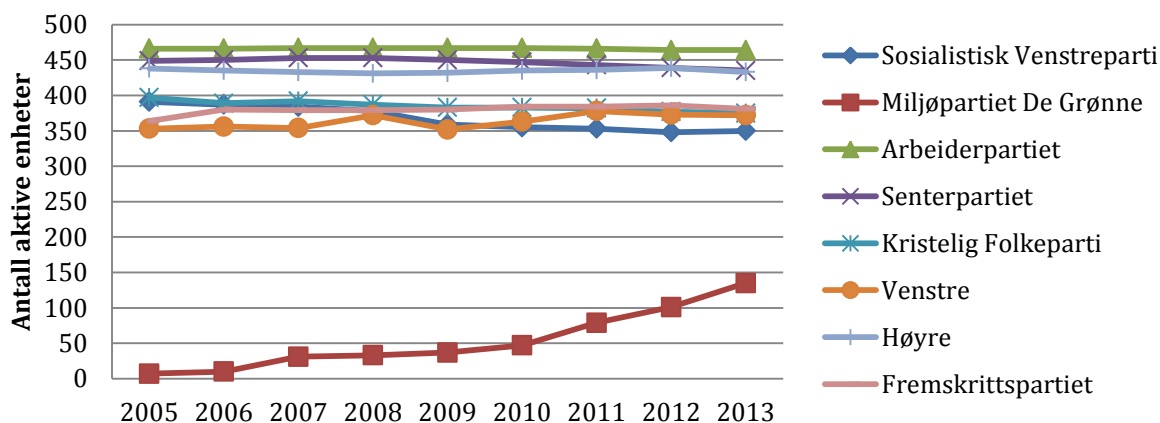
Stortingsvalg	Antall stemmer	Oppslutning	Innvalgte representanter	Antall partimedlemmer
2001	3 785	0,2	Ingen	270
2005	3 652	0,1	Ingen	510
2009	9 286	0,3	Ingen	842
2013	79 152	2,8	Én	5324

Kommunevalg	Antall Stemmer	Oppslutning	Innvalgte representanter	Antall partimedlemmer
2003	3 529	0,2	7	
2007	6 963	0,3	6	270
2011	21 863	0,9	18	1679

Kilder: Antall stemmer og oppslutning: Tall fra Statistisk Sentralbyrå, Statistikkbanken: <https://www.ssb.no/statistikkbanken/>. Innvalgte representanter fra Jupskås (2013:141). Antall partimedlemmer: se figur 1.

Figur 1.1: Medlemsvekst i MDG siden 1995

Kilder: tall fra Grenstad, Jupskås, and Ness (Upublisert:10). Både sammenliknbarhet og pålitelighet er problematisk, og det gir derfor bare mening å tolke den robuste trenden over tid. Se Appendix 1, tabell A1.1. for oversikt over kilde for tall for hvert år.

Figur 1.2: Antall aktive enheter i de norske partiene over tid

Kilde: Data fra partifinansiering.no. Figuren viser antall innberetningspliktige enheter i partiene over tid, og kan tolkes som antallet aktive enheter i hvert parti for hvert år.

Veksten i antallet medlemmer og aktivitet i partiet er altså enorm, og betyr at medlemsorganisasjonen bare i løpet av få år har gått fra å være en marginal gruppering til å inneha over 6000 medlemmer. Som nevnt ser systemiske teorier endringer i medlemsorganisasjonens størrelse som en generell indikator på partiendring, men hva dette konkret innebærer for partiets interne sammensetning vet vi ikke. Derfor er dette det sentrale fokuset for denne studien.

1.3. Denne studiens plassering i litteraturen

Hva kan studier av et partis medlemmer si oss om partiet, og hvorfor er det interessant å studere en kraftig medlemsboom i et parti? Et vanlig konseptuelt skille går mellom *partier som organisasjoner* («party as an organization»), *partiet som en velgerskare* («party as an electorate»), og *partiet i styrende organer* («party in government») (Pomper 1992:145). Det er altså mulig å studere partiene langs mange ulike dimensjoner, som alle kan gi verdifull informasjon om hvordan et parti endrer seg over tid. Valgstudier, der en undersøker de ulike partienes velgerbaser (se. f.eks. Aardal 2007; 2011), eller undersøkelser av partienes «output» (for eksempel partiets voteringshistorie eller vedtatte dokumenter), er utbredte forskningsfelt i dag. Tilsvarende inngår denne studien i et forskningsfelt der partienes organisasjoner undersøkes (Panebianco 1988; Larsen 2003; Ridder 2011).

Teoretisk blir studier av partimedlemmer sett på som spesielt relevant for å si noe om grønne partier (se for eksempel Poguntke, 1993:5-6; Rüdiger, 2011). Selv om det kan være debatt om akkurat hvor i partiet makten er konsentrert, så har medlemmer i grønne partier tradisjonelt hatt mye større innflytelse over interne beslutninger enn hva som er tilfellet i andre partier. Mens alle partier til en viss grad vektlegger sine medlemmer, så utmerker altså grønne partier seg spesielt ved å gi vanlige partimedlemmer sterk innflytelse i beslutningsprosesser. Dette betyr at hvilke holdninger og verdier som dominerer i partiets medlemsmasse på ulike tidspunkter vil kunne si mye om hvordan partiet har endret seg over tid.

Selv om det å studere partimedlemmene i MDG ikke kan si alt om partiet, så vil det, som Heidar and Saglie (2002:110) også påpeker for partier generelt, gi oss et bilde av ett av flere

av partiets organisatoriske «ansikter» (Heidar and Saglie 2002:110).³ Fordi partimedlemmene spiller en sentral rolle i valg av partileder, voterer over partiprogram, og i nominasjonsprosessene i partiet, vil medlemmenes holdninger åpenbart spille en avgjørende rolle i utviklingen av partiets politikk.

1.3.1. Årsaker til partiendring og MDG som most likely case

Partier er komplekse organisasjoner som påvirkes av en rekke faktorer både i sitt eksterne miljø, og internt i partiene selv. Svært mange av de potensielle årsakene til partiendring som nevnes ulike steder i litteraturen er imidlertid tilstede i Miljøpartiet de Grønnes tilfelle, og partiet kan derfor betraktes som en most likely case for partiendring. For å illustrere hvorfor dette er tilfellet låner jeg her Lucardie and Rihoux's (2008:10) liste over de årsakene til partiendring som er mest anerkjent i litteraturen. Lucardie og Rihoux deler alle de potensielle faktorene inn i fire ulike nivåer, henholdsvis faktorer på 1) systemnivå, 2) partisystemnivå, 3) partinivå, og 4) intraparti-nivå.⁴

På *systemnivå* kan partier påvirkes av alt fra omfattende regime-endringer og endringer i valgsystemet, til endringer i partilovgivning eller partifinansieringen. Slike endringer kan påvirke alle partiene i partisystemet, om enn med ulik styrke. Små partier som MDG er her mer sannsynlige kandidater for å gjennomgå endringer enn større partier (Panebianco 1988: 208), fordi de blir komparativt sett sterkere påvirket av små endringer i valgsystem og lovgivning. Jupskås (2013:141) fremhever for eksempel at årsaken til at MDG klarte å kapre et stortingsmandat fra Oslo ved sist stortingsvalg, kan være at antall mandater fra hvert fylke ble justert med befolkningsutviklingen.

På *partisystem-nivå* kan et konkurrerende partis vekst eller fall føre til endring. Her er det som populært er betegnet som SVs regjeringsslitasje en kontekstuell faktor som kan tenkes å påvirke MDG. På *partinivå* nevnes faktorer som sterk økning eller reduksjon i

³ Som organisasjoner er partier ofte beskrevet som å bestå av tre organisatoriske "ansikter", henholdsvis partiet på *grasrota* (party on the ground), som består av partiets medlemmer og aktivister, *partiet sentralt* (party in central office), som består av partiets øverste ledelse og sekretariat, og *partiet i offentlige verv* (party in public office), som består av partiets offentlig valgte representanter på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå (Richards S. Katz & Mair, 1993).

⁴ Dette samsvarer med Harmel og Janda (1994, s. 266-268), som beskriver partiendring, her forstått som endring i partimedlemmenes organisasjonsprinsipper, politiske saksposisjoner og strategi, som et resultat av endring i en eller flere av tre sentrale uavhengige variabler. Disse er 1) eksterne stimuli for endring (system og partisystemnivå), 2) den dominerende fraksjonen i partiet (intraparti-nivå), og 3) partiets ledelse (intrapartinivå).

valgoppslutning, parlamentarisk gjennombrudd eller regjeringsdeltakelse som viktige faktorer. MDG har både opplevd sterk økning i valgoppslutningen, og både lokalt og nasjonalt parlamentarisk gjennombrudd i perioden som studeres.

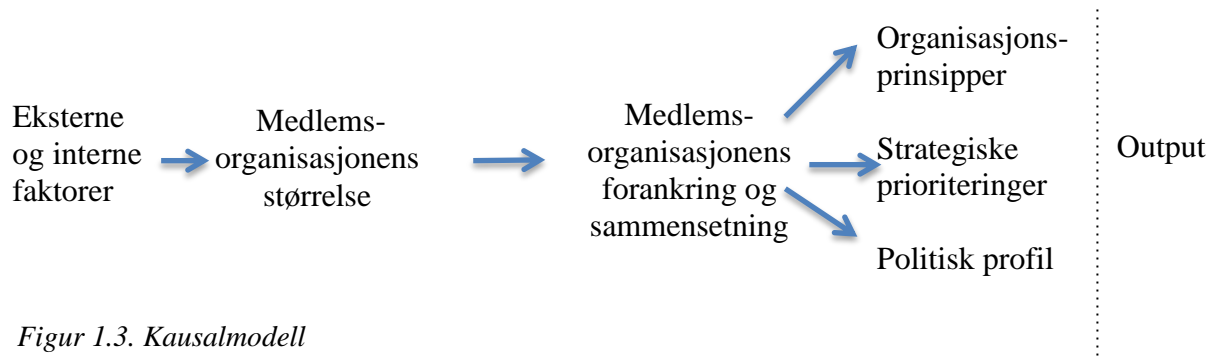
På *intraparti-nivå* nevnes faktorer som endring i lederskap, endring i maktbalansen mellom fraksjoner i partiet, generasjonsskifter, endring i organisasjonsstørrelse, eller endring i den sosio-demografiske sammensetningen av aktivister og medlemmer. Miljøpartiet de Grønnes medlemsmasse har økt kraftig de siste årene. En tjuedobling av medlemsmassen i et parti som i utgangspunktet har hatt svært få medlemmer må med svært høy sannsynlighet antas å kunne endre medlemsorganisasjonens sammensetning. Alle disse potensielle årsakene viser at MDG er en sannsynlig case for å observere partiendring. På denne måten kan partiet betraktes som en most likely case for å observere endringer i medlemsorganisasjonen forankring og sammensetning.

1.3.2. Kausalmodell

Indikatorene over kan altså si oss noe om sannsynligheten for at MDGs medlemsorganisasjon har endret seg. Det de imidlertid *ikke* kan si noe om er *hvilke* konkrete endringer vi kan forvente. Disse potensielle årsakene til partiendring sier oss videre ikke noe tydelig om hvilke endringer som kommer først, altså i hvilken kausal rekkefølge vi kan forvente at partiendring virker i en partiorganisasjon. Tilstrømningen av nye medlemmer til MDG kan på den ene siden *forårsake* endringer i partiet, men kan også være *et resultat* av at partiet for eksempel bevisst har endret sine organisasjonsprinsipper, strategi eller profil. Begge kausalretningene skissert ovenfor fremstår som sannsynlige, og må dels betraktes som tilbakevirkende mekanismer. På grunn av disse komplekse kausalforholdene benytter også ulike deler av partilitteraturen til dels ulike kausalmodeller, og valget av modell er avhengig av forskningsspørsmålet. Å studere hvordan MDG har endret seg over tid ved hjelp av medlemsundersøkelser krever en analytisk avgrensning av disse i realiteten komplekse kausalforholdene. Under presenteres derfor en enkel kausalmodell som ligger til grunn for denne analysen.

I MDGs tilfelle har det altså allerede observert sterk økning i medlemstall og aktivitetsnivå. Medlemsorganisasjonens forankring og sammensetning er i litteraturen betraktet som den viktigste forklaringen på de grønne partienes særpreg når det gjelder henholdsvis

organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politisk profil. På denne måten kan eventuelle endringer i medlemsorganisasjonens organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politiske profil forstås som et resultat av at 1) både interne og eksterne faktorer påvirker størrelsen på medlemsorganisasjonen, som deretter påvirker 2) medlemsorganisasjonens forankring og sammensetning, og som i siste instans påvirker medlemsorganisasjonens samlede plassering på de tre dimensjonene. For denne analysens formål gir dette en overordnet kausalmodell som dette:

Figur 1.3. Kausalmodell

Modellen er selvsagt en forenkling av de komplekse mekanismene som påvirker endringer i et parti, men beskriver likevel godt det lille utsnittet av kausalkjeden som er fokuset for denne studien.

1.3.3. Mitt bidrag

Denne studien er et nybrottsarbeid som benytter seg av unike data fra både før og etter en voldsom medlemsboom i et parti, og slik bidrar til å forklare hva som kan skje med et parti som vokser så raskt som MDG har gjort. Det er første gang det finnes systematisk data fra både før, og etter, en slik voldsom medlemsvekst, og det gjør det mulig å gjøre en systematisk undersøkelse av hvordan økning i medlemsmassen påvirker partiet. Studien plasserer seg i litteraturen som diskuterer hvorvidt grønne partier nødvendigvis vil bli mer pragmatiske over tid, eller om de kan bevare sin «annerledeshet» som parlamentariske representanter for de nye sosiale bevegelsene. Ved å studere hvordan partiendring kan virke gjennom endringer i et partis medlemsorganisasjon søker jeg også å åpne en del av det som Müller (1997) betegner som «the black box» i systemiske teorier om partiendring. Panebianco (1988) og Harmel og Janda (1994) antar begge at partier er konservative organisasjoner som motsetter seg endring. Panebiancos antakelse er at partier består av institusjonaliserte normer og verdier som påvirker medlemmene gjennom interne sosialiseringsprosesser. Medlemmene vil over tid bli sosialisert inn i den eksisterende partikulturen, og derfor er partiene preget av en historisk sti-

avhengighet som gjør at de endrer seg sakte. En implikasjon av dette er at nyere partimedlemmer bør ha svakere tilknytning til partiets eksisterende verdier enn eldre medlemmer, men dette er ikke tidligere studert. I denne studien undersøkes det blant annet hvorvidt dette faktisk er tilfellet, og jeg gir slik et bidrag til forståelsen av partier som komplekse organisasjoner. I tillegg studeres det her hvordan endringer i et partis organisatoriske forankring og sosio-demografiske sammensetning påvirker partiet, en faktor som ikke tidligere er studert som årsak til partiendring. Rihoux and Frankland (2008: 279) konkluderer sin studie av endringer i en rekke grønne partier med at:

The last factor we had envisaged, namely changes in the social composition of activists and members, is not mentioned as an important point in any of the country chapters. It may be hypothesized that this is typically a slow, gradual thus hard to grasp factor.

Fordi partier vanligvis ikke vokser så raskt som MDG har gjort har det vært vanskelig å studere effekten av endret medlemssammensetning, som vanligvis er en saktevirkende og inkrementell prosess. Som case er derfor MDG spesielt godt egnet til å studere akkurat dette. På denne måten bidrar jeg her til å fylle en liten del av det konseptuelle gapet mellom systemiske teorier om partiendring, og studier av partienes «indre liv».

Empirisk bidrar jeg til å besvare en rekke spørsmål om en ukjent gruppe av partimedlemmer i et parti som ikke tidligere er blitt studert. Til tross for omfattende interesse for fremveksten av grønne partier i den komparative europeiske faglitteraturen (Burchell 2002; Kamieniecki 1993; Kitschelt 1993; Müller-Rommel, 1985, 1989, 2002; Richardson & Rootes 1995) er det ennå ikke gjennomført noen omfattende dybdestudie av det norske miljøpartiet. De fleste studier har konkludert med at det politiske rommet for MDG i Norge allerede er fylt av miljøpartiene SV og Venstre, og at det derfor vil være vanskelig for partiet å lykkes. På denne måten er MDG et grønt parti som de siste årene har klart å vokse til tross for at de befinner seg i et allerede grønt landskap. Dersom MDG skulle komme til å overleve sin «nyhet», og etablere seg som en politisk kraft på Stortinget vil det være viktig å ha en klar forståelse av hvilket parti dette er. Kan MDG påvirke og endre det norske partisystemet og konkurransen mellom partiene? Kan MDG påvirke fremtidige regjeringskonstellasjoner? Kan MDG påvirke norsk offentlig klima- og miljødebatt, og bringe Norge i en mer klima- og miljøvennlig retning? Fremtidige analyser av norsk politikk er nødt til å inkludere en forståelse av MDG, og denne studien vil prøve å bidra med den første empiriske informasjonen som senere kan bidra til å besvare slike spørsmål.

2. Grønne partier: en ideallmodell

For at det skal være mulig å diskutere hvordan et grønt parti som MDG vil endre seg over tid er det først nødvendig å få et klart bilde av hva som kjennetegner disse partiene. Dette er fordi det er vanskelig å vurdere endring uten å først ha et bilde av hva partiet eventuelt vil endre seg *fra*. Dette kapitlet er derfor en kort introduksjon til grønne partier som ideallmodell. Fordi partienes historiske opprinnelse er svært sentral for å forstå hvordan partiene er blitt analysert og forstått i den eksisterende litteraturen, følger først en kort gjennomgang av hvordan partiene har oppstått. Deretter kommer en konseptuell avklaring av hvilke sentrale dimensjoner som, på grunn av partienes opprinnelse, fremstår som de mest sentrale å studere. Dette kapitlet danner slik grunnlaget for det analytiske rammeverket som presenteres i kapittel 3, hvor fokuset ligger på hvordan partiendring kan forstås og studeres, samt hvilke konkrete endringer vi kan forvente i MDGs medlemsorganisasjon over tid.

2.1. Partienes historiske røtter

Fordi grønne partiers kjennetegn er nært knyttet til partienes historiske opprinnelse, gjennomgås det her kort hvordan partiene har vokst frem delvis som kanaler for de nye sosiale bevegelsene, og delvis som et uttrykk for en ny måte å tenke om menneskets rolle og plass i naturen.

2.1.1. Partiene som kanaler for de nye sosiale bevegelsene

De nye sosiale bevegelsene som vokste frem på 60- og 70-tallet representerte en helt ny form for politisk aktivisme, og litteraturen om denne nye aktivismen har påvirket studiet av grønne partier. Burchell (2002: 11) oppsummerer denne nye formen for aktivisme i tre hovedtrekk. *For det første* representerte den et nytt sosialt paradigme, som kritiserer den dominerende samfunnsstrukturen ved å vektlegge livskvalitet heller enn personlig velstand og materiell levestandard som mål for samfunnsutviklingen. Dette ledet til et nytt og forsterket fokus på sosiale og kollektive verdier, og skapte en ny politisk kanal for, blant annet, miljøaktivisme og kamp for kvinners rettigheter. *For det andre* representerte disse bevegelsene en ny form for politisk organisering, hvor organisasjonsformen ble et like viktig element som selve den politiske substansen. Bevegelsene opponerte mot tradisjonelle hierarkiske former for organisering, og vektla desentralisering av makt og åpne demokratiske organisasjoner som en verdi i seg selv. *Et siste viktig kjennetegn* ved disse bevegelsene var deres skepsis mot staten

og etablerte politiske institusjoner, og deres opposisjon mot statlig intervensjon. Dette siste er en viktig forklaring på de sosiale bevegelsenes aversjon mot å delta i det etablerte politiske systemet, og deres ikke-institusjonelle karakter.

Flere sentrale teoretikere har studert fremveksten av denne typen av politisk aktivisme, og vektlagt ulike aspekter ved, og forklaringer på, disse bevegelsenes fremvekst. Mens Gladwin (1994) fokuserte på bevegelsenes effektivitet og evne til å mobilisere bredere enn tradisjonelle politiske organisasjoner, la Inglehart (1977) vekt på å forklare sosiale bevegelsers fremvekst som et resultat av bred sosioøkonomisk endring, og endringer i befolkningens verdier. Ingleharts teori om «den stille verdirevolusjonen», altså en gradvis overgang fra økonomiske og materialistiske verdier til mer ikke-materielle (postmaterialistiske) verdier som følge av økt velstand og levestandard, har særlig inspirert de tidlige studiene av grønne partier. Her er økt interesse for natur og miljøvern tolket inn i dette fremvoksende verdisetet, og de grønne partiene er betraktet som kanaler for disse nye strømningene i befolkningen. En av de første systematiske studiene med dette analytiske utgangspunktet er Müller-Rommel og Poguntke (1989)s komparative studie. I samsvar med Ingleharts prediksjoner om hva som kjennetegner postmaterialistiske individer, finner de at grønne partiers velgere (partiene som velgerskare) er unge, høyt utdannende og urbant bosatte fra den nye middelklassen (Poguntke, 1989:187). Kitschelt (1990:186) viser tilsvarende at aktivister i grønne partier hovedsakelig er unge intellektuelle og profesjonelle arbeidere innenfor utdanningssektoren og helsesektoren, eller under utdanning til disse sektorene.

2.1.2. Partiene som økofilosofiske verksteder

Samtidig som nye former for aktivisme vokste frem gjennom de sosiale bevegelsene, fikk økofilosofien en ny politisk vår i akademisk litteratur som omhandlet menneskets rolle og plass i naturen (Burchell 2002:12). Disse to ulike strømningene oppsto ikke i et historisk vakuum, men var koblet sammen. Tiden både de nye aktivistene og akademikerne forholdte seg til, var en tid hvor økologiske problemer begynte å melde seg som et resultat av menneskenes håndtering og bruk av naturen, og miljøbevisstheten økte. Ny kunnskap om ozonlaget, utryddelse av dyrearter, utarming av naturressurser og forurensning beskrives som katalysatorer for mobilisering av aktivister, og for at akademikere hentet frem, og videreutviklet, gamle politiske ideer fra grønn filosofi (Goodin 1992:1; Richardson 1995: 4). Den mest betydningsfulle forklaringen på flommen av nye grønne ideer i akademiske sirkler

beskrives som etableringen av *The Club of Rome*, som gjennom deres hovedpublikasjon *The Limits to Growth* (Meadows, Meadows, Randers, & Behrens 1972) stilte spørsmålsteget ved planetens evne til å bære den livsstilen som var i ferd med å utvikle seg i den vestlige delen av verden. Publikasjonen var ekstremt innflytelsesrik, og representerer starten ikke bare på en intellektuell debatt, men også på en politisk debatt om grønn politikk (Radcliffe 2002, pp. 2-5; Richardson 1995, p. 5).

Teoretikere som studerer grønn filosofi og politisk tenkning (Barry 1999; Dobson 1990; Goodin 1992; Radcliffe 2002; Talshir 2002), vektlegger denne politiseringen av økofilosofien som en viktig årsak til grønne partiers fremvekst, og fremhever partienes forankring også i en ny måte å tenke om menneskets rolle og plass i naturen. Den økologiske politiske tenkningen var en reaksjon på det som ble ansett som menneskenes forsøk på å dominere naturen gjennom teknologiske nyvinninger. Det søkes etter et nytt forhold til naturen basert på samarbeid og hensynstakning, heller enn menneskelig dominans. Å oppnå dette krever nødvendigvis radikale endringer av det moderne industrialiserte samfunnets virkemåte, samt ideologien og politikken dette samfunnet er basert på (Burchell, 2002:11). Disse ideene representerer imidlertid kun hovedtrekk i en assortert politisk tenkning som samles om at jorda må beskyttes, men som likevel består av signifikant intern debatt.

Debatten er sentrert rundt ett sentralt skille mellom det som betegnes som 1) *antroposentriske* begrunnelser for miljøvern, og 2) biologiske eller *økosentriske* begrunnelser. Dette er en debatt mellom dem som er enige om at naturen bør beskyttes, men som er uenige om hvorvidt dette bør skje primært for *menneskenes skyld*, eller primært for *naturens egen skyld*. En antroposentrisk begrunnelse vil være å ønske å beskytte naturen på grunn av dens nytte for menneskenes velstand og livskvalitet. Miljøvern begrunnes altså med at menneskelig komfort og helse kan være avhengig av et friskt økosystem (Thompson & Barton 1994: 149).

En *økosentrisk begrunnelse* har sitt utgangspunkt i at naturen har en egenverdi, og at den derfor må beskyttes på grunn av denne iboende verdien, uavhengig av nytteverdien den har for menneskene (se for eksempel Wetlesen 1992: 87). Innenfor denne retningen har naturen en form for spirituell verdi, reflektert i menneskenes opplevelser i naturen og følelser knyttet til natur og miljø (Thompson & Barton, 1994: 150). Menneskene anses som en integrert del av naturen, heller enn naturens herre. Økosentrister vil nok være enige med antroposentrister i at naturen må beskyttes for å verne om menneskelig helse og livskvalitet. Forskjellen ligger i

at økosentrister fortsatt vil ønske å beskytte naturen, selv om menneskelig velstand ikke var truet.

Som bærer av denne økosentriske tankegangen finner man også Arne Næss, som også var sentral i utformingen av MDGs politikk i partiets tidlige år. Han lanserte *dypøkologien*, en operasjonalisert utvidelse av den økosentriske tankegangen. Han var den første som skilte mellom såkalt «*dyp*» og «*grunn*» grønn ideologi, et skille som senere har preget mye av litteraturen om grønne politiske partier. For Næss (1973:95-98) var menneskenes kapasitet til frihet avhengig av en identifikasjon med eksterne krefter, spesielt den naturlige verden. Dypøkologisk tenkning omhandler derfor like mye menneskene, og menneskenes evne til lykke og tilfredshet, som naturen. Dypøkologien betegnes likevel som økosentrisk, i den forstand at prinsippene som omhandler det menneskelige samfunnets verdier og organisering er avledet fra slike begrunnelser. Dypøkologien tar utgangspunkt i et prinsipp om biosfærisk likhet, hvor mennesker likestilles med alle andre former for liv, og hvor alle disse livsformene har en iboende verdi. Dette medfører også konsekvenser for synet på menneskenes samfunnsorganisering. Fordi alle livsformer har lik verdi, har også alle mennesker lik verdi i forhold til hverandre. Dette gir begrunnelser for egalitær samfunnsorganisering og kamp mot klasseforskjeller. Ønsket om lokal selvbestemmelse og desentralisering avledes fra et prinsipp om *økologisk likevekt* innenfor en region: En livsforms sårbarhet er ifølge Næss (1973:98) proporsjonal med styrken på innflytelsen utenfra.⁵

Grønne partier er altså historisk forankret i både de nye sosiale bevegelsene, og i en økofilosofisk verdidebatt som omhandler menneskets rolle og plass i naturen. Partiene ble etablert og befolket av aktivister fra disse bevegelsene, som hadde delvis overlappende, men likevel ulikt syn på viktigheten av forskjellige saker. Alt fra fredsaktivister, feminister og solidaritetsforskjempere til miljøaktivister av ulike slag, er beskrevet som å ha funnet sammen i de nye partiene. Denne forankringen kan ha påvirket partienes organisasjonsprinsipper, strategier og politiske profil, som vil redegjøres for i neste avsnitt.

⁵ For en grundig beskrivelse av de syv punktene i Arne Næss sin dypøkologi, se Næss (1973), «The Shallow and the Deep, Long-Range Ecology Movement. A Summary», *Inquiry*, 16:1, 95-100.

2.2. Tre sentrale dimensjoner

I tillegg til å være påvirket av sosiale bevegelser og grønn filosofi, passet ikke de grønne partiene inn i de tradisjonelle partimodellene da de vokste frem. De var «annerledespartier», som skapte akademisk debatt om hvordan grønne partier skulle klassifiseres.⁶ Det er spesielt tre dimensjoner hvor grønne partier pekes på å være ”annerledes”, henholdsvis med hensyn til deres 1) organisasjonsprinsipper, 2) strategiske prioriteringer, og 3) politiske profil.

2.2.1. Organisasjonsprinsipper

Med organisasjonsprinsipper menes her partiets ønskede form for intern organisering. Som idealtipe skilte partiene seg ut ved å ønske en organisasjon med kollektivt lederskap, åpen tilgang til partimøter, kjønnsbalanse i alle deler av organisasjonen, og å gi forrang til den laveste organisatoriske enheten i partiet på bekostning av det sentrale partikontoret. Som en følge av partienes forankring i bevegelser som var kritiske til maktkonsentrasjon og hierarkiske organisasjonsformer, ønsket de å hindre dette ved hjelp av organisatoriske virkemidler som strenge mandater, makstid på politiske verv, og rotasjon og separasjon av partiets ledelse og parlamentarikere (Gunter og Diamond 2003:188-189; Poguntke 1993: 136-148). Beslutninger skulle videre tas på lavest mulige nivå og skulle være åpent for alle medlemmene. Poguntke (1993) betegner i samsvar med dette derfor *grasrotdemokrati* som å være selve kjernen i det grønne partiet.

2.2.2. Strategiske prioriteringer

Med strategi menes partiets valg av sentrale virkemidler for å realisere sin samfunnsvisjon. Dette inkluderer partienes relasjon til sitt ytre miljø, altså til velgerne, de andre partiene, og til konkurransen i partisystemet, som alle er eksterne elementer partiet må forholde seg til på en eller annen måte for å kunne realisere sine politiske mål. Basert på Strøm (1990) og Harmel og Janda (1994:272) kan det skilles mellom fire kategorier av slike mål for politiske partier: *policy-seeking*, *vote-seeking*, *office-seeking* og *internal democracy-seeking*. Det legges til grunn at partier har flere strategiske mål, men ett hovedmål som er viktigere enn de andre.

⁶ Kitschelt (2006:280) har i samsvar med Gunter and Diamond (2003) beskrevet de grønne partiene som venstreliberale varianter av «movement» partier. Lucardie & Rihoux (2008) beskriver dem tilsvarende som amatør-aktivist-partier.

Grønne partier er, som et resultat av sin forankring, beskrevet som i større grad enn andre partier å vektlegge internt partidemokrati (internal democracy-seeking). Denne strategiske dimensjonen er altså nært knyttet til partiets organisasjonsformer. Aktørene i partiet har et ambivalent forhold til staten, og aktivistene forsøker å skape en organisasjon som gir dem maksimal makt over beslutninger i partiet, selv når dette går på bekostning av valgoppslutningen og partiets innflytelse i policyprosessen. Å betegne internt partidemokrati som et *strategisk* mål er selvsagt merkelig, fordi dette målet ikke er relatert til partiets ytre miljø. Mens andre partier styres av et ønske om valgoppslutning og regjeringsmakt, har altså de grønne partiene vært opptatt av å realisere sine grasrotdemokratiske organisasjonsprinsipper.

På den ene siden kan dette være et uttrykk for at partiene ønsket å «lede ved eksempel», altså at det å praktisere internt de prinsippene de ønsket å realisere i samfunnet var viktigere enn å tiltrekke seg mange velgere. På den andre siden kan denne måten å beskrive de grønne partienes strategier på i realiteten være et forsøk på å beskrive politisk strategi i partier som har vært *strategiløse*. Dersom denne forståelsen av partiene legges til grunn er altså det mest sentrale trekket ved partienes strategi, som gjør at de skiller seg fra andre partier, nettopp *fravær* av en strategi rettet mot sitt ytre miljø.

2.2.3. Politisk profil

Med politisk profil refererer jeg i denne studien til medlemsorganisasjonens holdningssammensetning.⁷ Grønne partiers forankring både i de sosiale bevegelsene og i økofilosofisk tenkning gjør at partienes politiske profil har skilt seg fra andre partier på spesielt to sentrale punkter. For det første når det gjelder bredde, og for det andre når det gjelder konkrete saksposisjoner.

Når det gjelder bredde er partiene blitt beskrevet som smale, og av mange betegnet som «ensakspartier», fordi de først og fremst har samlet individer som er opptatt av klima og miljø, men som kan være uenige i andre saker. Når det gjelder faktiske saksposisjoner var partiene preget av aktivistenes differensierte bakgrunner, som fører til at de, heller enn å utvikle en helhetlig ideologi, adopterte deler av det ideologiske fundamentet fra ulike sosiale

⁷ Med holdningssammensetning menes både partimedlemmenes faktiske politiske holdninger og politiske saksposisjoner, samt deres vektlegging av ulike saker, altså hvor viktige eller uviktige de mener ulike saksområder er.

bevegelser, og ble til en miks av økologi, pasifisme og feminisme. Fordi partiene ikke hadde forankring i de tradisjonelle konfliktstrukturene manglet de imidlertid gjerne utviklet politikk på mer tradisjonelle politikkområder. Lucardie and Rihoux (2008) beskriver i samsvar med Müller-Rommel og Poguntke (1989:178-183) seks sentrale programmatiske trekk hos partiene: 1) økologi, 2) individualisme, 3) venstreorientering, 4) solidaritet med den tredje verden, 5) ønske om unilateral avvæpning og 6) ønske om direkte deltakende demokrati i alle deler av samfunnet.⁸

2.3. En ideallmodell av MDG i 2002

Dersom det antas at MDG likner på beskrivelsen av andre grønne partier kan det utledes en ideallmodell for hvordan MDG så ut i 2002, før den sterke medlemsveksten tiltok. Det er selvsagt et åpent spørsmål hvorvidt dette er tilfellet eller ikke, men modellen vil være til hjelp for å vurdere både hvordan partiet så ut i 2002, og i hvilken grad det har endret seg som et resultat av den sterke medlemsveksten. Tabell 2.1 oppsummerer hvordan et idealtypisk grønt parti ser ut på de tre sentrale dimensjonene som hittil er diskutert.

Tabell 2.1. En ideallmodell

Dimensjoner	MDG i 2002
Organisasjonsprinsipper	Grasrotdemokratiske
Strategiske prioriteringer	Ikke-instrumentelle (Internt partidemokrati)
Politisk profil	Radikal (økosentrisk) og smal

I neste kapittel utledes et analytisk rammeverk for å analysere endring langs disse tre sentrale dimensjonene, samt forventninger til hvilke konkrete endringer som kan ha forekommet over tid.

⁸ For grundige beskrivelser av dimensjonene, se Poguntke (1989: 178-183).

3. Analytisk rammeverk

I dette kapittelet avklares det først hvordan partiendring forstås i denne studien, altså hva som er denne studiens avhengige variabel. Det avklares her hvilke konkrete indikatorer som kan benyttes for å spore endringer i de tre dimensjonene som allerede er diskutert. Deretter avklares det hvilke sentrale variabler som kan antas å påvirke partimedlemmenes plassering på disse tre dimensjonene, altså hva som er sentrale forklaringsvariabler. Til sist diskuteres det hvilke endringer vi kan forvente over tid, og det presenteres konkrete forventninger til endringer både i de avhengige og uavhengige variabelgruppene.

3.1. Avhengig variabel: Partiendring

«Partiendring» er et paraplybegrep som kan omfatte alle mulige endringer i et parti, fra endringer i organisasjonsstørrelse og medlemstall, til endringer i partiets ideologiske og politiske profil. Harmel og Janda (1994: 275) definerer partiendring i bred forstand som å være enhver variasjon i, endring eller modifikasjon av hvordan partiet er organisert, partiets menneskelige og materielle ressurser, eller hva partiet står for og gjør. Denne definisjonen av partiendring er imidlertid alt for bred til å kunne fungere som et analytisk redskap i denne studien, og det må derfor foretas en avklaring av hva det faktisk studeres endringer i, og hva som antas å skape disse endringene.

Som beskrevet i forrige kapittel skiller grønne partier seg fra andre partier på i) organisasjonsprinsipper, ii) strategiske prioriteringer og iii) politisk profil. I denne studien defineres derfor partiendring som endringer i disse tre sentrale dimensjonene. Men hva kan indikere at det har skjedd en endring i disse? Jeg identifiserer to felles sett av indikatorer på at endring har funnet sted i de tre dimensjonene. I tillegg vil endring i den tredje dimensjonen, politisk profil, kunne kjennetegnes ved en tredje indikator.

Den første er partimedlemmenes *faktiske posisjoner* på dimensjonene, altså deres konkrete holdninger til partiets organisering, deres ønskede strategi, og deres konkrete posisjoner i ulike politiske saker. Dersom partimedlemmenes faktiske plassering på disse dimensjonene er endret over tid, har også partiet endret seg.

Den andre er graden av intern enighet. Fordi politiske partier ikke er enhetlige aktører, men består av en rekke enkeltindivider som kan utgjøre grupper eller fraksjoner internt (se for eksempel Panebianco 1988), så kan det indentifiseres i hvilken grad partiorganisasjonen er samlet eller splittet på dimensjonene. Graden av intern enighet i et parti er sentralt fordi det relateres til partienes kanskje viktigste funksjon, å kunne aggregere og artikulere ulike interesser. At konkurransen mellom ulike interesser eller ideologiske standpunkter skjer *mellom* og ikke internt i partiene, er ansett som en avgjørende funksjon for det representative demokratiet i et samfunn. Allerede på 1700-tallet beskrev Edmund Burke (1770), internt enighet som sentralt for politiske partier, når han definerte et parti som «a body of men united, for promoting by their joint endavours the national interest, upon some particular principle in which they all agree». Det samme fremheves av Downs (1957:25) i hans definisjon av et parti som «a team of men seeking to control the governing apparatus by gaining office in a duly constituted election. By team, we mean a coalition whose members agree on all their goals instead of just part of them». Partier er altså forventet å representere innbyggernes interesser på basis av en underliggende ideologi eller visjon for samfunnet, og slik fungere som kanaler mellom sivilsamfunnet og staten. Mangel på intern enighet vil gjøre det vanskeligere for et parti å presentere en samlet samfunnsvisjon, og å fungere som en kanal for innbyggerne. I tillegg vil mangel på enighet gjøre det vanskeligere for partiet å holde på medlemmene sine (Adams, Clark, Ezrow, og Glasgow 2006:515), og gjøre intern beslutningstaking vanskeligere (Webb 2002: 11). Partier trenger altså å være enige internt både for å oppfylle sin demokratiske funksjon, og for å kunne fungere effektivt.

Når det gjelder den politiske profilen, kan det i tillegg identifiseres en siste indikator på endring. Grønne partier er av flere beskrevet som ensakspartier fordi de har en forholdsvis smal politisk profil. En indikator på endring vil derfor være profilens *bredde*, forstått som i hvilken grad den omfatter et bredt utvalg av politiske saker, eller om medlemmene kun er opptatt av én enkeltsak. Tabell 3.1. oppsummerer de tre sentrale dimensjonene og indikatorene på endring innenfor hver dimensjon.

Tabell 3.1. Avhengige variabler og indikatorer på endring

Dimensjoner	Indikatorer på endring
Holdning til organisasjonsprinsipper	- Posisjon - Grad av intern enighet
Strategiske prioriteringer	- Posisjon - Grad av intern enighet
Politisk profil	-Posisjon -Grad av intern enighet -Bredde

Målet for resten av dette kapittelet er å utarbeide teoretiske antakelser om hvilke endringer vi kan forvente å observere i disse sentrale dimensjonene hos Miljøpartiet de Grønne. å gjøre dette er det først nødvendig å diskutere hva som kan antas å påvirke aktørene i politiske partier, og deretter hvilke konkrete endringer vi kan forvente i disse tre sentrale dimensjonene hos MDG når det gjelder henholdsvis a) posisjon, og b) grad av intern enighet.

3.2.Forklaringsvariabler: Hva påvirker politiske partier?

I litteraturen finnes det flere ulike teoretiske tilnærminger til studiet av politiske partier, som har delvis ulike utgangspunkt når det gjelder hva politiske partier er et uttrykk for, og hva som påvirker dem. Teoretikere som Duverger (1954), Kirsheimer (1966) og Richard S. Katz and Mair (1995) har en *strukturell systemisk forståelse* av partiene. Her anses partiene for å være refleksjoner av ytre sosiale strukturer, og som å være organisatoriske redskaper for ulike sosiale grupper. Rokkan (1967) skillelinjemodell er en sosiologisk variant av dette perspektivet. Fagdebatten om partimodellene, fra elitepartiet via massepartiet til catch-all- og kartellpartiet, plasserer seg også innenfor denne tilnærmingen. Her vil altså partiendring i en partiorganisasjon forstås hovedsakelig som et resultat av brede endringer i partienes ytre miljø. Innenfor dette perspektivet kan vi forstå MDG som påvirket av faktorer i sitt eksterne miljø, faktorer som slik beskrevet i introduksjonskapittelet kan ha ført til den sterke medlemsveksten partiet har opplevd de siste årene. Slike faktorer er en del av den underliggende kausalmodellen i denne studien, men er ikke fokus for empirisk analyse. Som nevnt er heller ikke slike systemiske årsaker verken nødvendige eller tilstrekkelige forklaringer på partiendring, og de kan ikke alene gi gode svar på *hvordan* den sterke medlemsveksten faktisk påvirker partiets interne sammensetning.

En mer *aktør-* eller *individorientert forståelse* av partiene finnes hos for eksempel Strøm (1990) og Harmel and Janda (1994). Her forstås partier som å bestå av entreprenører, eller individer, som forsøker å maksimere ulike mål, og partiene anses som disse aktørenes rasjonelt organiserte redskaper. Denne forståelsen kan betegnes som en «rational choice» eller en kost-nytte tilnærming, hvor målene er eksogent drevet, og gitt på forhånd. Her får aktørene en mye mer fremskutt posisjon som agenter for endring.

En tredje tilnærming til forståelsen av politiske partier, representert av blant annet Panebianco (1988), vektlegger i større grad den *historiske konteksten* partiene vokste frem i som avgjørende for hvordan partiene fungerer og utvikler seg. Denne forståelsen av partiene har vært sentral i studier av mange grønne partier, hvor partienes særpreg er blitt forklart som et resultat av partienes historiske forankring i radikale sosiale bevegelser (se for eksempel Burchell 2002; Müller-Rommel 1989; Richardson and Rootes 1995). Her anses partiene som mer begrenset rasjonelle, og som uttrykk for komplekse relasjoner mellom aktørene i organisasjonen. Partienes utvikling er preget av sti-avhengighet, og handlingsrommet begrenses av partiets historiske røtter, fordi partiet er en bærer av historisk institusjonaliserte normer og verdier. I motsetning til antakelsene i de strukturelle og rasjonalistiske perspektivene, kan partiene her også drives av endogene mål, som er definert av den historiske konteksten hvor partiet vokste frem og har operert.

Disse ulike retningene innenfor litteraturen vektlegger altså ulike faktorer for å forklare hvorfor partiene er som de er. Berman (1997:106) påpeker imidlertid at det viktigste teoretiske bidraget fra nyere studier av partier er at de, heller enn å anvende kun ett av disse perspektivene, forsøker å forklare hva som påvirker politiske partier ved å kombinere ytre strukturelle forklaringsfaktorer med studier av interne forhold. Det anerkjennes altså at alle retningene innenfor litteraturen gir viktige bidrag til forståelsen av hva som former politiske partier, og hvordan de utvikler seg over tid. Denne forståelsen ligger til grunn for denne studien. Heller enn å betrakte disse ulike retningene som å stå i et motsetningsforhold til hverandre, betraktes de som supplerende, ved å bidra med ulike analytiske tilnærminger til studiet av et komplekst felt.

Ved å anvende antakelser fra flere av disse perspektivene kan det avledes flere variabler på medlemsnivå som kan antas å påvirke MDGs utvikling over tid. De mest sentrale variablene er 1) partimedlemmenes organisatoriske bakgrunn, 2) partimedlemmenes sosio-demografiske

sammensetning, 3) partimedlemmenes plassering i partiorganisasjonen, og 4) partimedlemmenes sosialisering eller grad av internalisering inn i partikulturen, altså enkelt forstått som hvor lenge de har vært medlemmer i partiet.

1. Organisatorisk bakgrunn

Denne variabelen er innenfor Panebiancos (1988) historiske perspektiv forstått som å være sentral for å forklare hvordan partier fungerer og utvikler seg over tid, og fremheves også som en av de viktigste i flere sentrale studier av grønne partier (Burchell 2002 ;Richardson and Rootes (1995). I MDGs tilfelle er det naturlig å anta at partiaktivister med organisatoriske bakgrunn fra sosiale bevegelser, som var med å etablere partiet som en kanal for disse bevegelsene, vil ønske å bevare partiets opprinnelige form. Altså som et grasrotdemokratisk organisert og ikke-instrumentelt parti som først og fremst arbeider for å realisere det interne partidemokratiet, og som plasserer seg innenfor den økosentriske tankegangen. Partimedlemmer som ikke har denne bakgrunnen, og som det kanskje har kommet til mange av den siste tiden, kan motsatt forventes ikke å dele de samme oppfatningene om hvordan partiet bør organiseres, de kan inneha andre strategiske prioriteringer, og ha andre politiske holdninger. Ridder (2011: 13) påpeker i tillegg at partimedlemmer som har tidligere erfaring fra andre partier kan ha ulike holdninger enn medlemmer som kun har erfaring fra sitt eget parti, eller som ikke har noen tidligere organisatorisk bakgrunn. I et grønt parti kan det antas at slike medlemmer, som allerede har erfaring med å operere innenfor det etablerte politiske systemet, kan være mindre grasrotorienterte og mer strategisk instrumentelle enn de med bakgrunn fra systemkritiske sosiale bevegelser.

2. Sosio-demografisk sammensetning

I tillegg til organisatorisk bakgrunn kan partimedlemmenes sosio-demografiske bakgrunn påvirke deres holdninger. Disse variablene er først og fremst forventet å påvirke den politiske profilen, altså medlemmenes plassering på sentrale holdningsdimensjoner som økologi, individualisme, høyre-venstre, solidaritet, og pasifisme. Holdninger påvirkes av barndommens sosialiseringssprosess, og medlemmer med ulik bakgrunn antas derfor å ha ulike holdninger (Whiteley, Seyd, og Richardson, 1994: 129). Grønne partimedlemmer er ofte unge, høyt utdannede intellektuelle og profesjonelle arbeidere fra den nye middelklassen, som er urbant bosatte, og som arbeider eller er under utdanning innenfor utdanningssektoren, helsesektoren og kultursektoren (Kitschelt, 1990: 186; Poguntke 1989: 187).

Dette anses også som forklaringer på deres plassering på sentrale holdningsdimensjoner. Bruter and Harrison (2009: 22) viser for eksempel at unge partimedlemmer har mer radikale synspunkter enn eldre medlemmer, og det er et kjent faktum at mennesker med høyere utdanningsnivå ofte har andre holdninger enn lavt utdannede, forskjeller som gjerne tilskrives ulik intellektuell kapasitet og forskjeller i materiell sikkerhet og velstand (Se for eksempel (Bovens & Wille 2009)). Andre aspekter som ofte trekkes fram er forskjeller mellom kjønn. På den ene siden er *menn* ofte antatt å være generelt sterkere representert i ytterkantene av holdningskategorier, altså å være mer radikale enn kvinner (Knutsen, 2004: 198-200). På denne måten kan menn også tenkes å i større grad tilstrekkes av et nytt antisystem-parti, og slik kanskje være i overtall i et parti som MDG. Samtidig har også mange studier vist av det er *kvinner* som i størst grad tilstrekkes av grønne partiers saker (Inglehart 1977: 229), og akkurat hvordan kjønnsdimensjonen slår ut for partiet er derfor et noe åpent spørsmål. Til slutt kan forskjellen mellom å inneha en lederposisjon og ikke i arbeidsmarkedet være relatert til grønne partiers sammensetning fordi ledere generelt antas å være mindre autoritetsskeptiske (Kitschelt, 2013: 228). Grønne partiets generelle skepsis mot autoritet betyr derfor at ledere ikke antas å være sterkt representert i partiene. Dersom partiet tiltrekker seg flere slike individer kan det imidlertid føre til endringer i partienes plassering på denne holdningsdimensjonen.

3. Plassering i partiorganisasjonen

Plassering i partiorganisasjonen er i Harmel og Jandas (1994) kost-nytte-tilnærming antatt å påvirke hvilke strategier og prioriteringer aktørene har. De definerer partier som organisasjoner som å bestå av 1) en form for autoritetshierarki, og 2) en form for arbeidsdeling, og skiller mellom fem grupper av aktører som påvirker organisasjonen. Disse er *toppledere*, som er de viktigste beslutningstakere på nasjonalt nivå, *mellomlederne*, som leder partiets divisjoner, *aktivister* som gjennomfører partiets operasjoner, *medlemmer* som sporadisk bistår ved stemmegivning, økonomiske bidrag eller aktiviteter og *støttespillere* som stemmer på partiet ved valg (Harmel & Janda, 1994, p. 274). Som aktører har altså partimedlemmene en form for vertikal «plassering» i partiorganisasjonen, og denne antas også å ha betydning for aktørenes syn på hvordan partiet bør organiseres, på deres strategiske prioriteringer, og på hvor radikale politiske holdninger medlemmene innehar.

En rekke teoretikere har innenfor dette perspektivet studert forskjeller mellom de horisontale «nivåene» i partiorganisasjoner (Se for eksempel Kitschelt 1989a, 1989b; Poguntke 1993;

Seyd og Whiteley 1992; Whiteley, Seyd, og Billingham 2006; Whiteley et al. 1994; Kitschelt 1989b). Den mest kjente teorien om forholdet mellom disse nivåene er blitt kalt Mays lov om kurvlineær opinionsforskjell i politiske partier (May 1973). Dette er en teori om sammenhengen mellom organisasjonsnivåer og politiske holdninger, hvor den mest sentrale antakelsen er at i substansielle spørsmål er topplederne og de passive medlemmene i et parti mer samstemte med hverandre, enn hva de hver for seg er med partiets «mellomsjikt» eller aktivister.⁹

I Harmel og Jandas (1994) forståelse av aktørene som rasjonelt nyttemaksimerende, kan det antas - i samsvar med Mays (1973) *raisonnement* - at de øverste lederne i partiet, som ønsker å bevare sin maktposisjon og må tilfredsstille mindre radikale velgere, vil være minst ideologisk radikale. De vil også i større grad ønske å sentralisere partiorganisasjonen, og vil være mest pragmatisk strategisk innstilt. Når Panebiancos (1988) historiske perspektiv kobles inn er dette imidlertid ikke sannsynlig for grønne partier. Grønne partier har vært ledet av radikale aktivister. Fordi topplederne og folk med verv i partiet altså også mest sannsynlig har sin bakgrunn fra sosiale bevegelser, og i tillegg er de som har vært lengst i partiet, er det naturlig å tro at det i MDG vil være ledelsen som er mest radikale. Dette samsvarer også med funn gjort av Kitschelt (1989b: 404).¹⁰ Innenfor dette perspektivet kan vi altså forstå MDG som å være sammensatt av aktører og grupper som kan påvirke partiet i ulik grad, og hvilke mål og prioriteringer disse gruppene har kan variere internt i partiorganisasjonen avhengig av hvor disse aktørene er plassert.

4. Partisosialisering

Innenfor Panebiancos (1988) forståelse av partier som bærere av institusjonaliserte normer og verdier som påvirker aktørene kan det i tillegg antas at aktører som har vært lenge i partiet i større grad vil slutte opp om partiets kjerneverdier enn aktører som akkurat er kommet til. I tillegg til å være påvirket av barndommens sosialiseringsprosess kan partimedlemmene altså også påvirkes av sosialiseringsprosesser internt i partiet. Dette samsvar med det som blir vist

⁹ Selv om Mays konklusjoner er blitt sterkt kritisert på mange punkter, og ikke har fått særskilt sterk støtte av moderne studier av partier (se for eksempel Norris 1995; Van Biezen et al. 2012; Widfeldt 1997), er antakelsen om at medlemmenes plassering i organisasjonen har betydning for deres holdninger og prioriteringer, fortsatt en vesentlig analytisk innsikt fra dette perspektivet på politiske partier.

¹⁰ Kitschelt (1989b) viser til funn i en skandinavisk survey i J. Pierre, "Attitudes and behaviour of party activists: a critical examination of recent research on party activists and "middle level elites", *European Journal of Political Research*, 14 (1986), og at Schmitt (1987, s. 142) viser at partiledere i Vest-Tyskland er mer ekstreme enn aktivistene i M. Schmitt (1987). *Neue Politik in alten Parteien*. Opladen: Westdeutscher Verlag.

av blant annet Whiteley et al. (2006: 55) og medfører at tidspunktet partimedlemmene og aktivistene meldte seg inn i partiet kan antas å påvirke hvor sterk støtte de har til partiets eksisterende normer og verdier. Når partiet fylles opp av en rekke nye medlemmer som ikke har den samme tilknytningen til partiets eksisterende verdier, kan dette altså antas å påvirke partiet.

I MDGs tilfelle vil dette bety at selv om partiet består av aktører som påvirker partiet, så påvirkes også aktørene av partiets normer og verdier. Dette betyr at selv om aktørene kan ha individuelle motivasjoner når de kommer inn, vil de over tid sosialiseres inn i partiet og adoptere de etablerte holdningene og verdiene som dominerer i partikulturen. Det kan altså antas at de aktørene som har vært lengst i MDG, også er mest sannsynlige kandidater for å ønske å bevare partiets opprinnelige organisasjonsformer og identitet, mens nyere medlemmer som kommer til kan tenkes å være mindre påvirket av den eksisterende partikulturen. De kan derfor inneha andre mål og prioriteringer enn de eldre medlemmene, og slik påvirke partiet i en annen retning enn tidligere.

Forklaringsvariablene som hittil er diskutert, er variabler som antas i ulik grad å påvirke partimedlemmenes politiske holdninger, holdninger til hvordan partiet bør organiseres, samt strategiske prioriteringer. Til sammen utgjør disse variablene det som i kausalmodellen i innledningskapittelet ble betegnet som «medlemsorganisasjonens forankring og sammensetning». Som et resultat av sterk medlemsvekst er det altså naturlig å forvente at partimedlemmenes fordeling på disse forklaringsvariablene vil endre seg, og at dette vil påvirke partiet. Hvilke endringer som kan forventes, er delvis avhengig av hvem de nye medlemmene er, og dette er fokuset for neste avsnitt. I mellomtiden er forklaringsvariablene som hittil er presentert oppsummert i tabell 3.2, sammen med sin tilhørende forventning.

Tabell 3.2. Forklaringsvariabler

Forklaringsvariabler/grupper	Forventning
Organisatorisk bakgrunn	Medlemmer med bakgrunn fra sosiale bevegelser og miljøorganisasjoner er mer radikale enn medlemmer uten en slik bakgrunn, og medlemmer med bakgrunn fra andre partier er mindre grasrotorienterte og mer strategisk instrumentelle .
Sosio-demografisk sammensetning	Medlemmer med ulik alder, kjønn, utdanningsnivå, arbeidssektor, stillingstype, og bosted har ulike holdninger.
Partisosialisering	Medlemmer som har vært lenger i partiet skiller seg fra medlemmer som har vært kortere i partiet, ved å ha sterkere tilslutning til partiets institusjonaliserte normer og verdier.
Plassering i partiorganisasjonen	Ledersjiktet og aktivistene i partiet skiller seg fra de mer passive medlemmene ved å være mer radikale i både organisatoriske, strategiske og politiske spørsmål.

3.3. Hvilke endringer over tid?

De fleste studier av hvordan grønne partier utvikler seg over tid springer ut av den strukturelle tilnærmingen til politiske partier, og benytter antakelser fra den klassiske politiske sosiologien (Michels [1911]1962; Panebianco 1988). Michels (1915) teori om oligarkiets jernlov er blant annet blitt brukt for å forklare endringer i det tyske miljøpartiet *Die Grünen*. Teorien sier at alle organisasjoner over tid er nødt til å utvikle oligarkiske trekk, og dermed at, slik Heidar (2006: 309) formulerer tesen: «democratic parties do not and cannot exist». Dette begrunnes med at alle organisasjoner krever en viss grad av koordinering, kommunikasjon og felles handling, som vil skape avstand mellom lederne og medlemmene. Medlemmene vil utvikle et behov for å bli ledet, og lederne vil utvikle et behov for å lede og styre, og derfor vil psykologiske faktorer bestemme at oligarki etter hvert vil utvikle seg (Larsen, 2003: 305). Denne teorien fikk en oppsving med fremveksten av grønne partier, fordi partienes ideologiske grunnlag var å realisere idealene i det direkte demokratiet innenfor det moderne, representative systemet (Poguntke 1993).

Den mest generelle teoretiske antakelsen innenfor dette perspektivet er altså at alle politiske partier, og spesielt grønne partier, må kvitte seg med sine idealistiske idéer i formasjonsfasen for å tilpasse seg den politiske konkurransen i et allerede etablert partisystem. Dette innebærer at de må 1) profesjonalisere og sentralisere partiorganisasjonen, 2) utvikle mer instrumentelle politiske strategier (prioritere valgoppslutning og regjeringsmakt), og 3) utvide og avradikalisere sin politiske profil for å tiltrekke seg flere medlemmer og velgere.¹¹ Disse

¹¹ Deler av litteraturen om sosiale bevegelser understøtter også denne antakelsen. Her blir Grønne partier fremhevet som organisasjoner som ofte har måttet endre sine målprioriteringer etter verdt som de utvikler seg,

systemiske antakelsene tar imidlertid ikke hensyn til partienes historiske kontekst, og behandler i stor grad partiene som enhetlige aktører som kan reagere samlet for å tilpasse seg sitt ytre miljø. De systemiske teoriene kan derfor ikke alene brukes til å forklare hvordan aktørene i et parti kan påvirke partiets utvikling. Jeg har argumentert for at et grønt parti som MDG vil være påvirket av hvilke aktører som til en hver tid befinner seg i partiet, og at når medlemsmassen vokser så raskt som den har gjort i MDGs tilfelle, vil hvilke endringer vi kan forvente i partiet være avhengig av hvem som har kommet til, og hvem som har falt i fra. Slik eksisterer det et konseptuelt gap mellom systemiske teorier om partiendring, og studier av partiet som komplekse organisasjoner som både påvirker og påvirkes av sine aktører.

Kitschelt (1989b) er en av få som forsøker å knytte medlemsrekruttering til faktorer i partienes ytre miljø. Han hevder at hvorvidt partier rekrutterer det han betegner som «ideologer» eller «pragmatister» blant annet er avhengig av partiets konkurranseposisjon (Kitschelt, 1989b: 407).¹² Et partis konkurransesituasjon refererer til sannsynligheten for at partiet kan vinne regjeringsmakt eller påvirke utfallet av offentlig politikk. Generelt er partiet i en sterkt konkurranseposisjon dersom selv små endringer i valgoppslutningen kan påvirke partiets sjanse til å delta i regjering, eller påvirke substansen i offentlig politikk. Et partis konkurransesituasjon i et flerpartisystem er avhengig av størrelsen på valgoppslutningen, partiets evne til å konvertere disse stemmene til lokale og nasjonale mandater, og i hvilken grad partiet kan spille en viktig rolle for fremtidige regjeringsdannelser eller politiske koalisjoner. Populært kan altså et partis konkurransesituasjon betegnes som sterk dersom partiet er «på vippen».

Konkurransesituasjonen er relatert til rekrutteringen til partiet fordi «pragmatister» ifølge Kitschelt (1989b: 408) i større grad vil tiltrekkes av et parti i en sterk konkurransesituasjon, når deres ønske om valgoppslutning og regjeringsmakt virker som et sannsynlig mål. I en slik situasjon kan også eksisterende ideologer i partiet i større grad bli overbevist av pragmatistene, og kan endre sine standpunkt som et resultat av at disse strategiene ser ut til å

for å kunne utnytte nye muligheter (Zald og Ash 1966). Kitschelt (1988b)s antakelser støttes også av den voksende litteraturen om politisk markedsføring, som har fokusert på at alle partier generelt tvinges til å bevege seg bort fra sin originale identitet hvis de vil overleve som relevante politiske krefter (Lees-Marshment 2001: 692).

¹² Pragmatistene er her aktører som ønsker programmatisk og strategisk moderasjon, og en effektiv, heller enn ideologisk ren, partiorganisasjon, mens ideologiene ønsker å tilfredsstille partiets kjernevelgere, og ønsker derfor radikale politiske programmer og strategier som følger partiets ideologiske retningslinjer heller enn elektoral effektivitet (Kitschelt, 1989b, p. 406).

fungere. Ideologer vil motsatt være i overtall i partier i en svak konkurranseposisjon. Da vil de finne støtte for sine argumenter om at pragmatiske strategier ikke fungerer, og at partiet må bevare sin ideologiske renhet også i strategiske vurderinger.

MDGs konkurransesituasjon var svært svak i 2002, og må i dag sies å være styrket som et resultat av at partiet 1) er sterkt påvirket av bare små endringer i valgoppslutningen og 2) kan komme til å komme i en vippeposisjon ved neste stortingsvalg. Derfor er det sannsynlig at partiet også de siste årene har tiltrukket seg flere «pragmatiske» partimedlemmer enn tidligere. For MDG vil dette konkret bety at det er sannsynlig at de nyeste medlemmene, og kanskje spesielt de som er kommet til i etterkant av partiets lokale parlamentariske gjennombrudd i 2011, kan være mer pragmatiske. I tillegg er de i mindre grad sosialisert inn i partiet, og må forventes å ha lavere plassering i organisasjonshierarkiet. Samtidig vil det innenfor Kitschelts resonnement kunne antas at også de medlemmene som har vært lenge i partiet kan ha adoptert en mer pragmatisk innstilling som et resultat av partiets vekst.

Hvilke konkrete endringer i henholdsvis *posisjon* og *grad av intern enighet* (jf. tabell 3.1) vi kan forvente på de tre dimensjonene som et resultat av tilstrømning av flere pragmatiske medlemmer, utledes i de to neste avsnittene. Deretter presenteres alle forventningene samlet i det analytiske rammeverket som er utgangspunktet for den empiriske analysen.

3.3.1. Endringer i posisjoner

Forut for den sterke medlemsveksten forventes det altså at partimedlemmenes holdning til organisasjonsprinsippene var svært grasrotorientert, med motstand mot maktkonsentrasjon, profesjonalisering og sentralisering av partiorganisasjonen. Medlemmenes strategiske prioriteringer er videre forventet å ha vært rettet mot å realisere det interne partidemokratiet og partiets ideologiske program, og mindre mot instrumentelle strategier som å øke valgoppslutningen eller oppnå regjeringsmakt. Dette kan også forstås som at partiet ikke har hatt noen utviklet strategi rettet mot sitt ytre miljø. Den politiske profilen, forstått som medlemmenes politiske holdninger og saksposisjoner, er forventet å være kjennetegnet av 1) økologi, 2) individualisme, 3) venstreorientering, 4) solidaritet med den tredje verden, 5) ønske om unilateral avvæpning og 6) ønske om direkte deltakende demokrati i alle deler av samfunnet, men lite utviklet på mer tradisjonelle politikkområder. Kontekstuelle faktorer kan også gi en antakelse om at det norske miljøpartiet har hatt mindre spredning i sin profil enn

andre grønne partier. I det norske politiske landskapet har det også eksistert to andre partier, henholdsvis Venstre og SV, som har dekket den mer antroposentriske varianten av miljøstandpunkter. Det kan altså være at det svært begrensede politiske rommet for partiet (Jupskås 2013), har ført til at partiet tidligere var dominert av svært mange med dypøkologisk overbevisning, og færre med mer antroposentriske miljøstandpunkter, samt færre fra kvinnebevegelser og solidaritetsbevegelser enn hva som har vært tilfellet i andre land.

Som et resultat av den sterke medlemsveksten, som antas å ha medført rekruttering av flere «pragmatister», kan det altså forventes at partimedlemmenes holdninger til organisasjonsspørsmål er blitt mer pragmatiske, og at de strategiske prioriteringene er blitt mer instrumentelle enn tidligere. Den politiske profilen forventes tilsvarende å være utvidet til å omfatte flere tradisjonelle saksfelt, og å ha blitt mindre økologisk radikal.

3.3.2. Endringer i grad av intern enighet

I tillegg til endringer i partimedlemmenes posisjoner på de tre dimensjonene som studeres, kan tilstrømningen av nye medlemmer ha ført til økt konfliktnivå i organisasjonen. Rekruttering av nye mer pragmatiske medlemmer, samtidig som enkelte av de eksisterende medlemmene med posisjoner i partiet også blir mer pragmatiske, kan forstås som utvikling av *interne fraksjoner* i partiet. Dette er enhver kombinasjon, klikk eller gruppering i organisasjonen som deler en felles opplevelse av identitet og målsettinger, og som er organisert for å handle kollektivt som en distinkt blokk internt i partiet, for å oppnå sine mål (Harmel & Janda 1994: 274).

Eskalering av interne konflikter er ett av de mest sentrale elementene som er blitt fremhevet for å beskrive hva som skjer internt i grønne partier når de vokser og går fra å være en marginal gruppering til å bli et parlamentarisk parti. Kitschelts (1988b: 134) skille mellom ideologene og pragmatistene i et parti er også utgangspunktet for det som er blitt kalt grønne partiers «Realos» og «Fundis» (se for eksempel Frankland & Schoonmaker 1992: 114,140; Hulsberg 1988: 146; Markovits & Gorski 1993: 216). *Realos* beskrives som aktører som ønsker å gå fra massebevegelse til parlamentarisk politikk. De ser på allianser, kompromisser og koalisjoner med andre partier som en pragmatisk måte å arbeide på for å realisere partiets målsettinger innenfor det etablerte politiske systemet. De ønsker realistiske prioriteringer i partiprogram og politikk, og profesjonalisering og reform av partiorganisasjonen for å utvide

partiets appell (Hulsberg, 1988: 146; Markovits and Gorski, 1993: 216; i Burchell 2002: 21-22). På motsatt side av konflikten avviser *Fundis* taktikk for å oppnå valgoppslutning, og ønsker ikke revisjon av partiets originale prinsipper. Aktivistene beskrives som å ha en «dyp» grønn overbevisning om at bare radikal sosial endring kan skape bærekraftige løsninger for klima og miljøproblemene. De vil ikke inngå kompromisser, og ønsker ingen koalisjon med den politiske venstresiden, fordi aktivistene betrakter venstre-høyre skillelinjen som ute av stand til å løse de økologiske problemene. De ønsker med andre ord et radikalt økologisk parti (Frankland, 1992: 114,140; Markovits og Gorski 1993: 216; i Burchell 2002: 22-24).

Relaos/fundis-konflikten er i litteraturen altså beskrevet som i ulik grad å gripe inn i alle de tre sentrale dimensjonene. Ulike deler av litteraturen vektlegger likevel dimensjonene ulikt, og beskriver noen ganger konflikten som å handle først og fremst om organisasjon og strategi, og noen ganger også som å handle om ulike verdisyn knyttet til menneskets rolle og plass i naturen. Talshir (2002: 110) påpeker at vanskelighetene med å avklare hvilke dimensjoner som skiller fraksjonene fra hverandre bunner ut i ulike teoretiske innfallsvinkler til analyse av partiene:

The differences in delineating the camps derive from different theoretical approaches: the debate is not a straightforward **strategic** controversy between the Fundis and the Realos ecological questions(...) while there might be a political correlation, the ideological and tactical considerations in the two cases differ substantially.

Talshir plasserer seg innenfor den teoretiske retningen som i størst grad vektlegger partienes røtter i økofilosofisk tenkning. I denne litteraturen er realos/fundis-konflikten behandlet som en grønn verdikonflikt, i tillegg til en konflikt om organisasjon og strategi. I litteraturen som vektlegger partienes forankring i de sosiale bevegelsenes aktivistiske organisasjonsformer, er konflikten imidlertid beskrevet som først og fremst å handle om strategi og taktikk mellom fraksjoner som ellers har et felles verdigrunnlag og felles visjon for samfunnet.

Generelt kan det altså antas at konfliktnivået i MDG har økt som et resultat av rekruttering av flere pragmatister. Hvorvidt konflikten først og fremst har rot i medlemmenes holdninger til organisasjonsprinsipper og strategiske prioriteringer, eller i en grønn verdikonflikt (eller begge deler), er imidlertid uklart. Dersom det i virkeligheten eksisterer flere mulige kategorier enn realos/fundis-distinksjonen fanger opp, kan vi tenke oss at aktørene i et grønt parti vil falle inn i en av fire kategorier, slik fremstilt i tabell 3.3.

Tabell 3.3: Organisasjon/strategi og grønne verdier

Organisasjon og strategi		
	Parlamentarisk realisme (Realos)	Radikal realisme (Fundis)
Grønne verdier	Økosentrisme (dypøkologi)	Pragmatisk økosentrist Radikal økosentrist
	Antroposentrisme	Pragmatisk miljøvern Radikal antroposentrisme

Dersom disse to konfliktlinjene er sammenfallende kan vi forvente at partimedlemmene vil fordele seg inn i kategoriene «pragmatisk miljøvern» og «radikale økosentrister». Dersom konfliktlinjene er kryssende kan det imidlertid være at det også eksisterer «pragmatiske økosentrister» og «radikale antroposentrister» i partiet.

3.4. Forventninger

Det overordnede forskningsspørsmålet for denne analysen av Miljøpartiet de Grønnes endringer over tid er: *Hvordan har Miljøpartiet de Grønnes sterke medlemsvekst påvirket medlemsmassens 1) organisatoriske forankring og sosio-demografiske sammensetning og 2) organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politiske profil?*

For å besvare dette spørsmålet ble det utledet to andre hovedspørsmål, samt ett siste som har som formål å generere noen hypoteser om kausalforholdet mellom disse to. Fra den teoretiske gjennomgangen er det mulig å utlede forventninger til de to første spørsmålene. Det siste spørsmålet kommer jeg tilbake til i siste del av analysen. Det første spørsmålet som må besvares er:

1. Hva kjennetegnet medlemsorganisasjonens organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politiske profil i 2002, og i hvilken grad er de endret i 2014?

De teoretiske forventningene er her at i både organisatoriske, strategiske og politiske spørsmål er partimedlemmene som gruppe blitt mer pragmatiske, forstått som at de beveger seg mer mot sentrum av dimensjonene. Samtidig er konfliktnivået forventet å øke som en

følge av den sterke tilstrømningen av flere pragmatister. Disse forventningene er skjematisk fremstilt i tabell 3.4.

Tabell 3.4: Forventninger, avhengig variabel, 2002 og 2014

Dimensjoner	Forventninger	
	2002	2014
	Unisont fundamentalistparti	Konfliktfylt pragmatistparti
Organisasjons-prinsipper	Grasrotdemokratiske organisasjonsprinsipper Lavt konfliktnivå	Sentralisering og profesjonalisering Økt konfliktnivå
Strategiske prioriteringer	Ikke-instrumentelle (Internt partidemokrati)	Instrumentelle (Valgoppslutning)
Politisk profil	Radikal (økosentrisk) Lavt konfliktnivå Smal	Pragmatisk (antroposentrisk) Økt konfliktnivå Utvidet

I tillegg til at medlemsorganisasjonen som helhet er forventet å ha blitt mer pragmatiske, og at organisasjonen forventes å være mer konfliktfylt, kan det forventes at det i større grad enn i 2002 kan identifiseres fraksjoner i medlemsmassen i 2014.

Det andre spørsmålet som må besvares omhandler forklaringsvariablene som antas å påvirke endringene beskrevet i tabell 3.4. Spørsmålet som ble stilt i innledningskapittelet er:

2. Hva kjennetegnet medlemsorganisasjonens organisatoriske forankring og sosio-demografiske sammensetning i 2002, og i hvilken grad er den endret i 2014?

De teoretiske forventningene til dette spørsmålet er at partiorganisasjonens forankring i de sosiale bevegelsene er svekket over tid, og at den sosio-demografiske sammensetningen er mer utvannet, forstått som at det er en mindre tydelig sosio-demografisk profil i medlemsmassen i 2014 enn i 2002. Fra den teoretiske gjennomgangen fremkommer det også at graden av partisosialisering kan være svekket over tid, samt at det kan være flere passive medlemmer i 2014 enn i 2002. Tabell 3.5. oppsummerer forventningene til spørsmål 2.

Tabell 3.5: Forventninger, sentrale forklaringsvariabler, 2002 og 2014

Dimensjoner	Forventninger	
	2002	2014
	Unisont fundamentalistparti	Konfliktfylt pragmatistparti
Organisatorisk forankring	Sosiale bevegelser	Svekket i sosiale bevegelser. Flere uten organisasjonsbakgrunn og flere med bakgrunn fra andre partier.
Sosio-demografisk sammensetning	Unge, urbant bosatte høyt utdannende intellektuelle og profesjonelle arbeidere innenfor kultursektoren og utdanningssektoren som ikke innehar lederstillinger.	Større spredning i sammensetning.
Partisosialisering	Sterk	Svak
Plassering i organisasjonen	Aktivister dominerer	Flere passive medlemmer

Spørsmål 1 og spørsmål 2 analyseres separat i kapittel 5 og 6. I tillegg kommer jeg i slutten av kapittel 6 tilbake til det tredje og siste spørsmålet som ble stilt i denne studiens introduksjonskapittel: 3) *Er partimedlemmenes organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politiske holdninger i 2002 og 2014 påvirket av deres organisatoriske og sosiale bakgrunn?*

I neste kapittel vil jeg gjennomgå sentrale spørsmål knyttet til det empiriske materialet som benyttes i denne studien, hvordan variablene operasjonaliseres, hvilke måleinstrumenter som benyttes, samt i hvilken grad datamaterialet som ligger til grunn for analysen er valid og reliabelt.

4. Forskningsdesign

Denne studien er en komparativ casestudie som analyserer Miljøpartiet de Grønne på to primære komparative dimensjoner: 1) partiets endring over tid, altså en longitudinell sammenlikning med seg selv på ulike tidspunkter, og 2) sammenlikning av medlemsgrupper internt i partiet, altså tverrsnittsanalyse.

De teoretiske forventningene til hvordan partiet kan ha endret seg over tid, samt hvordan medlemsorganisasjonen er sammensatt, er utviklet som en kombinasjon av tidligere empiriske studier av grønne partier, teori om politiske partiers utvikling mer generelt, og ved hjelp av konsepter fra grønn politisk tenkning. For å kunne vurdere partiets utvikling over tid, er analytiske redskaper fra denne spredte litteraturen det sentrale verktøyet. Dette skaper en tredje underliggende komparativ dimensjon i denne analysen; 3) Det norske miljøpartiets utvikling og sammensetning sammenliknes med andre grønne partier i Europa. Denne sammenlikningen er kun teoretisk fundert, men likevel en viktig komparativ dimensjon i analysen, *for det første* fordi sentrale forventninger til hvordan partiet så ut i 2002 er utledet fra tidligere studier av andre grønne partier, *for det andre* fordi det gjør det mulig å vurdere hvordan MDG plasserer seg i relasjon til andre grønne partier, og *for det tredje* fordi det gjør det mulig å vurdere i hvilken grad de teoretiske antakelsene om grønne partiers utvikling over tid stemmer for partiet som most likely case. Samtidig som studien vurderer partiets utvikling i relasjon til bredere systemiske teorier om partiendring, har den et eksplorerende element, hvor ulik teori kombineres for å undersøke hvilke kausale mekanismer partiendring faktisk kan virke gjennom.

Dersom antakelsen om at partiet har endret seg som et resultat av den sterke medlemsveksten ikke stemmer for partiet som most likely case, så vil dette svekke antakelsen om at dette nødvendigvis er en indikator på partiendring. Å avkrefte en teoretisk antakelse er imidlertid en enklere oppgave enn å bekrefte den, og teorier innenfor samfunnsvitenskapen kan ikke vurderes som å være universelt gjeldende. Dette betyr at teori i beste fall kan være mer eller mindre sannsynlig. Å vurdere gyldighet basert en studie av ett case krever at casen som studeres faktisk er most likely, altså at dersom antakelsen skal kunne sies å stemme, så bør den i alle fall stemme her. Jeg har argumentert for at MDG er en most likely case for å observere endringer i partiorganisasjonens organisasjonsprinsipper, strategier og politiske profil som en følge av den sterke medlemsveksten, og mer spesifikt endringer i retning av

pragmatisme over tid. Gerring (2007: 120) påpeker imidlertid at det er vanskelig å vurdere en case som å definitivt være most likely, og at det ofte heller er snakk om casens grad av «likelihood», eller «degree of crucialness» som Gerring selv formulerer det. Dette henger sammen med samfunnsvitenskapelige teories generelle kjennetegn. Det er sjelden snakk om dikotome utfall, men heller grader av endring eller tendenser i retning av det ene eller det andre. Å gjøre en kvalitativ vurdering av hvordan MDG har endret seg over tid innebærer for eksempel ikke å klassifisere partiet som *enten* et unisont fundamentalistparti *eller* et konfliktfylt pragmatistparti. Snarere er det snakk om å vurdere i hvilken grad endring har forekommet i en case som innenfor perioden som studeres kan sies å være en case med høy «degree of crucialness» for antakelsen om at endring i medlemsorganisasjonens størrelse fører til partiendring.

4.2. Empirisk materiale

For å studere endringer i MDGs forankring, politiske profil og strategi benyttes det to surveyundersøkelser av partiets medlemsmasse gjennomført i henholdsvis 2002 og 2015. Den første undersøkelsen ble gjennomført av Gunnar Grenstad i 2002, som en del av et internasjonalt komparativt prosjekt for å studere alle grønne partier i Europa, ledet av Wolfgang Rüdig. Den andre ble gjennomført av meg, i samarbeid med Anders Ravik Jupskås, i februar og mars 2015. Fordi undersøkelsen ble sendt til medlemmene som var registrert i 2014, omtales undersøkelsen som 2014-undersøkelsen. 2002-undersøkelsen ble sendt ut til alle de daværende 400-registrerte medlemmene via post fra MDGs partikontor i Oslo i midten av mai 2002. Utsendingen ble da gjennomført av partikontoret grunnet partiets policy om begrenset eksternt tilgang til medlemmenes personopplysninger (Grenstad et al., Upublisert: 10). 2015-undersøkelsen ble gjennomført elektronisk, ved hjelp av det elektroniske verktøyet *Onlineundersøkelse*. MDG bisto med de registrerte medlemmenes epostadresser. Disse ble lagt inn i det elektroniske verktøyet på MDGs partikontor, og undersøkelsen ble sendt ut via epost til alle de valide epostadressene i MDGs register. Det elektroniske verktøyet muliggjorde fullstendig anonymitet for respondentene, fordi individuelle svar kun blir knyttet til en tilfeldig tilordnet respondent-id. Det var altså ikke mulig å knytte innkomne svar til verken respondentenes navn eller epostadresser. Undersøkelsen ble også godkjent av NSD i forkant av utsending. Antall svar og svarprosent for de to undersøkelsene er oppgitt i tabell 4.1.

Tabell 4.1: Svarprosent i undersøkelsene 2002 og 2014

Undersøkelses- år	Antall registrerte medlemmer	Antall utsendinger	Antall purringer	Antall svar	Svar- prosent
2002	400	400 (univers)	1	186	46.5
2014	8112	8 112(univers)	1	3 335	41.11

Tall for antall registrerte medlemmer er for 2002 basert på tall fra Grenstad et al. (Upublisert), og for 2015 basert på antallet valide epostadresser mottatt fra MDG.

Utformingen av 2014-undersøkelsen ble gjort med tanke på sammenliknbarhet med 2002-undersøkelsen, som er spesifikt utformet for å fange opp teoretisk relevante dimensjoner internt i grønne partier. I tillegg ble det tatt inn flere spørsmål fra *Partimedlemsundersøkelsen 2009* (UiO, Institutt for Statsvitenskap, prosjekt 86474PM). Dette ble gjort for å også kunne plassere partiet i det norske partilandskapet, selv om dette ikke er fokuset for denne studien. I tillegg til spørsmålene fra 2002-undersøkelsen som er ment å måle grønne verdier og holdninger, ble det hentet enkelte spørsmål også fra en psykologisk studie av Thompson and Barton (1994), som har utviklet spesifikke spørsmålsbatterier for å måle tilstedeværelsen av økosentriske og antroposentriske verdier. Spørsmålene herfra ble valgt basert på Thompson og Bartons rapportering av hvilke spørsmål som i deres studie ga indekser med høyest indre reliabilitet for å måle disse begrepene. Fordi dette er en studie av endringer over tid benyttes imidlertid ikke disse spørsmålene her. Datamaterialet som er samlet vil imidlertid være tilgjengelig for alle, og er spesielt godt egnet å studere grønn ideologi i et grønt partis medlemsorganisasjon.

Basert på 2002-undersøkelsen, 2009-undersøkelsen, samt Thompson & Bartons batterier ble det utformet et utkast til 2014-undersøkelsen, som først ble gjennomført av et lite testutvalg på 6 personer med interesse og kunnskap om grønn politikk. En av testpersonene er passiv medlem i partiet, mens de resterende er aktive og har verv på ulike nivå i partiorganisasjonen. Basert på tilbakemeldinger fra testpersonene ble enkelte av spørsmålsformuleringene revidert, for å gjøre meningsinnholdet mer entydig, eller for å tilpasse spørsmålene mer til dagens situasjon i partiet. Vi forsøkte imidlertid i størst mulig grad ikke å gjøre revisjoner av de originale formuleringene dersom de var hentet fra 2002-undersøkelsen, fordi sammenliknbarhet over tid ble vurdert som viktigere enn å fange opp alle dagsaktuelle forhold i partiet. Der hvor formuleringer likevel ble vurdert som nødvendige å endre, vil dette bli fortløpende kommentert.

Etter utsending av én purring ble 2014-datamaterialet lagret i excel, og deretter eksportert til STATA SE.13. Her ble alle variablene ble kodet om fra string-variabler til numeriske-variabler, og alle variablenes verdier ble kodet om slik at de stemmer overens med verdiene benyttet i 2002. For å sikre reliabiliteten i kodingsprosessen ble alle variabelverdiene kontrollsjekket to ganger mot 2002-verdiene. Arbeidet med koding av datasettet var omfattende, fordi det inneholder svært mange variabler som alle måtte behandles individuelt. Noen av analysene i denne studien er gjort separat på de to datasettene, og deretter er resultatene signifikanstestet i STATAs signifikanskalkulator. For noen analyser er deler av de to datasettene merget til ett som separerer observasjonene ved survey-år.

4.3. Operasjonalisering av variabler og måleinstrumenter

4.3.1. Avhengige variabelgrupper

Organisasjonsprinsipper

For å måle medlemmenes organisatoriske grasrotorientering benyttes spørsmål om partimedlemmenes holdninger til ulike organisasjonsprinsipper. I 2002 ble partimedlemmene spurt om i hvilken grad de var enige eller uenige i at fire sentrale organisasjonsprinsipper skulle iverksettes, eller bli beholdt av, partiet. I tillegg ble de spurt hvorvidt de syntes MDG burde ha én leder, og her fikk de kun muligheten til å svare «ja» eller «nei». I 2014 ble medlemmene bedt om å oppgi grad av enighet i de samme prinsippene. I tillegg ble det lagt til tre nye påstander som er hentet fra Partimedlemsundersøkelsen 2009, og spørsmålet om delt lederskap ble stilt sammen med de resterende spørsmålene, slik at medlemmene fikk mulighet til å oppgi grad av enighet også her¹³. Disse spørsmålene blir brukt som operasjonalisering av organisasjonsprinsipper.

For å måle endring i grad av grasrotorientering over tid, benyttes det flere ulike måleinstrumenter, som også benyttes av Heidar and Saglie (2002), og som bygger på målemetoder utviklet av Niedermayer (1986). Målene som benyttes er *gjennomsnittsholdningen* til organisasjonsprinsippene, hvor sterk *tilslutningen* til- og *motstanden* mot dem er, og til slutt *konfliktnivå* på organisasjonsspørsmålene. *Det sistnevnte er et aggregert mål*, som er satt sammen av indikatorer på hvor mye organisasjonsprinsippene *splitter* og *mobiliserer* partimedlemmene, og hvor sterk *polariseringen* i spørsmålene er.

¹³ Se appendiks 3, tabell A3.2. for oversikt over organisasjonsspørsmålene i 2002 og 2014, og sammenliknbarheten for disse.

Gjennomsnittlig grasrotorientering beregnes fra verdiene 1=Sterkt enig, 2=Enig, 3=Verken enig eller uenig, 4=Uenig, 5=Sterkt uenig. Dette vil gi en grov indikasjon på partimedlemmenes gjennomsnittlige holdninger, og benyttes for å vurdere endring. Å bruke gjennomsnitt kan imidlertid skjule viktige endringer i medlemsmassens holdninger over tid. For eksempel vil den gjennomsnittlige holdningen være den samme hvis alle svarer ”Hverken eller” som hvis medlemmene fordeler seg likt på ”helt enig” og ”helt uenig” (Heidar og Saglie 2002: 113). Derfor beregnes også *tilslutning* til, og *motstand* mot organisasjonsprinsippene. *Tilslutning* beregnes som prosentandelen som sier seg enig (sterkt enig og enig) i det grasrotdemokratiske prinsippet, og *motstand* som prosentandelen som er uenig (uenig og sterkt uenig). Disse målene sier noe om hvor samlet medlemsorganisasjonen er i sin holdning til prinsippet (Heidar and Saglie 2002: 114).

For å måle *konfliktnivået* i organisasjonsspørsmål i partiet benyttes en modifisert versjon av Niedermayers (1988) mål på ulike sakers *konfliktpotensial (KP)*, som også benyttes av Heidar og Saglie (2002: 108-153) for å vurdere ulike partiers politiske konfliktsaker. Målet er et aggregert mål, som tar utgangspunkt i graden av splittelse i ulike spørsmål, men som også modifiseres av hvor sterk mobilisering spørsmålet skaper i partiet og hvor polarisert partimedlemmene er.¹⁴ *Splittelse (SP)* er et mål på den prosentvise forskjellen mellom de medlemmene som er enige, og de som er uenige i en påstand, i dette tilfellet et organisasjonsprinsipp. Den absolutte differansen trekkes fra hundre, og gir dermed et mål på splittelse som varierer mellom 0 og 100, hvor en score på null indikerer full enighet, mens hundre indikerer maksimal splittelse.¹⁵ Målet på konfliktpotensial tar utgangspunkt i graden av splittelse, men som (Heidar og Saglie 2002: 114) også påpeker, tar ikke splittelsesmålet hensyn til hvor mange som faktisk har tatt standpunkt i saken. På grunn av dette tar også målet på konfliktpotensial hensyn til *mobiliseringen (M)* i spørsmålet. Dette er et mål på hvor mange som faktisk har tatt standpunkt til spørsmålet, altså den totale prosentandelen som er

¹⁴ Niedermayers originale mål tar også hensyn til spørsmålets sakssentralitet for å gi et samlet mål på konfliktpotensial. Fordi verken 2002 eller 2014 surveyene har spørsmål som fanger opp sentraliteten i organisasjonsspørsmålene er dette ikke inkludert her. Dette betyr at vurderingen av konfliktpotensialet må gjøres med varsomhet, og ses i sammenheng med en kvalitativ vurdering av spørsmålenes sentralitet. Mobiliseringen i en sak kan imidlertid betraktes som en proxy for sakssentralitet, all den tid en sak med sterk mobilisering også kan antas å ha høy sentralitet. En utregning av konfliktpotensialet i sakene på side 129 i Heidar og Saglie (2002) uten sakssentralitet viser også at verdiene er svært lite påvirket av hvorvidt sakssentraliteten er tatt med i målet eller ei.

¹⁵ Splittelse (SP) = 100 – absolutt differanse mellom prosentandelen enig(sterkt enig + enig) og prosentandelen uenig (sterkt uenig+uenig). 100=maksimal splittelse, 0=full enighet.

enig (svært enig og enig) og uenig (uenig og svært uenig).¹⁶ Dette målet varierer også mellom null og hundre, hvor en verdi på null indikerer at ingen har tatt standpunkt i spørsmålet, og hundre indikerer full mobilisering (alle har tatt standpunkt). Dersom mobiliseringen er høy, og det samtidig er sterk splittelse i spørsmålet, antas dette å gi et høyere konfliktpotensial enn dersom splittelsen er sterk, men mobiliseringen svært lav.

I tillegg til splittelse og mobilisering, tar målet for konfliktpotensial hensyn til *polariseringen* (*P*) i saken. Dette er et mål på hvor ytterliggående partimedlemmenes holdninger er i spørsmålet, altså *hvor* enige eller uenige de oppgir å være. Dette beregnes ved å beregne gjennomsnittet blant dem som er enige (sterkt enig og enig), og dem som er uenige (uenig og sterkt uenig) hver for seg, og deretter trekke gjennomsnittet blant de uenige fra gjennomsnittet blant de enige. For å standardisere målet deles denne verdien på fire, og ganges med hundre. Dette gir et mål som varierer mellom 50 og 100, hvor 50 indikerer ingen polarisering (ingen av dem som er enige og uenige har svart at de er *sterkt* enige eller uenige), og 100 indikerer maksimal polarisering (alle som har svart at de er enige eller uenige har svart at de er *sterkt* enige eller uenige).¹⁷

Til sammen gir målene for splittelse, mobilisering og polarisering et aggregert mål for *konfliktpotensialet* (*KP*) i ulike organisasjonsspørsmål. Målet varierer mellom null og hundre, hvor hundre indikerer maksimalt konfliktpotensial. Målet tar utgangspunkt i splittelsesscoren, men modifiseres av graden av henholdsvis mobilisering og polarisering.¹⁸

Strategiske prioriteringer

Med strategi menes partiets valg av sentrale virkemidler for å realisere sin samfunnsvisjon. Dette inkluderer partienes relasjon til sitt ytre miljø, altså til velgerne, de andre partiene, og til konkurransen i partisystemet, som alle er eksterne elementer partiet må forholde seg til på en eller annen måte for å kunne realisere sine politiske mål. For å operasjonalisere partiets

¹⁶ Mobilisering (*M*)= Prosentandel som er svært enig, enig, uenig og svært uenig. 0=ingen mobilisering (ingen har tatt standpunkt) og 100=full mobilisering(alle har tatt standpunkt).

¹⁷ Polarisering(*P*)=100* ((mean(uenig+sterk uenig))- (mean(enig+sterkt enig))/4). 50=ingen polarisering, 100=maksimal polarisering. Heidar and Saglie (2002, p. 115) benytter det samme målet, men standardiserer kun ved å dele på 4. Deres mål varierer derfor mellom 0,5 og 1.0, og ikke mellom 50 og 100, slik målet som benyttes her gjør.

¹⁸ Konkret beregnes målet for konfliktpotensial med denne formelen:

$KP = SP \cdot \text{roten av } (((M/100) + (P/100))/2)$. I Niedermayers originale mål , som også benyttes av Heidar & Saglie(2002) korrigeres det også for *sakssentralitet* (*SE*), og de benytter et mål for polarisering som varierer mellom 0.5 og 1.0. Deres mål for konfliktpotensial beregnes derfor slik:
 $KP = SP \cdot \text{roten av } (((M/100) + P + ((SE_{enig} + SE_{uenig})/200))/3)$.

strategi benyttes to sentrale variabler. Disse er 1) strategiske målpreferanser, og 2) koalisjon- og samarbeidsinteresser.

For å operasjonalisere *strategiske målpreferanser* benyttes Harmel and Jandas (1994) utvidelse av Strøms (1990) opprinnelige typologi over politiske partiers strategiske mål. I undersøkelsen fra 2002 ble de daværende medlemmene bedt om å prioritere mellom fire partimål. Spørsmålet var «Dersom du måtte velge mellom de fire målene på listen under, hvilket mål burde være Miljøpartiet De Grønnes *høyeste* og *nest høyeste* prioritet?». Medlemmene fikk altså mulighet til å oppgi to mål, i prioritert rekkefølge. Alternativene var henholdsvis 1) få størst mulig oppslutning i valg, 2) fremme partiets program og politikk, 3) få plass i en regjering, og 4) skape et mest mulig demokratisk parti. I tillegg var det mulig å velge kategorien 5) vet ikke. Dette spørsmålet ble gjentatt i den nye 2014-undersøkelsen. For å sammenlikne medlemmenes målpreferanser over tid har jeg brukt målprioriteringsspørsmålene til å lage en instrumentalisme-indeks, utviklet av Rüdig (2011). Indeksen har fire verdier, og er kombinasjoner av medlemmenes første og andre målpreferanse. Medlemmer som har oppgitt såkalte instrumentelle mål både som første- og andreprioritet («få størst mulig oppslutning i valg» og «få plass i en regjering») er kategorisert som *instrumentalister*. Medlemmer som bare har oppgitt ikke-instrumentelle mål («fremme partiets program og politikk», og «skape et demokratisk parti») er motsatt kategorisert som *postinstrumentalister*. De partimedlemmene som har oppgitt både ett instrumentelt og ett ikke-instrumentelt mål er kategorisert som enten *intrumentalisme/miks* eller *postinstrumentalisme/miks* avhengig av valget av førsteprioritet. Dersom førsteprioriteten er et instrumentalistisk mål, og andreprioriteten er et ikke-instrumentalistisk mål, er de altså klassifisert som instrumentalisme/miks, og vice versa.

Koalisjon og samarbeidsinteresser ble ikke dekket i 2002 undersøkelsen, og på dette området er det derfor ikke mulig å beskrive endringer over tid. For likevel å kunne gi en indikasjon på 2014-medlemmenes innstilling til samarbeid med de andre partiene, ble det lagt til spørsmål om dette i den nye undersøkelsen. Spørsmålet som ble stilt i 2014 var «Mener du at MDG i fremtiden burde sitte i regjering med andre partier?». Respondentene fikk mulighet til å velge ett av to alternativer for hvert parti, hvor det første var «Kan sitte i regjering med dette partiet», og det andre var «Ikke aktuelt å samarbeide med partiet». Selv om det ikke er mulig å sammenlikne svarene på dette bakover i tid, vil det gi en indikasjon på partiets koalisjon-og samarbeidsinteresser i 2014.

Politisk profil

Politisk profil betraktes som å bestå av medlemmenes plassering på sentrale holdningsdimensjoner, graden av intern enighet i de politiske saksspørsmålene, samt profilens bredde. Plassering og konfliktnivå måles her på tilsvarende måte som beskrevet for organisasjonsprinsippene.

Holdningsdimensjoner

2002-og 2014-undersøkelsene inneholder en rekke holdningsspørsmål hvor medlemmene har tatt stilling til i hvilken grad de er enige eller uenige i ulike påstander på en skala fra én til fem. Slik Aardal (1993: 172) også påpeker, kan ikke verdier og holdninger observeres direkte, og hvilken teoretisk verdi enkelte holdningsspørsmål i en spørreundersøkelse har for å måle individers verdier og holdninger, er derfor ikke enkelt å vurdere. I tillegg er det ikke alltid lett å avgjøre om et spørsmål er ment å fange opp en underliggende verdi, eller en politisk holdning. Han påpeker også at det ofte er en gjensidig avhengighet mellom verdier og holdninger, hvor verdier betegnes som «en spesiell type holdninger, nemlig sterke positive holdninger som er rettet mot abstrakte begreper». I denne analysen skilles det ikke klart mellom verdi og holdningsspørsmål når medlemmenes plasseringer på enkeltindikatorer fremstilles. For å øke begrepsvaliditeten i målingen av holdningsdimensjonene benyttes det imidlertid også additive indekser som består av både verdi-og holdningsspørsmål knyttet til en dimensjon. Indeksene beskrives når de benyttes i analysen.

Hvilke konkrete holdningsdimensjoner som her studeres er delvis begrenset av tilgangen på data. 2002-undersøkelsen har ikke indikatorer som kan fange opp den solidariske dimensjonen i MDG, og denne dimensjonen er derfor utelatt av analysen. De konkrete dimensjonene som studeres er derfor 1) økologisk orientering, 2) venstreorientering, 3) pasifisme, og 4) individualisme. I tillegg måles partiets plassering på dimensjonen 5) religiøs-sekulær, fordi det eksisterer gode indikatorer på denne dimensjonen i begge undersøkelsene. Hovedvekten ligger likevel på den økologiske dimensjonen i denne analysen, fordi et sentralt spørsmål er hvorvidt partiet har gått fra mer økosentriske til antroposentriske holdninger over tid.

Den økologiske dimensjonen måles ved åtte indikatorer som fanger opp grad av økosentriske og antroposentriske holdninger og verdier i medlemsmassen.¹⁹ Høyre-venstre-dimensjonen måles med to spørsmål som omhandler myndighetenes kontroll over privat næringsliv, samt omfordeling mellom høy- og lavinntektsgrupper.²⁰ Pasifisme måles med to spørsmål om hvorvidt krig alltid er galt, samt om Norges NATO-medlemskap.²¹ Når det gjelder individualisme er det bare én indikator som kan sammenliknes på tvers av de to undersøkelsene. Dette er påstanden «I visse tilfeller bør folk følge sin egen samvittighet selv om det innebærer at loven brytes». Fordi dette er en viktig dimensjon i grønne partier tas denne ene påstanden med i analysen. Her er det viktig å påpeke at å måle en underliggende holdningsdimensjon med bare ett spørsmål er problematisk, og at resultatene derfor må vurderes med forsiktighet. For å måle dimensjonen religiøs-sekulær benyttes tre spørsmål som dekker medlemmenes syn på homofili, abort, samt hvorvidt det er nødvendig å sensurerer filmer og blader for å opprettholde det moralske nivået i samfunnet.²²

Profilens bredde

I tillegg til konkrete posisjoner og grad av enighet i politiske saker kan endringer i profilen forstås som endringer i sakssentraliteten for ulike politiske saker. Forventningen er som nevnt at profilen vil bli bredere over tid, forstått som at flere saksfelt vil bli viktige ettersom partiet utvikler seg. Både i 2002 og i 2014 ble medlemmene spurt om hvilken prioritet partiet burde gi til elleve ulike politiske saker de neste årene.²³ Medlemmene kunne velge å gi en gitt sak topp prioritet, en høy prioritering, lav prioritering, eller ikke prioritert. Dette spørsmålet benyttes for å måle i hvilken grad MDGs profil er utvidet, forstått som i hvilken grad de prioriterer flere saksfelt som viktige i 2014 kontra i 2002. En ulempe ved de konkrete saksfeltene som ble nevnt i 2002-undersøkelsen er at de aller fleste omhandler felt som tradisjonelt er antatt å være viktige for grønne «movement» partier, og færre fra mer

¹⁹ De konkrete påstandene som benyttes er 1) Dyr bør ha samme rettigheter som mennesker, 2) Økonomisk vekst skader alltid miljøet, 3) Vi stoler for ofte på vitenskapen og ikke nok på tro og følelser, 4) Moderne vitenskap er til mer skade enn gang, 5) Det er riktig å benytte dyr i medisinske eksperimenter for å redde menneskeliv, 6) Moderne vitenskap vil løse våre miljøproblemer uten store forandringer i vårt levesett, 7) Folk bekymrer seg for mye om at fremskrittet skader miljøet, og 8) Alt i alt blir verden bedre.

²⁰ Påstandene er: 1) Det private næringsliv må kontrolleres for å beskytte alles behov, 2) Det er myndighetenes ansvar å redusere lønnsforskjellene mellom dem med høye inntekter og dem med lave inntekter.

²¹ Påstandene er 1) Norge burde melde seg ut av NATO, og 2) Krig er alltid galt.

²² Påstandene er: 1) Det er noe galt med homoseksuelle forhold, 2) Det er nødvendig å sensurere filmer og blader, 3) En gravid kvinne bør, uansett grunn, ha mulighet til legal abort.

²³ Sakene som ble undersøkt i både 2002 og 2014 er 1) skape et mer flerkulturelt samfunn, 2) slåss mot bruk av genmanipulert mat, 3) bekjempe arbeidsledighet, 4) beskytte individenes sivile rettigheter, 5) stoppe global oppvarming, 6) øke kvinners status og rettigheter, 7) løse internasjonale konflikter med fredelige midler, 8) reformere velferdsstaten, 9) kjempe mot globalisering, 10) skape et mer demokratisk samfunn, og 11) forbedre økonomisk konkurranseevne.

tradisjonelle politikkområder. I 2014-undersøkelsen ble det derfor langt til tre nye saksfelt, henholdsvis 1) forbedre utdanningssystemet 2) styrke det offentlige helsevesenet, og 3) bedre dyrs rettigheter.

4.3.2. Forklaringsvariabler

Organisatorisk bakgrunn

Partimedlemmenes organisatoriske bakgrunn forstås som deres bakgrunn fra sosiale bevegelser, miljøorganisasjoner samt tidligere medlemskap i andre politiske partier. I både 2002 og 2014 fikk respondentene spørsmål om hvorvidt de har deltatt i en eller flere sosial bevegelser, og deretter om hvilke bevegelser de har deltatt, eller deltar, i, på en liste over ti (2002) og elleve (2014) ulike bevegelser.²⁴ I tillegg fikk de spørsmål om å oppgi hvilke konkrete miljøorganisasjoner de for tiden er medlem av, ved å krysse av på en liste over henholdsvis seks (2002) og tolv (2014) ulike organisasjoner.²⁵ For å måle tidligere partimedlemskap fikk respondentene både i 2002 og 2014 spørsmål om hvorvidt de noen gang har vært medlem av et annet politisk parti, og dersom ja, spørsmål om å oppgi hvilket eller hvilke partier de har vært medlem av.²⁶ Både for bevegelsene, miljøorganisasjonene og partiene ble respondentene bedt om å krysse av for alle aktuelle alternativer.²⁷

Disse spørsmålene muliggjør å gjøre en detaljert kartlegging av medlemsmassens organisatoriske forankring, og hvordan den har endret seg over tid. Konkret måles grad av forankring som prosentandelen av medlemsmassen som har deltatt eller deltar i henholdsvis sosiale bevegelser, utvalgte miljøorganisasjoner og andre politiske partier. Når forankring benyttes som forklaringsvariabel er den operasjonalisert som en kategorisk variabel med fire verdier som skiller mellom 1) de som verken har bakgrunn fra en bevegelse eller noe parti (ingen forankring), 2) de som kun har bakgrunn fra en bevegelse, 3) de som kun har bakgrunn

²⁴ I 2002 var de listede bevegelsene: Studentbevegelse, Miljøbevegelse, Dyrevernbbevegelse, Antikjernekraftbevegelse, Fredsbevegelse, Feministbevegelse, Bevegelse for homofile og lesbiskes rettigheter, Arbeiderbevegelse/fagbevegelse, Bevegelse for solidaritet med den tredje verden og Anti-globaliseringsbevegelse. I 2014-undersøkelsen ble det etter innspill fra testutvalget lag til en ytterligere bevegelse. Dette var Antirasistisk bevegelse.

²⁵ I 2002 var de listede organisasjonene: Bellona, Greenpeace Norge, Norges Miljøvernforbund, Fremtiden i våre hender, Norges Naturvernforbund, NOAH for dyrs rettigheter og Andre. I 2014 ble det etter innspill fra testutvalget i tillegg til disse lagt til seks andre organisasjoner. Disse er Spire, Utviklingsfondet, Natur og Ungdom, WWF-Norge, Dyrevernalliansen og Kirken Nødhjelp/Changemaker.

²⁶ I 2002 var ikke partiet Rødt tatt med på listen over mulige partier, men alternativet "andre parti" anses som å blant annet fange opp tidligere Rødt-medlemmer. I 2014 ble likevel "Rødt" lagt til som alternativ.

²⁷ Se appendiks 3, tabell A3.1, for oversikt over spørsmålene og svaralternativene i 2002 og 2014, og deres sammenliknbarhet.

fra et politisk parti, og 4) de som har bakgrunn *både* fra en eller flere bevegelser, og ett eller flere partier.

Sosio-demografisk sammensetning

De sentrale sosio-demografiske variablene som anvendes i denne studien er 1) alder 2) kjønn 3) utdanningsnivå, 4) arbeidssektor 5) lederansvar/ikke lederansvar og 6) bosted. *Alder* er operasjonalisert som en kohortvariabel med aldersgrupper som går fra 12-29år, 30-39år, 40-49år, 50-59år, 60-69år, 70-79år og 80-110år. *Utdanningsnivå* er operasjonalisert som en variabel med fire kategorier, henholdsvis ingen akademisk grad, grad på lavere nivå, grad på høyere nivå, og doktorgrad. *Sektor* måles på to måter. Den første variabelen er findelt, og skiller mellom ti ulike kategorier.²⁸ Denne benyttes i en deskriptiv kartlegging av endring over tid, men kan ikke benyttes i regresjonsmodeller fordi det er for få observasjoner i hver kategori for 2002-medlemmene. Den andre sektor variabelen som benyttes er mindre findelt, og skiller kun mellom henholdsvis privat firma, offentlig eller halvoffentlig virksomhet, veldedighet/frivillig organisasjon og annet. *Lederansvar/ikke-lederansvar* er en dikotom variabel med verdiene null og en.²⁹ *Bosted* er operasjonalisert som i hvilken grad medlemmene er bosatt i urbane eller rurale områder, og er en kategorisk variabel med fem verdier som skiller mellom å være bosatt i en storby, en forstad eller i utkanten av en stor by, en mindre by, et tettsted eller et spredtbygd strøk.

Partisosialisering

Grad av sosialisering inn i partiet måles som antallet år partimedlemmene oppgir å ha vært medlem av partiet, og er således en kontinuerlig variabel.

Plassering i organisasjonen: Passive og aktive medlemmer, mellom- og toppledere

Det finnes ingen etablert operasjonalisering av de ulike medlemstypene i en partiorganisasjon som anvendes på tvers i litteraturen. Ulike studier benytter en rekke ulike begreper for å betegne ulike sjikt i organisasjonen, og de benytter ulike variabler for å skille mellom disse nivåene. Kitschelt (1989a, 1989b), Heidar (2006), Heidar og Saglie (2003), Jackson (2011), Poguntke (1993), Seyd og Whiteley (1992), Whiteley et al. (2006); Whiteley et al. (1994)

²⁸ Sektorene det skilles mellom er henholdsvis 1) jordbruk/skogbruk/jakt/fiske, 2) industri(fek.produksjon, bygg og anlegg), 3) skole og utdanning, 4) Helse og sosiale tjenester, 5) Media (avis,radio,TV,internett), 6) Lov,orden og vakthold (fek.politi), 7) annen offentlig virksomhet eller forvaltning (kommune,fylke,stat,etater), 8) andre tjenester(f.eks handel,transport,forpleining,fritid,renhold,o.l). 10) annet.

²⁹ Spørsmålet som benyttes i operasjonaliseringen er: «Innebærer ditt ordinære arbeid å lede andre ansatte, eller bestemme hva slags arbeid de skal utføre?».

benytter alle grad av deltakelse i ulike partiaktiviteter for å separere grupper av medlemmer, men vektlegger ulike former for deltakelse. Noen vektlegger deltakelse i valgkampaktiviteter for å skille mellom passive medlemmer og aktivister (Seyd og Whiteley, 1992; Whiteley et al. 1994), mens andre vektlegger i større grad engasjement i partiets interne anliggender og partiorganisering, eller operasjonaliserer aktivister som dem som deltar på partiets landsmøte (Kitschelt 1989a). Ytterligere andre vektlegger partimedlemmenes egen vurdering av hvorvidt de er aktivister eller ikke (Poguntke 1993). Heidar (2006: 306) skiller også mellom aktiviteter som foregår på innsiden og utsiden av partiet. Medlemmene kan altså skilles fra hverandre både når det gjelder *typer aktivitet*, *grad av aktivitet*, samt *vertikal plassering* i organisasjonen. Å skille mellom alle disse gruppene kan imidlertid føre til at analysen kompliserer mer enn den forklarer. Hvordan medlemstypene *bør* operasjonaliseres bør avgjøres av forskningsspørsmålet, og begrenses av tilgangen på data. For å avgjøre hvilke holdninger som eksisterer i ulike grupper i MDGs medlemsmasse, samt for å kunne studere dette systematisk over tid, må operasjonaliseringen delvis styres av hvilke variabler som er tilgjengelige for å skille mellom medlemstyper. Det virker rimelig å skille mellom medlemmer som er helt passive, medlemmer som deltar i interne partiaktiviteter, samt mellomledere og toppledere i partiet. Dette stemmer grovt overens med Harmel og Jandas (1994) firedelte kategorisering av medlemsgrupper.

Passive medlemmer beskrives av Harmel og Janda som medlemmer som sporadisk bistår partiet ved stemmegivning, økonomiske bidrag eller aktivitet. Disse er i denne studien operasjonalisert som medlemmer som oppgir at de aldri eller sjelden har deltatt på et møte eller en samling i regi av sitt lokallag i løpet av de siste 12 månedene. Et partis *aktive medlemmer* beskrives av Harmel & Janda som de som gjennomfører partiets operasjoner. Disse operasjonaliseres i denne studien som medlemmer som oppgir at de av og til (3-5 ganger) eller ofte (flere enn 5 ganger) har deltatt på et møte eller en samling i løpet av de siste 12 måneder. *Mellomledere* er av Harmel & Janda beskrevet som partimedlemmer som leder partiets divisjoner. De er i denne studien videre operasjonalisert som medlemmer som oppgir å inneha enten offentlige verv eller verv i partiet på lokalt eller regionalt nivå. Et partis *toppledere* beskrives videre som de viktigste beslutningstakerne i partiet på nasjonalt nivå. Disse er operasjonalisert som medlemmer som oppgir å ha partiverv eller offentlige verv på nasjonalt nivå.

En ulempe ved denne operasjonaliseringen er at den ikke ivaretar skillet mellom det Heidar (2006) betegner som internt og ekstern aktivitet. Dette skillet er imidlertid vanskelig å ivareta av empiriske årsaker. De aller fleste medlemmene som oppgir å være aktive internt, oppgir også å være aktive i ekstern aktivitet. Det er derfor ikke mulig å lage gjensidig utelukkende kategorier på denne måten. Det samme er tilfelle når jeg forsøker å skille mellom partiverv og offentlige verv. At disse kategoriene er så høyt korrelerte kan imidlertid også rettferdiggjøre å benytte intern aktivitet som en proxy for aktivitet generelt. I tillegg er det i denne studien sentralt å kunne måle aktivitet så nært som mulig opp til survey-tidspunktene. Spørsmålene som omhandler ekstern aktivitet i de to undersøkelsene, spør hvor ofte medlemmene har deltatt i løpet av *de siste fire* årene. Fordi svært mange medlemmer har kommet til i løpet av få år, vil disse variablene gi et galt bilde av hvor aktive medlemmene faktisk er når de først har meldt seg inn i partiet. Derfor benyttes heller spørsmålet som målet aktivitet i løpet av de siste tolv månedene, for å fange opp skillet mellom nye medlemmer som er aktive, og nye medlemmer som er passive.

4.4. Representativitet, reliabilitet og validitet

In survey practice, bias should certainly be avoided; however, elimination of all sources of bias in survey data is probably neither practical nor even efficient when both costs and benefits of reducing bias is considered. (Heeringa, West, og Berglund, 2010: 87).

Surveydata er sensitive for ulike målefeil som kan følge av utformingen av spørreskjema, og datainnsamlingsprosessen. Som Heeringa, West og Berglund påpeker i sitatet over, er det alltid et mål å unngå skjevheter i datamaterialet. Samtidig vil enkelte skjevheter være uunngåelige, og det sentrale målet må derfor være å klargjøre hvor disse skjevhetene kan ligge, og å ta høyde for dem i tolkningen av materialet. Under diskuteres derfor hvilke målefeil som kan forekomme i undersøkelsene som benyttes i denne studien, og i hvilken grad vi kan stole på at materialet viser det vi tror at det viser.

Feilkilder som forårsaker tilfeldig varians rundt den sanne populasjonsverdien kalles gjerne variabelfeil (Heeringa et al. 2010: 86), eller tilfeldig målefeil. Dersom utvalget trekkes tilfeldig fra populasjonen, vil det alltid være noe tilfeldig varians rundt de sanne populasjonsverdiene. Dette kaller utvalgsvariens. I tillegg kan det være tilfeldig varians forårsaket av at det benyttes flere intervjuere (intervjuvariens), at kodingen av dataene gjøres

av ulike kodere, eller over et langt tidsrom (kodingsvarians), samt at respondentene oppfatter spørsmålene forskjellig (respons- eller målevarians).

I 2002-og 2014-surveyen er det ingen tilfeldig utvalgsvarians, fordi undersøkelsene ble sendt til hele populasjonen. Det er heller ingen intervjuvarians, fordi undersøkelsene ble gjennomført ved post, og ved elektronisk survey. I 2014-undersøkelsen vil også kodingsvariansen være minimal, fordi undersøkelsen ble gjennomført elektronisk ved hjelp av surveyverktøyet levert av Onlineundersøkelse, og med faste svarkategorier. Det elektroniske verktøyet muliggjorde direkte overføring av respondentenes svar til Exel og STATA 13, og det er derfor ikke foretatt noen plotting av spørreskjemaene. 2002-undersøkelsen ble gjennomført via post, og deretter kodet inn i et elektronisk databehandlingsverktøy. I denne kan derfor kodingsvariansen være større enn i 2014-undersøkelsen. I tillegg vil noe tilfeldig målevarians følge av at respondente tolker spørsmålene forskjellig. Så lenge denne variansen er tilfeldig, skaper det imidlertid ikke skjevheter i analysen.

I tillegg til tilfeldige målefeil, er surveydata sensitive for såkalte *bias*, eller systematiske målefeil. Systematiske målefeil vil i dette tilfelle bety at de statistiske estimatene avviker systematisk fra de sanne verdiene i populasjonen. Det fører til at materialet ikke gir et representativt bilde av hele populasjonen. Systematiske skjevheter er viktigere å oppdage og korrigere for enn usystematiske feil, fordi de potensielt kan føre til bias i resultatene, og i verste fall til gale konklusjoner. Grovt sett finnes det to hovedtyper systematiske målefeil, 1) utvalgsskjevheter og 2) systematiske målefeil (Heeringa et al. 2010: 87).

4.4.1. Utvalgsskjevheter og representativitet i 2002 og 2014-undersøkelsene

Utvalgsskjevheter oppstår dersom undersøkelsen har manglende dekning av deler av populasjonen, altså at det av ulike grunner er deler av den virkelige populasjonen som enten har null sannsynlighet for å bli trukket ut, eller som systematisk lar være å besvare undersøkelsen. For 2002- og 2014-undersøkelsene er det spesielt to utfordringer som kan skape utvalgsskjevheter, og det er *uklar avgrensning av populasjonen* og *antallet ikke-responder*. I neste del vil jeg gjennomgå disse to utfordringene.

Avgrensning av populasjonen: Hvem er partimedlemmer?

Begrepet «partimedlemskap» er et omskiftelig konsept som kan bety ulike ting, avhengig av tid og sted. Det er derfor både en teoretisk debatt, og en empirisk utfordring, å gjøre en klar avgrensning av hvem som skal defineres som medlemmer. Gauja (2014) påpeker at forståelsen av begrepet «partimedlemskap» er avhengig av fra hvilket perspektiv konseptet betraktes. Fra et statlig perspektiv kan partimedlemmer forstås som individer som oppfyller formelle kriterier for medlemskap, for eksempel som individer som har betalt en satt medlemskontingent, og slik erklært sin formelle tilknytning til partiet. Fra et individuelt perspektiv kan imidlertid slike formelle kriterier være mindre viktige. For individet er partimedlemskapet assosiert med ulike motivasjoner og aktiviteter, og en identitet, som gir en mer subjektiv forståelse av hva det betyr å være partimedlem.

Flere tidligere studier av partimedlemmer³⁰ har hovedsakelig lagt til grunn den «statlige» definisjonen av partimedlemskap. I denne studien er det også partienes egen definisjon av medlemskap som av avgrenser populasjonen. I både 2002- og 2014-surveyene ble undersøkelsene sendt til alle registrerte medlemmer av partiet. Det er altså partiet selv som har bestemt hvem undersøkelsen skulle sendes til, og avgrensningen av populasjonen er derfor et resultat av hvordan partiet selv definerer partimedlemmer, og av hvordan de opererer sitt medlemsregister. Til tross for at partiet nok har mer løst tilknyttede støttespillere i tillegg til de formelle medlemmene, så anses populasjonen, slik den er definert av partiet selv, for gi en god indikasjon på partiets indre liv.

Når dette er lagt til grunn, kan det være tilfellet at enkelte medlemmer har lavere sannsynlighet for å reelt motta undersøkelsen fra 2014. Grunner til dette kan være mangel på tilgang til internett, feiloppgitt epostadresse til partiet, eller at respondenten ikke har sjekket den oppgitte epostadressen. En mer presserende problem enn dette er imidlertid antallet ikke-responder, altså alle de registrerte partimedlemmene som har fått tilsendt undersøkelsene, men som ikke har svart. Dette blir drøftet under.

Ikke-responder (missing) og vekting

Alle som har fått tilsendt undersøkelsen, men som ikke har svart, kan betegnes som unit missing, eller ikke-responder. De totale svarprosentene i 2002- og 2014-undersøkelsene er henholdsvis 46,5 prosent og 41,11 prosent etter utsending av én purring (se tabell 3.1).

³⁰ Se for eksempel Van Haute 2011; Spier et al. 2011, Heidar og Saglie 2002, 2003; Whiteley et al. 2006; Bennie 2004; Saueid og Whiteley 1992, 2002, 2004 og Whiteley og Richardson 1994.

Skjevheter forårsaket av ikke-respons kan være økende ettersom svarprosenten synker (Heeringa et al., 2010, p. 88), som kan bety at det er skjevheter i begge utvalgene.

En mulig løsning på slike skjevheter er å vekte datamaterialet etter kjente populasjonsverdier, som alder, kjønn og fylke. For 2002-undersøkelsen eksisterer det imidlertid ikke kjente populasjonsverdier for medlemsmassen i partiet, og dette er derfor ikke mulig å gjøre for 2002-dataene. For å muliggjøre en undersøkelse av representativiteten i 2014-undersøkelsen har MDG bidratt med registerdata som viser medlemsmassens sanne fordeling på variablene kjønn, alder og fylke av 08.03.2015. Generelt viser en sammenlikning av 2014-respondentenes fordeling på kjønn, alder og fylke med registerdataene at undersøkelsen har god representativitet på disse variablene, til tross for svarprosenten på 41,1.³¹ Prosentandelen menn er på 47,8 prosent i registerdataene, mot 47,1 i utvalget. Når det gjelder fylke er partimedlemmer fra Buskerud svakt overrepresentert, med en differanse på 1,2 mellom registerdataene og respondentene. Det største registrerte avviket er mellom andelen unge (12-29år), som er på 26 prosent i registerdataene, og 20 prosent blant respondentene. Unge partimedlemmer er altså noe underrepresentert.. En mulig løsning for å korrigere for dette, å vekte utvalget på aldersvariabelen. Det er imidlertid minst to gode grunner til ikke å bruke vekting i dette tilfellet.

For det første fordi et viktig formål med analysen er å sammenlikne respondentene i 2002 med respondentene i 2014. Fordi det ikke finnes tilgjengelige populasjonsverdier for 2002, vil det å vekte bare 2014-dataene kunne føre til en større skjevhet i sammenlikningen av verdiene over tid, enn det å ikke vekte noen av utvalgene. *For det andre* er det ikke nødvendigvis sant at undersøkelsens representativitet vil øke monotont med økt svarprosent. Brehm (1993) har etter et stort antall analyser blant annet funnet at det å statistisk korrigere for demografiske skjevheter i et utvalg har svært liten effekt på de substansielle konklusjonene. Krosnick (1999: 540) påpeker også at desto vanskeligere det er å oppnå et svar fra en respondent, desto mindre interessert er respondenten i tema for undersøkelsen. Derfor kan undersøkelser med lavere svarprosent faktisk være mer korrekte enn undersøkelser med svært høy svarprosent, fordi ikke-respons fungerer som en form for naturlig vekting. I en undersøkelse av MDGs medlemmer kan det argumenteres for at de partimedlemmene som er mest interessante å studere, er de medlemmene som faktisk identifiserer seg sterkt med partiet, og som er

³¹ Se appendiks 2, tabell A2.1, A2.2 og A2.3.

interesserte å besvare undersøkelsen. På grunn av dette vil ikke-respons føre til at de mest engasjerte medlemmenes syn også blir oppvektet automatisk, som vil gjøre at medlemmer som har høyest sannsynlighet for å påvirke partiets politiske, organisatoriske og ideologiske utvikling, også er de som får mest å si i kartleggingen av partiet.

4.4.2. Systematiske målefeil i 2002-og 2014-undersøkelsene

Systematiske målefeil oppstår dersom det er systematisk skjevhet i måten respondentene tolker og besvarer spørsmålene. Dette kan ha en rekke grunner, for eksempel at spørsmålet misforstås av grupper av respondenter, at respondentene ikke husker svaret eller at respondentene ønsker å fremstå på en god måte (intervjueffekt). Slike systematiske målefeil kan både gi skjevheter i respondentenes svar, og gjøre at det oppstår systematisk item missing, altså at det er noen spørsmål som grupper av respondenter systematisk unngår å besvare, slik at svarprosenten på disse spørsmålene blir lavere enn for resten av undersøkelsen. I 2014-undersøkelsen ble systematiske målefeil som følge av spørsmålsformuleringer forsøkt minimert, ved at det i størst mulig grad ble benyttet etablerte spørsmålsformuleringer. I tillegg ble hele undersøkelsen gjennomført på et testutvalg, som alle hadde kunnskap om partiet, og om grønn politikk.

Når de to undersøkelsene sammenliknes kan i tillegg rekkefølgen spørsmålene er stilt i de to undersøkelsene føre til systematiske forskjeller i respondentenes svar. I en enkeltstående undersøkelse betegnes dette som respons-effekter, beskrevet av Zaller (1992: 77) som at «different question orders may then bring different considerations to the top of people's memory heaps, thereby increasing chances that they will effect responses to subsequent questions». Utforming av spørreskjema, og spesielt rekkefølgen på spørsmålene, kan altså påvirker svarene som blir gitt. Zaller (1992: 77-78) påpeker imidlertid at denne typen respondentpåvirkning fra skjemaets design ikke påvirker alle respondenter likt. Noen respondenter kan inneha såpass konsistente holdninger at rekkefølgen spørsmålene kommer i, ikke har noen stor effekt på svarene. Det er blant annet blitt vist at sterkt politisk engasjement/bevissthet eller intellektuell kapasitet i politiske spørsmål øker kvaliteten på respondenters svar på politiske holdningsspørsmål (Zaller 1992: 85). Partimedlemmer generelt må antas å ha et relativt sterkere engasjement og politisk bevissthet enn den generelle befolkningen, noe som kan bety at medlemsundersøkelser generelt vil ha respondenter som allerede har opparbeidet seg en mening om de fleste av spørsmålene som

stilles. For grønne partier kan dette sies å gjelde i enda større grad, på grunn av at partimedlemmer i grønne partier, også i MDG, er vist å ha et høyere utdanningsnivå enn resten av befolkningen.³² Generelt kan vi altså anta at høy intellektuell kapasitet i MDG øker svar-reliabiliteten.

³² Grenstad et al. (Upublisert: 13-14) viser at 3 av 5 medlemmer har fullført universitets eller høyskoleutdanning, og at 1 av 4 er studenter, elever eller lærlinger. Sammenliknet med andre norske partier er MDG-medlemmene høyere utdannet enn alle partiene med unntak av SV og Venstre.

5. Analyse: Endringer over tid

I dette første analysekapittelet besvares spørsmålet om hva som kjennetegnet medlemmene og aktivistenes organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politiske holdninger i 2002, og i hvilken grad de er endret i 2014. Spesifikt studeres endringer i disse tre dimensjonene ved å vurdere hvorvidt posisjonen på dimensjonene er endret, samt hvorvidt konfliktnivået i medlemsorganisasjonen er økt. For den siste dimensjonen (politisk profil) vurderes i tillegg endringer i profilens bredde. Til sist i kapittelet diskuteres det hvorvidt det kan observeres fraksjoner i medlemsmassen som går på tvers av de tre dimensjonene, og hvorvidt fraksjonene er tydeligere og står lenger fra hverandre i 2014 enn i 2002, som et resultat av den sterke medlemsveksten.

5.1. Organisasjonsprinsipper

Hvor grasrotorienterte er MDGs medlemsmasse i sine holdninger til hvordan partiet bør organiseres? For 2002-og 2014-undersøkelsene er det tre påstander knyttet til partiets organisering som er direkte sammenliknbare over tid. Disse tre er spørsmål om hvorvidt partimedlemmer på Stortinget samtidig bør kunne ha andre verv i partiet, om stortingsrepresentantenes lønn, og om hvorvidt styremøtene i partiet bør være åpne for alle medlemmene.

I tillegg til disse tre sammenliknes spørsmål om hvorvidt det bør være makstid på nasjonale verv, og hvorvidt MDG bør ha én leder. Disse spørsmålene er imidlertid ikke fullstendig sammenliknbare over tid, fordi spørsmålsformuleringene ble endret fra 2002 til 2014-undersøkelsen. I spørsmålet om hvorvidt det bør være makstid på politiske verv ble partimedlemmene i 2002 bedt om å oppgi hvor enige eller uenige de var i påstanden om at ingen burde ha et nasjonalt verv lenger enn *tre* år av gangen, fordi partiet på dette tidspunktet praktiserte en makstid på seks år (Vedtekter for Miljøpartiet de Grønne, §15, 15.04.2012). På landsmøtet i 2013 ble imidlertid dette utvidet, og MDGs vedtekter stadfester nå at «Intet medlem kan inneha samme sentrale tillitsverv i mer enn 10 år sammenhengende (gjelder ikke folkevalgte verv).» (Vedtekter for Miljøpartiet de Grønne, §15.1, 27.05.2014). At makstiden er utvidet er i seg selv en tydelig indikasjon på at partiet er i ferd med å slippe noen av sine kontrollmekanismer for å hindre maktkonsentrasjon, kanskje til fordel for profesjonalisering og ivaretagelse av ledere med lang erfaring og kompetanse. På grunn av denne vedtektsendringen ble også spørsmålsformuleringen i 2014-undersøkelsen endret fra 3 til 6

års makstid. Rasjonalet for dette er at formålet med spørsmålet er å fange opp forskjellen mellom de medlemmene som ønsker en reversering av status quo, og dem som ikke ønsker dette, samtidig som det tas høyde for den organisatoriske utviklingen i partiet. Testutvalget gav også tilbakemelding på at å spørre om en makstid på tre år ville virke merkelig for medlemmene, fordi det er så langt unna partiets gjeldende praksis. Spørsmålet om hvorvidt MDG bør ha én leder analyses for seg selv til sist i dette delkapittelet.

5.1.1. Posisjon

For å vurdere i hvilken grad partimedlemmenes holdninger til partiorganisering har endret seg over tid, benyttes både gjennomsnittsholdningene til organisasjonsspørsmålene, samt målene for tilslutning til, og motstand mot prinsippene. Dette er fremstilt i tabell 5.1.

Tabell 5.1. Organisasjonsprinsipper: gjennomsnitt, tilslutning og motstand

N(2002/2014) Organisasjons- prinsipper	Gjennomsnitt			% Tilslutning			% Motstand		
	2002	2014	Diff.	2002	2014	Diff.	2002	2014	Diff.
Ingen burde ha nasjonalt verv lenger enn seks år(2014)/tre år(2002) av gangen (183/2893)	3.27 (1.05)	2.92 (0.95)	-0.35*** (0.08)	26	31	5 (3.51)	51.91	26.17	-26*** (3.41)
Partimedlemmer på Stortinget burde ikke samtidig ha andre verv i partiet (184/2884)	2.91 (1.05)	3.06 (0.83)	0.15** (0.06)	41	20	-21*** (3.12)	34.24	26.49	-8*** (3.37)
Partiets stortingsrepresentanter burde ikke tjene mer enn gjennomsnittet. Overskuddet burde gis til partiet (183/2900)	2.78 (0.95)	2.99 (1.04)	0.21*** (0.08)	44	33	-11*** (3.6)	25.16	33.21	8*** (3.58)
Styremøter i partiet bør være åpne for alle partimedlemmene (183/2895)	2.29 (0.92)	2.57 (1.02)	0.28*** (0.08)	68	51	-17*** (3.79)	12.97	20.76	8*** (3.03)

*p<0,10, ** p<0,05, *** p<0,01. Standardavvik for gjennomsnitt , og standardfeil for prosentdifferansene i parentes.

1. Gjennomsnitt er beregnet fra følgende verdier: Sterkt enig=1, enig=2, verken enig eller uenig=3, uenig=4, sterkt uenig=5. De som er registrert med "vet ikke" eller "ikke svart" er ikke inkludert.
2. Tilslutning defineres som tilslutning til grasrotprinsippet, og er her derfor prosentandelen som har svart "sterkt enig" og "enig." Motstand er prosentandelen som har svart "uenig" og "sterkt uenig".

Av tabell 5.1. kan vi se at for alle organisasjonsspørsmålene som er direkte sammenliknbare over tid (altså de tre nederste spørsmålene i tabellen), er det en signifikant økning i partimedlemmenes gjennomsnittsholdninger. Dette betyr at medlemsmassen gjennomsnittlig er mindre positive til de grasrotdemokratiske organisasjonsprinsippene i 2014 enn de var i 2002. Det samme er tilfellet for tilslutningen til disse tre prinsippene, som har en signifikant reduksjon på henholdsvis 21, 11 og 17 prosentpoeng. For spørsmålet om stortingsrepresentantenes lønn og hvorvidt det bør praktiseres åpne møter, er også motstanden mot prinsippene økt, i samsvar med antakelsen om at partiet vil bli mer pragmatisk innstilt i organisasjonsspørsmål over tid. I spørsmålet om hvorvidt stortingsrepresentantene også kan inneha andre verv i partiet, er imidlertid både tilslutningen og motstanden redusert, noe som kan være en indikasjon på at mobiliseringen generelt er redusert, altså at flere rett og slett ikke bryr seg så mye om dette i 2014.

For spørsmålet om makstid på verv, hvor spørsmålsformuleringen ble endret fra 2002- til 2014- undersøkelsen, går tendensen i motsatt retning av de resterende spørsmålene. Fordi formuleringen ble endret er det imidlertid ikke grunn til å tolke noe substansielt inn i endringen over tid. Isteden kan vi sammenlikne gjennomsnittene for 2002 og 2014 med gjennomsnittet på de andre spørsmålene for de respektive årene. I 2002 var partimedlemmene gjennomsnittlig mindre positive til å ha en makstid på verv på *tre år*, enn de var til de resterende grasrotdemokratiske prinsippene. Gjennomsnittsholdningen er på 3,3 i dette spørsmålet, altså vesentlig høyere enn for de resterende spørsmålene som har en gjennomsnittsholdning på henholdsvis 2,9 og 2,8 og 2,3. For 2014 er ikke den samme tendensen gjeldende, og vi ser at den gjennomsnittlige holdningen til å redusere makstiden på verv til *6 år* er på 2,9, og mer i samsvar med gjennomsnittsholdningen til de andre grasrotprinsippene, på henholdsvis 3,1 og 3,0 og 2,6. Dette indikerer at en makstid på verv på *tre år* heller ikke i 2002 ble ansett som hensiktsmessig, og at dette grasrotdemokratiske prinsippet som har preget grønne partier i andre land, ikke har stått like sentralt for MDG selv før medlemsveksten i partiet tiltok.

Den generelle tendensen som fremkommer av tabell 5.1. kan oppsummeres i to hovedtrekk. *For det første* er det interessant å merke seg at gjennomsnittsholdningene varierer mellom spørsmål, noe som indikerer at partimedlemmene ønsker noen av prinsippene mer enn andre både i 2002 og i 2014, og at det er vanskelig å observere en generell trend. Å ha åpne møter er et prinsipp som har sterk tilslutning i begge årene, mens det er mindre tilslutning når det

gjelder spørsmålet om hvorvidt makten bør spres ved å hindre at de samme sitter på flere sentrale verv samtidig. *For det andre* er det generelt redusert grasrotorientering over tid for alle spørsmålene som er direkte sammenliknbare, både gjennomsnittlig, og når vi ser på den totale tilslutningen til prinsippene. Dette er altså i samsvar med den teoretiske forventningen om økt pragmatisme over tid.

5.1.2. Konfliktnivå

Det er altså noe forskjell i hvor grasrotorienterte partimedlemmene gjennomsnittlig er avhengig av hvilke konkrete prinsipper det gjelder, men samtidig er det en forskyvning i retning av sentralisering og profesjonalisering av organisasjonen over tid. Det er også klart at partimedlemmenes gjennomsnittholdninger skalamessig ligger nærmere sentralisering enn grasrotorientering på alle spørsmålene i 2014. De gjennomsnittlige verdiene kan imidlertid skjule viktig informasjon om hvor stor enighet eller uenighet det er i disse spørsmålene internt i partiet.

Det er vanlig at politiske partier er splittet i forskjellige saker. Alle partier består av koalisjoner og fraksjoner med ulike syn, og et visst konfliktnivå i ulike saker må derfor anses som normalt. Tolkningen av sakers konfliktpotensial må derfor gjøres med varsomhet for ikke å overdramatisere potensialet for dype konflikter innad i partiet. Når det gjelder spørsmålet om hva som kvalifiserer som «høyt» og «lavt» konfliktnivå finnes det derfor ikke noe entydig svar. På en skala fra 0 til 100, betegner Heidar og Saglie (2002: 130) saker med konfliktpotensial på over 50 som et partis konfliktsaker. De påpeker imidlertid at dette er et noe vilkårlig valgt nivå, men at det neppe er noen uenighet om saker med konfliktpotensial som ligger nær null, mens saker med konfliktpotensial nærmere hundre kan tyde på at «partisplittelse eller masseutmeldelse ligger nær». Fordi Niedermayers (1988) originale mål, som også er det Heidar og Saglie benytter, også tar høyde for sakens viktighet eller sentralitet, må målet som benyttes i denne studien tolkes med enda mer varsomhet. I tillegg er spørsmålene som benyttes utformet for å fange opp spredning internt i partiet, som vil gjøre at konfliktpotensialet kan bli høyere som et resultat av dette. Her benyttes derfor en minimumsnivå på 60 for å identifisere spørsmål med høyt konfliktnivå, og tolkningsmessig vektlegges endringer over tid mer enn det absolutte nivået.

Målene for splittelse, mobilisering, polarisering og konfliktpotensial i organisasjonsspørsmålene er fremstilt i tabell 5.2. Til tross for at målene må tolkes med varsomhet, gir de et klart bilde av at organisasjonsprinsippene er konfliktfylte spørsmål i partiet. Det er imidlertid generelt høy splittelse og mobilisering i alle spørsmålene også i 2002, noe som tyder på at konflikten var til stede allerede før den sterke medlemsveksten. Fra 2002 til 2014 har splittelsen økt ytterligere i alle spørsmålene, og på grunn av dette er også konfliktpotensialet økt for alle prinsippene med unntak av ett. Høyest konfliktpotensial i 2014 har spørsmålene om stortingsrepresentantenes lønn, og om makstid på verv på seks år. Dersom en minimumsscore på 60 benyttes, må alle organisasjonsspørsmålene med unntak av spørsmålet om åpne møter, betegnes som konfliktsaker i både 2002 og 2014.

Tabell 5.2. Organisasjonsprinsipper: Konfliktpotensial

Grasrotdemokrati N(2002/2014)	SP Splittelse		M Mobilisering		P Polarisering		KP Konflikt- potensial	
Survey-år	2002	2014	2002	2014	2002	2014	2002	2014
Ingen burde ha nasjonalt verv lenger enn tre år(2002)/ seks år(2014) av gangen N=183/2893	74	95	78	57	60	60	61	73
Partimedlemmer på Stortinget burde ikke samtidig ha andre verv i partiet N=184/2884	93	94	76	47	58	58	76	68
Partiets Stortingsrepresentanter burde ikke tjene mer enn gjennomsnittet. Overskuddet burde gis til partiet N=183/2900	81	100	69	66	56	61	64	79
Styremøter i partiet bør være åpne for alle partimedlemmene N=183/2895	45	70	81	72	58	60	37	57
Gjennomsnitt	73	90	76	60	58	60	59	69

Splittelse (SP)= $100 - (\% \text{sterkt enig og enig} - \% \text{uenig og sterkt uenig})$.

Mobilisering (M)= % som har tatt standpunkt, dvs $\% \text{sterkt enig} + \% \text{enig} + \% \text{uenig} + \% \text{sterkt uenig}$.

Polarisering (P)= $100 * ((\text{mean}(\text{uenig}) - \text{mean}(\text{enig})) / 4)$.

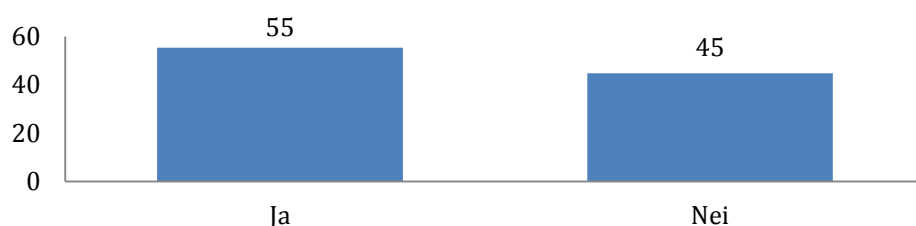
Konfliktpotensial (KP)= $SP * \sqrt{((M/100 + P/100)/2)}$.

En svært interessant endring i tabell 5.2 er at mens splittelsen i spørsmålene har økt, og dermed også konfliktpotensialet, har mobiliseringen blitt redusert, og polariseringen er uendret. Dette tyder for det første på at den nye medlemsmassen som helhet bryr seg mindre om organisasjonsspørsmålene enn tidligere (en lavere andel har tatt standpunkt), og for det andre på at det ikke er mer ekstreme holdninger blant dem som har tatt standpunkt. Generelt ser det ut til at partiet har tiltrukket seg nye medlemmer som fordeler seg ganske likt på de to sidene av disse spørsmålene, og medlemmer som har færre sterke meninger om hvordan partiet bør organiseres. Dette kan bety at mange av de medlemmene som har kommet til de siste årene, har en mindre tydelig tilknytning til, og ønske om å bevare, partiets grasrotdemokratiske organisasjonskultur, men heller ikke har noe tydelig ønske om økt sentralisering.

5.1.3. Fra to talspersoner til én partileder?

At grønne partier har hatt to talspersoner isteden for partileder, er blitt beskrevet som et sentralt kjennetegn ved partienes «annerledeshet», og tolkes som et uttrykk for motstand mot sentralisering og konsentrasjon av beslutningsmakt i organisasjonen. MDG har siden sin grunnleggelse i 1988 praktisert denne todelte lederskapsmodellen. Men hvor viktig er dette grasrotdemokratiske prinsippet for medlemsmassen i partiet, og har forankringen av dette prinsippet i organisasjonen endret seg som et resultat av den sterke medlemsveksten?

Dette sentrale organisasjonsprinsippet gis ekstra oppmerksomhet av to årsaker: en praktisk, og en substansiell. Den praktiske årsaken er at svarkategoriene i de to undersøkelsene skiller seg fra hverandre, og det kreves derfor en kvalitativ vurdering av endringen over tid. Den substansielle årsaken er at det trolig er dette spørsmålet som i størst grad vil fange opp de nyeste, og mest passive, medlemmenes grad av grasrotorientering kontra sentralisering. Dette er fordi dette spørsmålet måler et trekk ved partiet som er mer allment kjent, også for folk som ikke har inngående kjennskap til MDGs organisasjonskultur. Spørsmålet kan slik tolkes som et slags varemerke for partiet, og har vært gjenstand for diskusjon både internt i partiet selv, og i mediene. Derfor kan også dette spørsmålet, i motsetning til de andre spørsmålene som er drøftet hittil, i større grad fange opp grad av grasrotorientering også hos medlemmer som ikke har en tydelig oppfatning av de resterende spørsmålene. Spørsmålet som ble stilt i begge undersøkelsene var «bør MDG ha én leder?». I 2002 ble dette stilt som et ja/nei-spørsmål, og figur 5.1 viserfordelingen.

Figur 5.1: Bør MDG ha én leder?, prosent 2002

N=179. Signifikans: 0.007

Over 50 prosent av respondentene svarte altså allerede i 2002 at MDG bør ha én leder. Dette er overaskende, og tyder på, slik tilfellet også er for de andre organisasjonsspørsmålene, at det var uenighet om partiets valg av organisasjonsform allerede i 2002, og at det var svak tilslutning til den delte lederskapsmodellen. Den dikotome variabelen som ble anvendt i 2002-undersøkelsen gjør det imidlertid ikke mulig å avgjøre hvor sterk uenigheten var i dette spørsmålet. I 2014-undersøkelsen ble respondentene gitt fem alternativer, fra svært enig til svært uenig, for å gi dette spørsmålet økt sensitivitet, og dermed unngå falske positive eller negative svar. Dette gjør det også mulig å beregne konfliktpotensialet på spørsmålet i 2014, og å sammenlikne dette med konfliktnivået i andre holdningsspørsmål. Tabell 5.3 viser tilslutning til, og motstand mot, talspersonmodellen i 2014, samt splittelse, mobilisering, polarisering og konfliktpotensialet i spørsmålet.

Tabell 5.3. Delt lederskap, tilslutning og konfliktpotensial i 2014

% Tilslutning til delt lederskap	19
% Motstand mot delt lederskap	44
Splittelse (SP)	75
Mobilisering (M)	63
Polarisering (P)	66
Konfliktpotensial (KP)	61

N=2892

Oppslutning er definert som oppslutning om delt lederskap, og er her derfor prosentandelen som har svart uenig + sterkt uenig i påstanden «MDG bør ha én leder». Motstand er prosentandelen som har svart enig+sterkt enig.

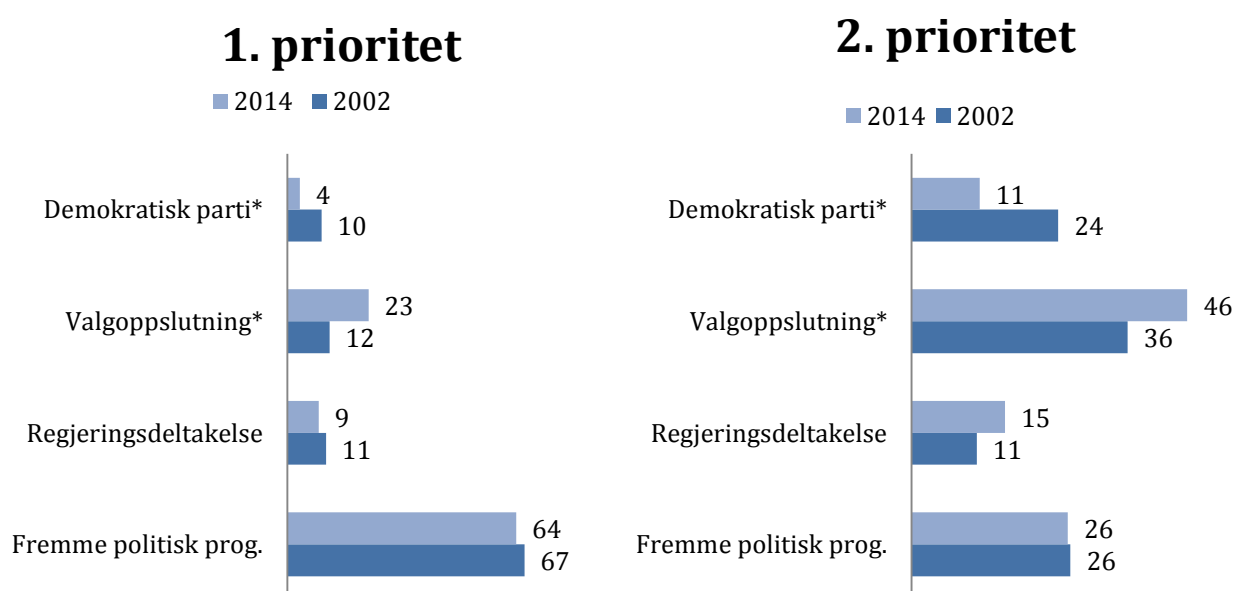
Tabell 5.3 viser at spørsmålet om hvordan partiet bør ledes er en konfliktsak. Det er ikke flertall for noen av standpunktene, men sterk splittelse og mobilisering. Når det gjelder mobiliseringen er det dobbelt så mange som har tatt ett konkret standpunkt *mot* delt lederskap (44 prosent ønsker å ha én leder), som dem som har tatt et konkret standpunkt *for* den eksisterende modellen (19 prosent ønsker å beholde talspersonmodellen). Det ser altså ut til at partiet både i 2002 og 2014 har en overvekt av medlemmer som ønsker overgang fra delt lederskap til en mer tradisjonell partiledersmodell, og at dette er et potensielt konfliktspørsmål i partiet i 2014. Når det gjelder endringen over tid viser figur 5.1 og tabell 5.3 at

tilslutningen til delt lederskap synker mer enn motstanden mot prinsippet fra 2002 til 2014, til tross for at respondentene fikk mulighet til å svare verken/eller i 2014. Dette indikerer at tilslutningen til den nåværende lederskapsmodellen har sunket ytterligere over tid, og er et tegn på at partimedlemmene ønsker en normalisering i retning av den lederskapsmodellen som praktiseres av de andre norske partiene.

5.2. Strategi

Det er altså en dreining i retning av et ønske om profesjonalisering av partiorganisasjonen i MDGs medlemsmasse, og det er tydelig at organisasjonsspørsmål kan være konfliktfylte saker internt i partiet. I dette avsnittet analyseres det hvorvidt den samme tendensen er synlig når det gjelder partiets utadrettede strategi.

For å undersøke hvordan MDG-medlemmenes strategiske prioriteringer har endret seg over tid, benyttes som tidligere beskrevet Harmel og Jandas (1994) målprioriteringer som utgangspunkt. I både 2002 og 2014 undersøkelsen ble medlemmene bedt om å prioritere mellom fire ulike partimål, basert på Harmel and Janda (1994)s utvidelse av Strøms (1990) opprinnelige typologi over politiske partiers strategiske mål. Figur 6.1 viser medlemmenes prioriteringer av disse målene i henholdsvis 2002 og 2014.

Tall i prosent. * Endring signifikant på én prosent nivå. De som har svart alternativet «vet ikke» er tatt med i prosenteringen, men er ikke vist i figurene. N(2002/2014) = 156/2988(1.prioritet) og 148/2984(2.prioritet).

Figur 5.2. Strategiske målprioriteringer i 2002 og 2014, prosent

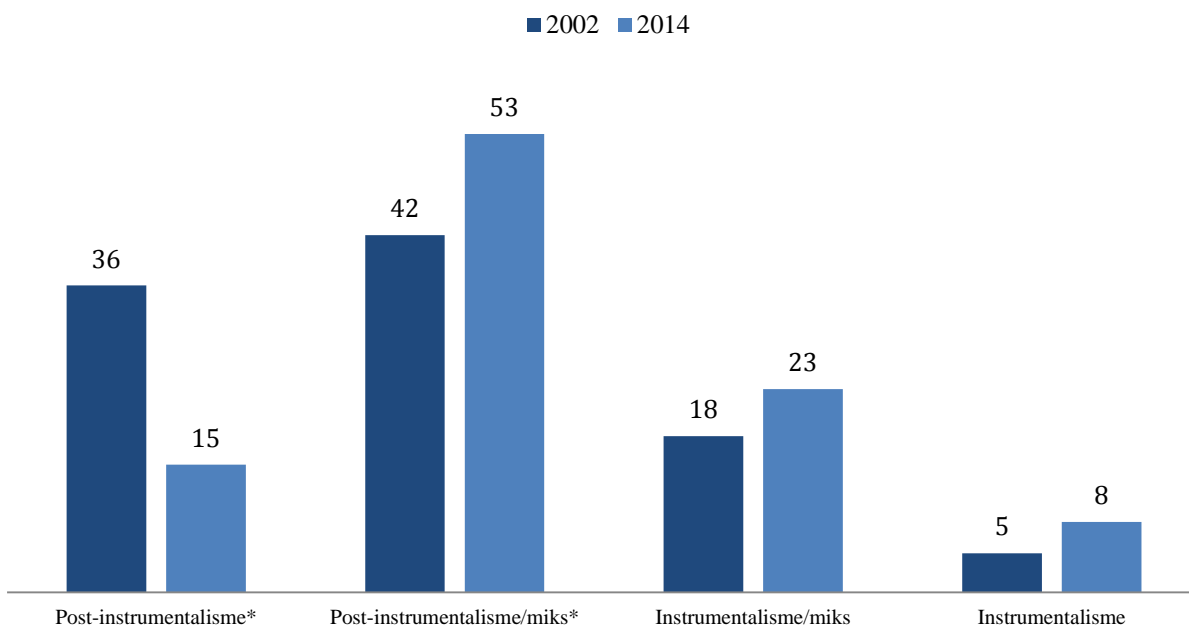
Den teoretiske antakelsen er at den største endringen vil være i prioriteringen av internt partidemokrati versus det å vinne valgoppslutning. Her kan prioriteringen av internt partidemokratiet også forstås som mangel på utadrettet strategi, og det forventes en reduksjon i prioriteringen av dette målet over tid. Figur 5.2 viser medlemmenes prioriteringer av de fire målene. Over tid er det en signifikant reduksjon i prosentandelen av medlemmer som prioriterer å skape et mest mulig demokratisk parti, faktisk er andelen som har dette som sin førsteprioritet halvert, og det samme er tilfellet for andelen som har dette som sin andreprioritet. Vi ser også at det er en dobling (fra 12 til 23 prosent) i prosentandelen medlemmer som har valgoppslutning som sin førsteprioritet. Dette er i samsvar med Kitschelts (1993) antakelser om flere pragmatister over tid, og indikerer en mer instrumentell medlemsmasse i 2014 enn i 2002. Samtidig er målet om å fremme partiets program og politikk det som har desidert størst oppslutning både i 2002 og i 2014. Over 60 prosent av medlemsmassen har dette som sin førsteprioritet begge årene, og det er ingen signifikant endring fra 2002 til 2014. Dette betyr at ettersom partiet har vokst, har det også hatt en stabil tilstrømning av medlemmer med dette som hovedmål. Når det gjelder medlemmenes andreprioritet ser vi at det er større spredning. Å øke valgoppslutningen kommer best ut både i 2002 og i 2014, og det er en signifikant økning på nesten ti prosentpoeng fra 2002 til 2014. Dette betyr at mens det i 2002 var i overkant av 1 av 3 medlemmer som hadde dette som sin andreprioritet, så er i 2014 nesten 1 av 2. Det er også verdt å merke den relativt lave oppslutningen om å skape et mest mulig demokratisk parti som førsteprioritet både i 2002 og 2014. Til tross for at Grønne partier i etableringsfasen er beskrevet som å være kjennetegnet av en slik målprioritering, er det dette målet som har desidert lavest oppslutning hos MDG, uavhengig av tid.

5.2.1. Posisjon

For å avgjøre hvilken gjennomsnittlig posisjon partiet har på den strategiske dimensjonen har jeg brukt målprioriteringsspørsmålene til å lage en instrumentalisme-indeks, utviklet av Rüdig (2011). Indeksen har som nevnt fire verdier, som er kombinasjoner av medlemmenes første og andre målpreferanse.³³ Lav verdi indikerer det Rüdig (2011) betegner post-instrumentalisme, altså prioritering av målene å skape et demokratisk parti, og fremme partiets program og politikk. Høy verdi indikerer strategisk instrumentalisme, altså prioritering av instrumentelle mål (vinne valg og regjeringsmakt). Her er det to antakelser fra

³³ Se avsnitt 4.3.1 «Strategiske prioriteringer», for beskrivelse av hvordan indeksen er konstruert.

litteraturen det er verdt å merke seg. En er at partiene generelt vil bli mer pragmatiske over tid, fordi flere pragmatister kommer til, noe som betyr at MDGs medlemmer i så fall skal ha beveget seg i retning av mer instrumentalisme over tid. En annen antakelse, hentet fra Rüdig (2011), er at grønne partier vil være på sitt mest instrumentelle i perioden hvor de er i ferd med å etablere seg som en parlamentarisk aktør, slik tilfellet er for MDG i 2014. Det betyr at partiet i 2014 bør være på sitt mest instrumentelle. Gitt disse to antakelsene burde det altså kunne observeres en sterk forskyvning i instrumentalistisk retning fra 2002 til 2014. Figur 5.3 viser fordelingen på instrumentalisme-indeksen for de to årene.

Figur 5.3. Fordeling på instrumentalisme-indeks I 2002 og 2014, prosent

Tall i prosent. N(2002/2014)=154/2979. * Endring fra 2002 til 2014 signifikant på én prosent nivå. Indeksen er satt sammen av partimedlemmenes første og andreprioritering av partimålene «få størst mulig oppslutning i valg», «få plass i en regjering», «fremme partiets program og politikk», og «skape et mest mulig demokratisk parti».

Figur 5.3 viser at medlemmenes fordeling på indeksen er forholdsvis sterkt forskjøvet. Den mest påfallende endringen er den kraftige reduksjonen av andelen rene post-instrumentalister, fra 36 til 15 prosent. Dette betyr at andelen rene post-instrumentalister er halvert, og at mens over 1 av 3 var postinstrumentalister i 2002, er dette redusert til under 1 av seks i 2014. Selv om andelen rene instrumentalister er lav i begge årene, indikerer dette en dreining vekk fra en ikke-instrumentell medlemsmasse. Dersom indeksen gis verdier fra 1 til 4, hvor 1 indikerer post-instrumentalisme og 4 indikerer instrumentalisme, så er

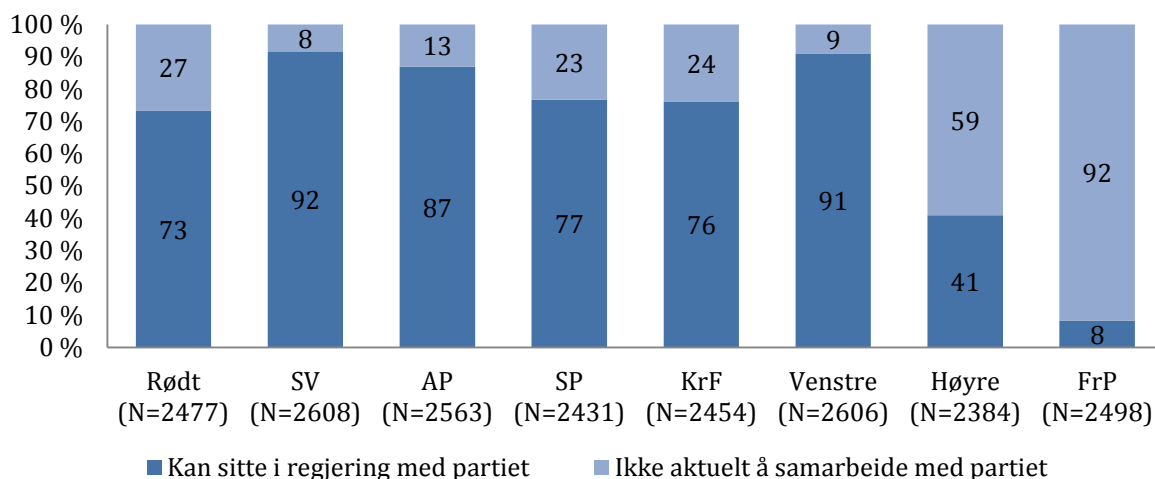
gjennomsnittsverdien 1,9 i 2002, og 2,3 i 2014, altså en gjennomsnittlig (og signifikant) økning på 0.4 i instrumentalistisk retning.

Den generelle tendensen i disse dataene er at Miljøpartiet de Grønne har blitt mer strategisk instrumentelle over tid, i samsvar med de teoretiske forventningene fremsatt i denne studien. Fra 2002 til 2014 er andelen rene post-instrumentalister halvert, som betyr at andelsmessig flere har strategiske mål rettet mot sitt ytre miljø. Samtidig er det ikke grunnlag for å si at partiet er blitt et instrumentelt parti. At 53 prosent plasserer seg i den moderate postinstrumentelle kategorien i 2014 tyder på at partiet fortsatt sterkt prioriterer å fremme sitt politiske program, men at de ikke nødvendigvis ser dette som en direkte motsetning mot å prioritere valgoppslutning. Flere prioriterer også valgoppslutning som partiets førsteprioritet i 2014 (se figur 5.2), noe som både kan bety at de medlemmene som har kommet til de siste årene prioriterer dette høyere enn de eksisterende medlemmene, og at de medlemmene som har vært lenge i partiet i større grad har fått tro på at dette er et realistisk mål for partiet. Dette samsvarer i så fall med Kitschelts (1989b) antakelse om at når partiet kommer i en sterkere konkurransesituasjon vil rekrutteringen av såkalte pragmatister øke, og at eksisterende medlemmer også kan endre strategi fordi de innser at instrumentelle strategier kan fungere. Hvorvidt dette er tilfellet undersøkes i neste kapittel. Samtidig er det viktig å merke at andelen rene instrumentalister er stabil over tid, og at det derfor ikke er grunnlag for å si at partiet er blitt villig til å ofre sine politiske og ideologiske mål for å oppnå valgoppslutning og regjeringsmakt.

5.2.2. Koalisjons- og samarbeidsinteresser i 2014

I hvilken grad partiets koalisjon- og samarbeidsinteresser har endret seg over tid er det ikke mulig å besvare, fordi det ikke ble stilt spørsmål om dette i 2002-undersøkelsen. I figur 5.4 vises likevel partimedlemmenes foretrukne (og uaktuelle) samarbeidspartnere i 2014. Prosentandelene oppgitt i figuren er som andel av respondentene som har tatt standpunkt til samarbeid eller ikke samarbeid.³⁴

³⁴ Det er viktig å merke at andelen her referer til andelen som har tatt standpunkt til hvorvidt de ønsker eller ikke ønsker å samarbeide med gitte partier. Spørsmålet ble stilt på en måte som ikke gjorde det mulig for respondentene å svare «verken eller», og dette kan ha ført til at respondenter som ikke har noen mening om samarbeid med gitte partier ikke har krysset av for noen av alternativene for partiene de er usikre på.

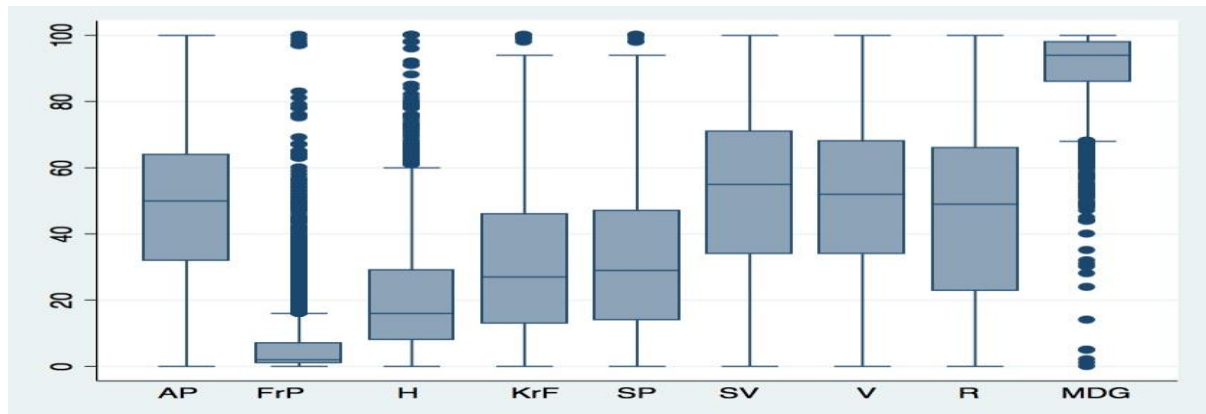
Figur 5.4. Koalisjons- og samarbeidsinteresser 2014, prosent

Generelt er partiet i 2014 et parti som ønsker å samarbeide med det brede sentrum-venstre. Det er over 70 prosent som oppgir henholdsvis Rødt, Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre som mulige regjeringspartnere, som andel av alle som har tatt standpunkt. For Høyre og Fremskrittspartiet er andelen som ønsker samarbeid vesentlig lavere, henholdsvis 41 og 8 prosent, sammenliknet med andelen som oppgir at det er uaktuelt å samarbeide med disse partiene, som er på henholdsvis 59 og 92 prosent.

Det ser ut til at partiet har en instrumentell tilnærming til samarbeid med andre partier. Realos/fundis distinksjonen er blitt brukt for å beskrive grønne partiers fraksjoner, hvor Realos beskrives som aktører som ser på allianser, kompromisser og koalisjoner med andre partier som en pragmatisk måte å arbeide på for å realisere partiets målsettinger (Hulsberg 1988: 146; Markovits og Gorski 1993: 216; i Burchell 2002: 21-22). Fundis beskrives som å avvise en koalisjon med den parlamentariske venstresiden, fordi de betrakter venstre-høyre skillelinjen som ute av stand til å løse de økologiske problemene. (Frankland 1992: 114,140; Markovits og Gorski 1993: 216; i Burchell 2002: 22-24). Av figur 5.4. ser det ut til at partiet som helhet ønsker å samarbeide bredt, og spesielt med den politiske venstresiden. Dette tyder på at MDG som helhet har «realistiske» heller enn «fundamentalistiske» strategier i 2014, noe som samsvarer med bevegelsen i mer instrumentell retning også når det gjelder medlemsorganisasjonens strategiske målprioriteringer.

Fordi det i figur 5.4. ikke tas høyde for alle de som verken har oppgitt at de ønsker, eller ikke ønsker, å samarbeide med et gitt parti, er partimedlemmenes samlede sympati med de andre

partiene fremstilt i figur 5.5. Sympati-skalaen går fra 0 til 100, hvor null er ingen sympati. Figuren viser liknende resultater som i figur 5.4, bortsett fra at Senterpartiet og KrF nå ligger noe lavere enn Arbeiderpartiet, SV, Venstre og Rødt. Flest har mest sympati med SV, noe som støtter antakelsen om at medlemmene generelt ønsker et samarbeid med venstresiden.

N=2775. Medlemmene ble bedt om å oppgi hvor mye sympati de har med hvert parti på en skala fra 0-100, hvor 0=ingen sympati og 100=maksimal sympati.

Figur 5.5. Sympati med andre partier

5.3. Politisk profil

Forventningen er at når partiet tiltrekker seg nye medlemmer vil profilen utvides, medlemsmassen vil bli mer pragmatisk, og den økosentriske grønne ideologien vil utvannes over tid. Dette innebærer at den økologiske dimensjonen vil gå i retning av mer antroposentriske verdier, og at medlemmene vil bli mer moderate på høyre-venstre dimensjonen, pasifismedimensjonen og i spørsmålet om hvorvidt en bør følge egen samvittighet selv om det innebærer at loven brytes. Jeg fokuserer hovedsakelig på MDGs grønne profil, forstått som i hvilken grad partiets grønne ideologi har gått fra å være økosentrisk til antroposentrisk, og hvorvidt konfliktnivået har økt. I tillegg analyseres det endringer i partiets grad av venstreorientering, pasifisme og individualisme, samt endringer i partiets plassering på dimensjonen religiøs-sekulær.

5.3.1. Posisjon

Hvilke gjennomsnittlige holdninger har partimedlemmene i ulike spørsmål knyttet til disse dimensjonene? Tabell 5.3 viser partimedlemmenes gjennomsnittsholdninger, samt tilslutning til, og motstand mot, påstander knyttet til disse dimensjonene i 2002 og 2014.

Tabell 5.3. Verdier og politiske holdninger, gjennomsnitt 2002 og 2014³⁵

Verdier og politiske holdninger N(2002/2014)	<u>Gjennomsnitt</u>		<u>% Tilslutning</u>		<u>% Motstand</u>	
	2002	2014	2002	2014	2002	2014
Økologi						
<u>Økosentrisme</u>						
Dyr bør ha samme rettigheter som mennesker (173/2757)	2,67	2,70	51	49	32	31
Økonomisk vekst skader alltid miljøet (161/2719)	2,97	2,96	37	39	39	38
Vi stoler for ofte på vitenskapen (179/2758)	2,59	3,32***	53	30***	22	47***
Moderne vitenskap til mer skade enn gagn (177/2747)	3,13	3,90***	31	11***	41	69***
<u>Antroposentrisme</u>						
Det er riktig å benytte dyr i medisinske eksperimenter for redde liv (170/2671)	3,54	3,08***	27	36**	53	35***
Moderne vitenskap vil løse miljøproblemer uten endringer i vårt levesett (175/2688)	3,91	3,96	15	9**	75	76
Folk bekymrer seg for mye om at fremskrittet skader miljøet (181/2713)	4,28	4,14**	6	7	86	82
Alt i alt blir verden blir bedre (172/2672)	3,37	3,13***	22	31**	47	38**
Høyre-venstre						
Kontrollere private næringsliv (179/2627)	1,90	1,92	83	83	4	5
Myndighetene må redusere lønnsforskjellene (178/2693)	1,79	2,04***	88	77***	3	6
Pasifisme						
Norge burde melde seg ut av NATO (171/2471)	2,35	3,39***	61	20***	23	50***
Krig er alltid galt (181/2691)	1,76	2,10***	83	68***	9	16
Individualisme-autoritet						
Følge egen samvittighet selv om det innebærer at loven brytes (182/2695)	1,69	2,31***	90	69***	3	14***
Religiøs-sekulær						
Det er noe galt med homoseksuelle forhold (177/2734)	4,21	4,69***	8	2***	78	93***
Det er nødvendig å sensurere filmer og blader (184/2664)	3,01	3,86***	41	15***	39	66***
En gravid kvinne bør, uansett grunn, ha mulighet til legal abort (181/2679)	2,20	2,06	68	72	19	15

*p<0,10, ** p<0,05, *** p<0,01. Fo endring i gjennomsnitt og prosentandeler fra 2002 til 2014. T-test for endring i gjennomsnitt over tid.

1. Gjennomsnitt er beregnet fra følgende verdier: Sterkt enig=1, enig=2, verken enig eller uenig=3, uenig=4, sterkt uenig=5. «Vet ikke» og de som ikke har svart er ekskludert.

³⁵ Det er ikke alltid enkelt å avgjøre akkurat hvilken dimensjon ulike verdi- og holdningsspørsmål skal grupperes under. Faktoranalyser av disse spørsmålene i 2002 og 2014 viser en tydelig holdningsstruktur når det gjelder de økosentriske og antroposentriske spørsmålene, samt høyre-venstre-dimensjonen. For de resterende spørsmålene er det ingen tydelig holdningsstruktur som er konsistent over tid, og spørsmålene grupperer seg ikke på teoretisk forventede faktorer. Derfor er grupperingen av spørsmålene på den liberale og pasifistiske dimensjonen gjort på bakgrunn av teoretiske antakelser om hva spørsmålene måler.

På den *økologiske dimensjonen* er påstandene i tabell 5.3. gruppert etter retning, altså etter hvorvidt det å svare «svært enig» indikerer økosentriske eller antroposentriske verdier og holdninger. For de to økosentriske spørsmålene som omhandler tiltro til vitenskap, er gjennomsnittsverdien signifikant og har økt relativt kraftig. Dette betyr at partimedlemmene som helhet i gjennomsnitt har et mer positivt syn på vitenskap i 2014 enn i 2002. Skepsis mot moderne vitenskap er nært knyttet til den økosentriske tankegangen fordi menneskets rovdrift og ødeleggelse av natur og miljø anses som forårsaket av et stadig jag etter teknologiske nyvinninger som skal bringe økt vekst og velstand. Et slikt syn står i sterk kontrast til det Aardal (1993) betegner som *vekst-med-vern*-ideologien, eller det som etter Gro Harlem Brundtland er blitt kalt bærekraftig utvikling, hvor moderne vitenskap anses som en sentral løsning på klima- og miljøproblemene. Tabell 5.3 viser at det i 2002 var 53 prosent tilslutning til påstanden «vi stoler for ofte på vitenskapen, og ikke nok på tro og følelser». Dette indikerer et parti med sterk skepsis mot moderne vitenskap, og samsvarer med forventningen om at MDG, på grunn av SV og Venstres tilstedeværelse i det norske politiske landskapet, muligens har vært et parti som først og fremst har fanget opp de mest økosentrisk orienterte miljøaktivistene. I 2014 er imidlertid tilslutningen til denne påstanden redusert med over 20 prosentpoeng, til 30 prosent. Mens 1 av 2 medlemmer i 2002 var kritiske til vitenskapen er det i 2014 redusert til i underkant av 1 av 3. Dette er en tydelig indikasjon på at partiet har beveget seg i mer moderat retning på den økologiske dimensjonen som følge av tilstrømning av nye medlemmer.

Den samme tendensen gjelder for de antroposentriske påstandene, hvor gjennomsnittsverdiene er redusert fra 2002 til 2014. Spesielt motstanden mot medisinske eksperimenter på dyr er redusert over tid. Partimedlemmene som helhet er altså i gjennomsnitt mindre økosentriske, og mer antroposentriske på flere av indikatorene i 2014 enn i 2002. For å anslå partiets gjennomsnittlige plassering på den økologiske dimensjonen over tid, har jeg laget en antroposentrisme-indeks basert på alle de økologiske spørsmålene i tabell 5.3.³⁶ Indeksen går fra 1 til 5, hvor lav verdi indikerer økosentrisme, og høy verdi indikerer antroposentrisme. Den gjennomsnittlige indeksverdien har økt svakt over tid, fra 2,57 til 2,93, og en t-test av forskjellen i gjennomsnittene viser at endringen er signifikant på

³⁶ Indeksen er additiv, og delt på antall indikatorer. Påstandene som inngår i indeksen er 1) dyr bør ha samme rettigheter som mennesker, 2) økonomisk vekst skader alltid miljøet, 3) vi stoler for ofte på vitenskapen og ikke nok på tro og følelser, 4) moderne vitenskap er til mer skade enn gang, 5) det er riktig å benytte dyr i medisinske eksperimenter dersom det kan bidra til å redde menneskeliv, 6) folk bekymrer seg for mye om at fremskrittet skader miljøet, 7) alt i alt blir verden bedre. Cronbachs alpha er 0.70 i 2002, og 0.65 i 2014.

én-prosent nivå. Partiet har altså beveget seg i antroposentrisk retning som følge av den sterke medlemsveksten.

Når det gjelder *høyre-venstre-dimensjonen* viser tabell 5.3 at partiet gjennomsnittlig ligger langt til venstre på de to indikatorene både i 2002 og 2014. Over tid har partiet imidlertid flyttet seg noe mer mot sentrum i spørsmålet om hvorvidt det er myndighetenes ansvar å redusere lønnsforskjellene. En additiv indeks basert på disse to indikatorene, med verdier fra 1 til 5 hvor lav verdi indikerer venstreorientering, viser en gjennomsnittsverdi på 1,85 i 2002, og 1,98 i 2014.³⁷ En t-test viser at endringen i gjennomsnittsverdien på indeksen er signifikant på én-prosent nivå, som betyr at partiet har beveget seg marginalt, men signifikant mot sentrum. Til tross for denne forskyvningen er det likevel viktig å merke at partiet fortsatt er solid plassert på venstresiden av den økonomiske høyre-venstre dimensjonen.

For *pasifisme-dimensjonen* viser tabell 5.3 at tendensen er den samme som for økologi og høyre-venstre-dimensjonen. I 2002 var tilslutningen til påstandene «Norge bør melde seg ut av NATO», og «krig er alltid galt» på henholdsvis 61 og 83 prosent, og gjennomsnittsverdiene var lave. I 2014 var tilslutningen til norsk utmeldelse av NATO redusert med over 40 prosentpoeng, til 20 prosent tilslutning. Andelen medlemmer som mener krig alltid er galt, er også redusert fra 83 til 68 prosent. En indeks (med verdier fra 1-5) basert på disse spørsmålene, hvor høy verdi indikerer pasifisme, har tilsvarende en gjennomsnittsverdi på 3,94 i 2002, og 3,32 i 2014.³⁸ En t-test viser også her at bevegelsen mot sentrum av dimensjonen er signifikant på én-prosent nivå.

Den samme tendensen som på de resterende dimensjonene, kan observeres for spørsmålet som måler individualisme, altså spørsmålet om hvorvidt en bør følge egen samvittighet selv om det innebærer at loven brytes. Spørsmålet fanger opp en form for anti-autoritære holdninger og innstilling til sivil ulydighet hos medlemmene, og gjennomsnittsverdien er signifikant økt fra 1,69 til 2,31, altså en bevegelse mot sentrum også her.

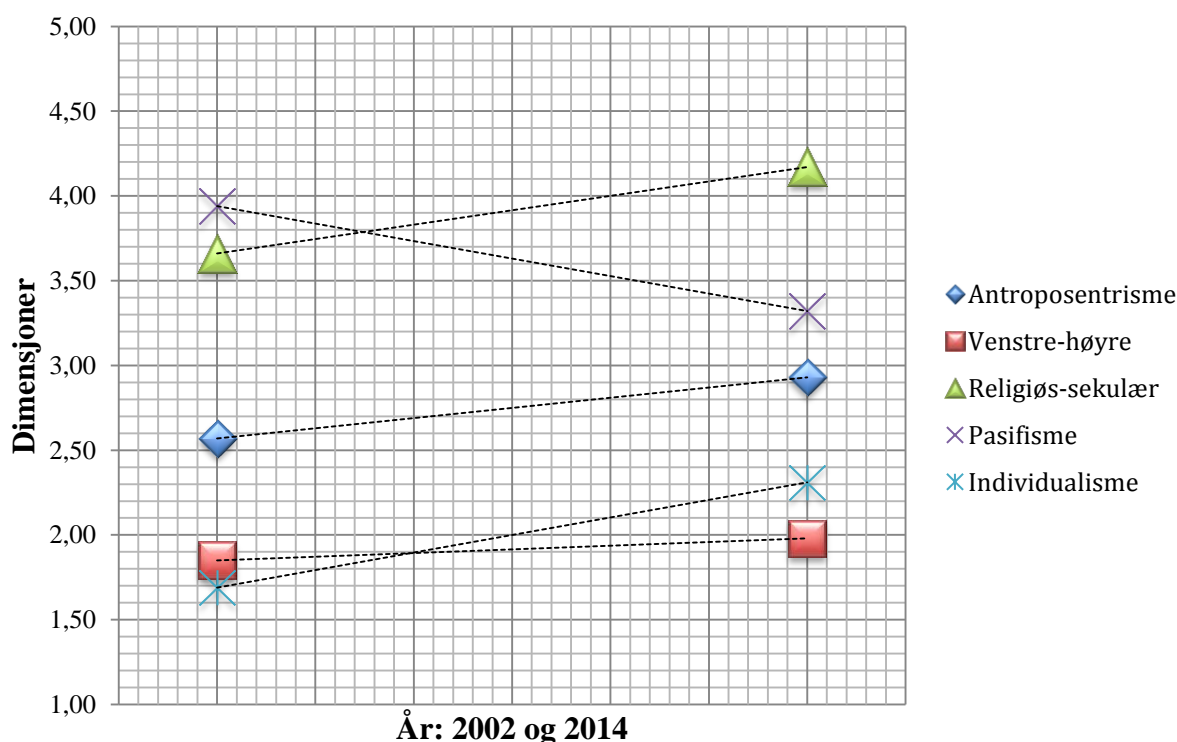
Den eneste dimensjonen som ikke stemmer overens med de andre når det gjelder endringen over tid, er bevegelsen på *Religiøs-sekulær*, som det heller ikke er knyttet noen teoretiske forventninger til i denne studien. Det er likevel verdt å merke at partiet var svært sekulært i

³⁷ Indeksen er basert på de to påstandene i tabell 5.3. Cronbachs alpha er henholdsvis 0.49 i 2002, og 0.46 i 2014. Alpha kunne altså vært høyere, men fordi verdien er avhengig av antall spørsmål som inngår i indeksen må vi forvente en lavere verdi når indeksen bare består av to spørsmål.

³⁸ Cronbachs alpha for pasifisme-indeksen er 0.46.

2002, og har blitt enda mer sekulært i 2014. Motstanden mot påstandene «det er noe galt med homoseksuelle forhold» og «det er nødvendig å sensurere filmer og blader for å opprettholde det moralske nivået» var på henholdsvis 78 og 39 prosent i 2002, og har hatt en signifikant økning til 93 og 66 prosent i 2014. På denne dimensjonen er altså tendensen motsatt, i den forstand at det kan ikke observeres en glidning mot sentrum slik tilfellet er på de andre dimensjonene. På en indeks basert på disse spørsmålene, hvor lav verdi indikerer religiøsitet, er gjennomsnittsverdien 3,66 i 2002, og 4,14 i 2014.³⁹ En t-test viser at endringen i retning av et enda mer sekulært parti er signifikant på én prosent nivå.

Hva betyr disse endringene for spørsmålet om hva som kjennetegnet medlemmene og aktivistenes politiske holdninger i 2002, og i hvilken grad de er endret i 2014? Figur 5.7 oppsummerer endringene i partimedlemmenes gjennomsnittlige holdninger på dimensjonene. Figuren er selvsagt bare en illustrasjon, da det ikke kan antas at denne endringen har vært lineær over tid. De stiplede linjene er tegnet inn for å tydeliggjøre hvordan medlemmenes plasseringer på dimensjonene er endret i forhold til hverandre.

Figur 5.7. Plassering på holdningsdimensjoner 2002 og 2014, gjennomsnitt.⁴⁰

³⁹ Cronbachs alpha er 0.46 i 2002, og 0.47 i 2014.

⁴⁰ Figuren må ikke tolkes som en antakelse om lineær endring over tid. Linjene mellom punktene er kun en illustrasjon på retning, og ikke på endringens form.

Figur 5.7 viser partiets gjennomsnittsverdier på indeksene i de to årene, samt gjennomsnittsverdien for spørsmålet som måler individualisme. Alle de fire indeksene har skalaverdier fra 1 til 5. Partiet var i 2002 et økologisk radikalt, pasifistisk og sekulært parti som plasserte seg langt til venstre på den økonomiske høyre-venstre-aksen, og som gjennomsnittlig hadde en anti-autoritær medlemsmasse. Over tid har partiet, i samsvar med teoretiske forventninger, beveget seg noe mer mot sentrum av dimensjonene i økonomiske og økologiske spørsmål, og hatt en relativt sterk forskyvning i samme retning på den pasifistiske og anti-autoritære dimensjonen.

5.3.2. Konfliktnivå

MDG har altså gjennomsnittlig beveget seg noe mer mot sentrum av dimensjonene i økologiske, pasifistiske og økonomiske spørsmål, samt blitt mindre autoritetskritiske. I det følgende avsnittet analyserer jeg hvor høyt konfliktnivået er på disse dimensjonene, og hvorvidt det har endret seg over tid, slik som forventet når et parti vokser så raskt som MDG har gjort.

Tabell 5.4. viser splittelse (S), mobilisering (M), polarisering (P) og konfliktpotensial (LP) på verdi- og holdningsspørsmålene på dimensjonene. Vi kan se at konfliktpotensialet er høyt på den *økologiske* dimensjonen både i 2002 og 2014, og spesielt høyt for de økosentriske påstandene. I spørsmålet om hvorvidt økonomisk vekst alltid skader miljøet, som må tolkes som en god indikator for å skille mellom strengt økosentriske og mer antroposentriske grønne verdier, er splittelsen i partiet på 99, altså nesten maksimal splittelse, og konfliktpotensialet er også høyt. Det samme gjelder spørsmålet om dyr bør ha samme rettigheter som mennesker. I disse spørsmålene er det ingen endring i konfliktpotensialet over tid, noe som tyder på at partiet også i 2002 hadde interne grupperinger med ulike syn i økologiske spørsmål. I spørsmålene om vi stoler for ofte på vitenskapen, og om hvorvidt det er riktig å benytte dyr i medisinske eksperimenter, har også konfliktpotensialet økt fra 2002 til 2014. Partiet har gjennomsnittlig blitt mer positive til moderne vitenskap over tid, noe som må tolkes som en glidning i mer antroposentrisk retning på den økologiske dimensjonen. At konfliktpotensialet i dette spørsmålet samtidig har økt, kan tyde på at den sterke medlemsveksten har eskalert konflikten mellom økosentriske og antroposentriske miljøaktivister i partiet.

Tabell 5.4. Verdier og politiske holdninger, konfliktpotensial

Verdier og politiske holdninger N(2002/2014)								
	<u>Splittelse</u>		<u>Mobilisering</u>		<u>Polarisering</u>		<u>Konfliktpotensial</u>	
	2002	2014	2002	2014	2002	2014	2002	2014
Økologi								
<i>Økosentrisme</i>								
Dyr bør ha samme rettigheter som mennesker (173/2757)	82	82	83	80	68	64	71	70
Økonomisk vekst skader alltid miljøet (161/2719)	99	99	76	77	61	60	82	82
Vi stoler for ofte på vitenskapen (179/2758)	69	82	74	77	63	73	57	71
Moderne vitenskap til mer skade enn gagn (177/2747)	90	42	72	79	65	70	75	36
Gjennomsnitt							71	64
<i>Antroposentrisme</i>								
Det er riktig å benytte dyr i medisinske eksperimenter for redde liv (170/2671)	74	99	80	71	68	63	64	81
Moderne vitenskap vil løse miljøproblemer uten endringer i vårt levesett (175/2688)	40	34	90	85	68	65	36	29
Folk bekymrer seg for mye om at fremskrittet skader miljøet (181/2713)	20	25	92	88	79	68	19	22
Alt i alt blir verden bedre (172/2672)	76	92	69	69	62	61	61	74
gjennomsnitt							45	52
Høyre-venstre								
Kontrollere private næringsliv (179/2627)	21	23	87	88	67	65	18	20
Myndighetene må redusere lønnsforskjellene (178/2693)	16	29	91	82	61	63	14	25
Gjennomsnitt							16	23
Pasifisme								
Norge burde melde seg ut av NATO (171/2471)	61	70	84	69	71	68	54	58
Krig er alltid galt (181/2691)	27	48	92	85	69	69	24	42
Gjennomsnitt							39	47
Individualisme/autoritetsskepsis								
Følge egen samvittighet selv om det innebærer at loven brytes (182/2695)	13	45	92	83	62	62	12	39
Religiøs-sekulær								
Det er noe galt med homoseksuelle forhold (177/2734)	30	9	86	95	82	86	27	9
Det er nødvendig å sensurere filmer og blader (184/2664)	97	50	80	81	65	70	83	43
En gravid kvinne bør, uansett grunn, ha mulighet til legal abort (181/2679)	51	44	87	87	71	72	46	39
Gjennomsnitt							42	33

Splittelse (SP)= 100-(%sterkt enig og enig - %uenig og sterkt uenig).

Mobilisering (M)=% som har tatt standpunkt, dvs %sterkt enig + %enig + % uenig + % sterkt uenig.

Polarisering (P)= 100*((mean(uenig) – mean(enig))/4).

Konfliktpotensial (KP)= SP*√((M/100 + P/100)/2).

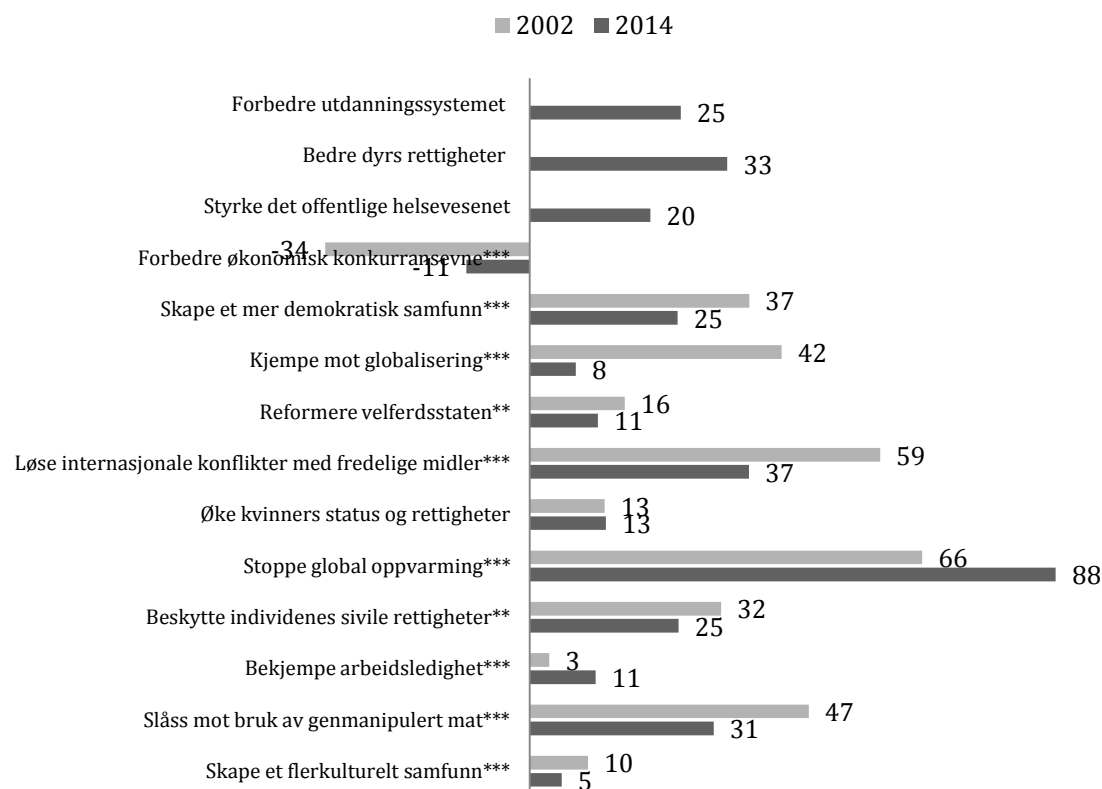
Det er altså høyt konfliktnivå og internt splittelse på den økologiske dimensjonen i partiet, noe som samsvarer med empiriske funn fra studier av andre grønne partier, som identifiserer konflikter mellom såkalte «realos» og «fundis» eller «økologister» og «miljøvernere» internt i partiene. Videre viser tabell 5.4 at den samme konfliktstrukturen *ikke* er til stede på de resterende dimensjonene. På høyre-venstre-dimensjonen, pasifismedimensjonen og spørsmålet som tapper individualisme, ser det ikke ut til å være stor uenighet internt i partiet, verken i 2002 eller i 2014. Ett unntak er i spørsmålet om hvorvidt det er nødvendig å sensurere filmer og blader for å opprettholde det moralske nivået, hvor det var høyt konfliktnivå i 2002, men som det i 2014 var liten uenighet om. Dette er en indikator på hvor sekulære partimedlemmene er. At partiet gjennomsnittlig har blitt mer sekulært over tid, samtidig som konfliktnivået her er redusert betraktelig, indikerer at en eventuell konflikt mellom mer moralkonservative og sekulære fraksjoner i partiet i 2002, ikke er til stede i 2014. Dette kan potensielt bety at konservative krefter er forsvunnet ut av partiet, og at medlemsmassen derfor er mer enhetlig venstreliberale i 2014 enn de var i 2002.

5.3.3. Bredde

I tillegg til partiets posisjon og konfliktnivå i verdi- og holdningsspørsmål, er partiets *bredde* av saksområder en indikator på partiendring for grønne partier. Partiene er av mange betegnet som ensakspartier, fordi de tilsynelatende kun prioriterer én enkelt sak, og forventningen er at partiet over tid vil utvikle en bredere politisk profil, forstått som at flere politikkområder betraktes som viktige for partimedlemmene.

Figur 5.2 viser sakssentralitet for ulike politiske saker i 2002 og 2014, målt som prosentandelen av medlemsmassen som ga en sak topp prioritet, minus prosentandelen som ikke mente saken burde prioriteres. Dette gir et mål på sakssentralitet som går fra minus hundre til hundre, hvor en score på minus hundre indikerer at alle medlemmene oppga ikke å ville prioritere saken i årene fremover, mens en score på hundre indikerer at alle medlemmene ga saken topp prioritet.⁴¹

⁴¹ Sakssentralitet kan måles på mange ulike måter. Heidar and Saglie (2002) bruker en indeks utviklet av Niedermayer(1988), som går fra 0 til 100 basert på et spørsmål hvor respondenter blir bedt om å prioritere 3 av i alt nitten saker på en liste over politiske saker. Fordi spørsmålsstillingen er annerledes i MDG-undersøkelsene (medlemmene hadde mulighet til å gi en prioritering til alle sakene), kan ikke denne indeksen benyttes her. For å kontrollere at ikke valget av mål har stor effekt på resultatet av sammenlikningene har jeg også beregnet gjennomsnittsprioritering og standardavvik på hvert spørsmål (se appendiks 4. Tabell A4.1), samt et alternativt mål som også inkluderer andelen som har gitt en sak nest høyes, og nest lavest prioritering (ikke vist). Disse beregningene viser den samme trenden som fremkommer i figur 5.2.

* $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$ for endringer over tid.

Figur 5.8: Sakssentralitet 2002 og 2014

Sakene med høyest sentralitet i 2002 var å stoppe global oppvarming, løse internasjonale konflikter med fredelige midler, og å slåss mot bruk av genmanipulert mat. Dette er fortsatt de sakene som har høyest prioritet i 2014, og slik kan det se ut til at partiet ikke har utvidet profilen. Figur 5.8. viser imidlertid et interessant mønster når det gjelder endringer i sakssentralitet over tid, som på den ene siden kan tolkes som å bekrefte antakelsen om utvidet politisk profil over tid, men som på den annen side delvis avkrefter den.

På den ene siden kan profilen forstås som utvidet, fordi alle sakene som har *redusert* sentralitet over tid er saker som tradisjonelt er forbundet med radikale sosiale bevegelser. Det er sterk reduksjon i sentralitet for å skape et demokratisk samfunn, kjempe mot globalisering, løse internasjonale konflikter med fredelige midler, beskytte individenes sivile rettigheter, og å slåss mot bruk av genmanipulert mat. Samtidig er det *økt* sentralitet for å stoppe global oppvarming, samt for to saker som har røtter i den tradisjonelle konfliktstrukturen, nemlig å forbedre økonomisk konkurransevne, og å bekjempe arbeidsledighet. Selv om det ikke kan vurderes endringer over tid når det gjelder å «forbedre utdanningssystemet», og å «styrke det offentlige helsevesenet», så kan også sentraliteten for disse sakene i 2014 si noe om den

relative prioriteringen mellom disse, og grønne partiets tradisjonelle kampsaker. For eksempel har forbedret utdanningssystem og styrket helsevesen høyere sentralitet en å kjempe mot globalisering, øke kvinners status og rettigheter, eller skape et flerkulturelt samfunn. Endringene over tid indikerer derfor på den ene siden en glidning vekk fra de sosiale bevegelsenes kampsaker, og mot mer tradisjonelle politikkområder.

På den andre siden kan profilen imidlertid betraktes som innsnevret. Fordi partiet har redusert sentralitet for en rekke saksfelt tradisjonelt forbundet med partiene, og sterk økning i sentralitet kun for en enkeltsak; å stoppe global oppvarming. Fordelingen av sentralitet mellom de ulike sakene var jevnere i 2002. I 2014 var det et voldsomt gap mellom sentraliteten for å stoppe global oppvarming, og alle andre saksområder. På denne måten kan også endringen over tid forstås som en glidning mot et rendyrket grønt ensaksparti med én sentral prioritering, som har gått bort fra en rekke av de andre såkalte ny-politikk-sakene som blant annet Müller-Rommel (1989) identifiserte som sentrale for grønne partier i Europa.

Generelt fremstiller figur 5.8. altså et parti som har en *endret* profil. I 2002 var partiet et klassisk «movement»-parti, dominert av saker som er forbundet med 70-tallets sosiale bevegelser. I 2014 har partiet delvis beveget seg bort fra flere av disse sakene. Medlemmene har i 2014 en mer rendyrket klima-og miljøprofil, kombinert med noe økt sentralitet for å bekjempe arbeidsledighet og å forbedre økonomisk konkurranseevne. Samtidig er det forholdsvis høy sentralitet for å forbedre utdanningssystemet og å styrke det offentlige helsevesenet, sammenliknet med klassiske «movement» saker som å skape et flerkulturelt samfunn, og å kjempe mot globalisering.

5.4. Dimensjonene kombinert: Fraksjonalisering over tid?

Spørsmålet som stilles i denne delen av analysen er hvorvidt endringene i posisjoner og konfliktnivå på de tre sentrale dimensjonene hver for seg, til sammen utgjør en mer radikal endring for partiet. Med andre ord hvorvidt de observerte interne forskjellene i medlemmenes holdninger på de ulike dimensjonene er relatert til hverandre, og til sammen utgjør større forskjeller, som i så fall kan bety at det har utviklet seg fraksjoner i medlemsmassen. I den teoretiske gjennomgangen ble det diskutert hvorvidt konfliktnivået i MDG har økt som et resultat av rekruttering av flere «pragmatister», og hvorvidt konflikten først og fremst har rot i medlemmenes holdninger til organisasjonsprinsipper og strategiske prioriteringer, eller i en grønn verdikonflikt. Det ble også foreslått at dersom det i virkeligheten eksisterer flere mulige kategorier enn hva den klassiske «realos/fundis»-distinksjonen fanger opp, kan isteden aktørene i et grønt parti falle inn i en av fire kategorier: *pragmatiske* og *radikale økosentrister*, og *pragmatiske* og *radikale antroposentrister*. Disse er enige med hverandre i grønne verdispørsmål, men uenige om partiets organisering og strategiske prioriteringer.

For å undersøke hvorvidt det eksisterer fraksjoner i medlemsmassen som går på tvers av de tre sentrale dimensjonene, og om disse fraksjonene har blitt tydeligere over tid, benyttes det en clusteranalyse. Dette er en metode som også benyttes av blant annet Ridder (2011) og Webb (1997). Den blir brukt for å identifisere grupper i et partis medlemsmasse som skiller seg fra hverandre på sentrale holdningsdimensjoner, men som er internt homogene. Analysen «clustrer» sammen individer med like holdninger til partiets organisering, strategiske prioriteringer og grønne verdier, og identifiserer på denne måten grupper som skiller seg fra hverandre.⁴² Slik er metoden spesielt godt egnet til å finne naturlige grupperinger i medlemsmassen basert på sentrale holdningsdimensjoner. Det finnes to hovedtyper clusteranalyse: hierarkiske og ikke-hierarkiske metoder. Hierarkisk clusteranalyse er eksplorerende, i den forstand at det teoretisk forventede antallet grupper *ikke* defineres på forhånd. Isteden benyttes ulike mål for avstand mellom grupper for å avgjøre hvor mange ”naturlige” grupper som finnes i datamaterialet. I ikke-hierarkisk clusteranalyse (også kalt k-means clusteranalyse) er det teoretisk forventede antallet grupper definert i forkant av analysen, og den «beste» løsningen velges deretter i en trinnvis prosess. Innenfor hver av

⁴² De konkrete variablene som inngår i clusteranalysen er partimedlemmenes holdninger til organisasjonsprinsippene, instrumentalisme-indeksen, samt partimedlemmenes holdninger til alle spørsmålene som måler henholdsvis økosentriske og antroposentriske grønne verdier. De samme variablene inngår i clustringen for både 2002 og 2014, for å systematisk kunne undersøke hvorvidt de interne grupperingene i partiet ser annerledes ut i 2014 enn i 2002 på akkurat de samme variablene.

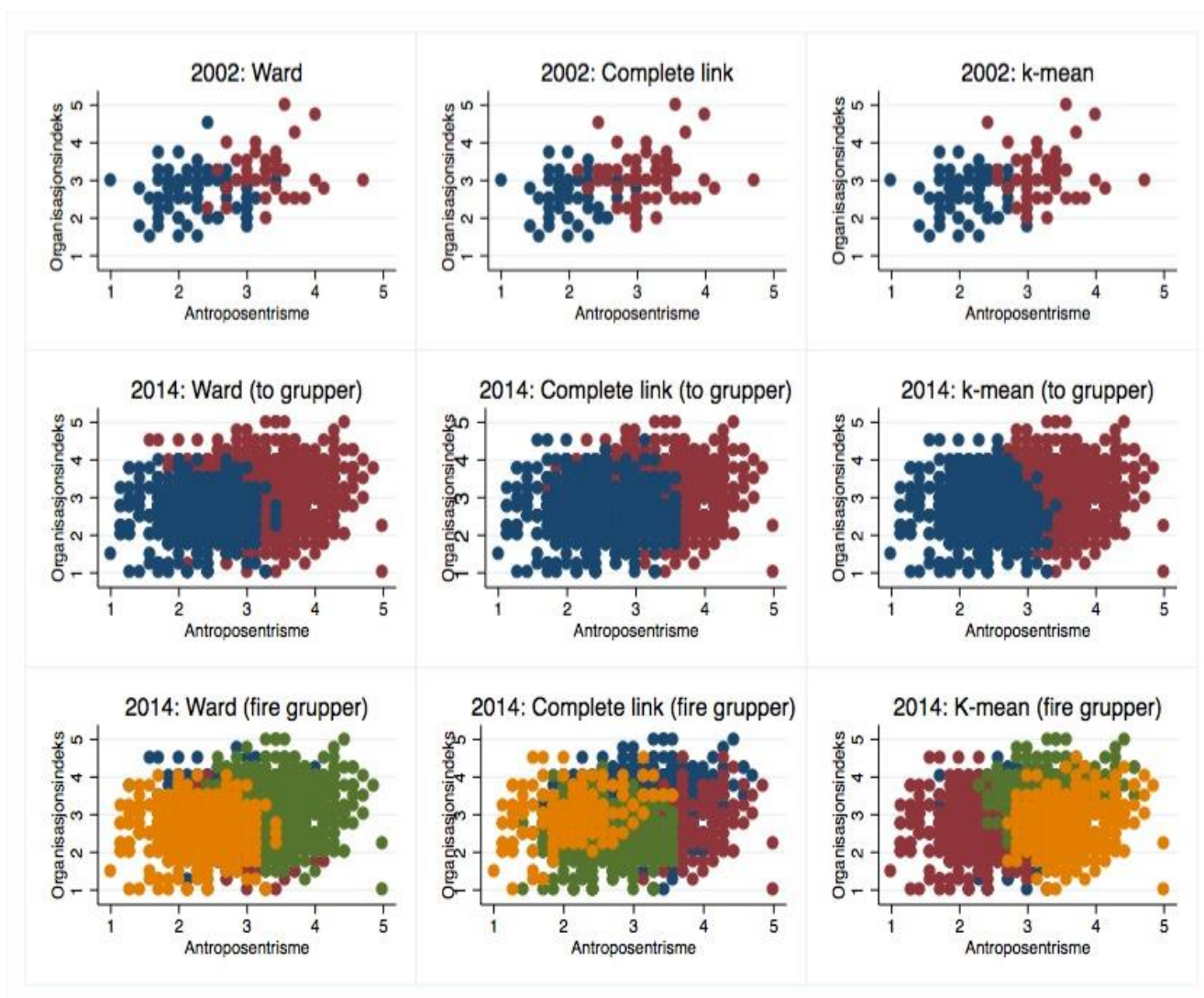
disse metodene finnes det igjen ulike måter å clustre sammen individene på, og det anbefales å bruke flere varianter for å kontrollere at ikke valg av metode har stor effekt på hvilke grupper som identifiseres (Cornish, 2007: 4). I denne analysen tolkes resultatene fra en Ward-modell, men de samme analysene vises også med complete linkage, og k-means-clustering, for å kontrollere at resultatene stemmer overens på tvers av modeller.⁴³ Alle analysene benytter Euclidean-distance som mål på forskjellen mellom grupper, som generelt anses som det mest pålitelige avstandsmålet (Anderberg 1973; Everitt, Landau, Leese, og Dahl 2011; Jain og Dubes 1988).⁴⁴ Wards metode er hierarkisk, og STATA SE.13 har for hierarkiske modeller implementert to ulike mål (stopp-regler) for å avgjøre hva som er det mest optimale antallet grupper, basert på hvor store forskjellene mellom gruppene er.⁴⁵ Fordi begge disse målene alene kan være problematiske, er det best å benytte begge, for deretter å velge det antallet grupper som kommer best ut når begge målene kombineres. For å illustrere resultatene fra clusteranalysene er gruppene som er blitt indentifisert i medlemsmassen i 2002 og 2014 plottet mot instrumentalisme-indeksen, og en organisasjonsindeks, i figur 5.9. Organisasjonsindeksen er konstruert som en additiv indeks basert på organisasjonsprinsippene som tidligere er analysert, og har verdier fra 1-5, hvor lav verdi indikerer grasrotorientering, og høy verdi indikerer sentralisering.⁴⁶ Figur 5.9. forklares nedenfor.

⁴³ Wards (1963)metode er en hierarkisk metode hvor alle mulige par av clusters kombineres, og summen av roten av avstanden mellom clustrene summeres over alle clustrene. Kombinasjonen som gir den laveste kvadratsummen blir deretter valgt. Fjerneste nabo (furthest neighbour method eller complete linkage method) er også en hierarkisk metode som definerer avstanden mellom to clustre som å være den maksimale avstanden mellom medlemmer av gruppen, dvs avstanden mellom de observasjonene som er lengst fra hverandre. K-means clusteranalyse er en ikke-hierarkisk metode hvor antallet clustre defineres på forhånd.

⁴⁴ Euclidean-distance er et mål som behandler variablene som å være på intervallnivå. Dette kan selvsagt være problematisk når variablene som benyttes ikke kan sies å være intervalldelte, spesielt for instrumentalisme-indeksen. Det er imidlertid ingen andre mål implementert i STATA som vil ivareta nivådelingen på variablene, og dette målet er derfor det beste som er tilgjengelig. Det som benyttes også av blant annet Ridder (2011) på variabler på ordinalnivå.

⁴⁵ De to målene som er implementert i STATA for å avgjøre antallet grupper (clustre) er henholdsvis Calinski/Harabasz(1974) *pseudo-F-indeks*, og Duda,hart,og Stork (2001) *Je(2)/Je(1)-indeks*, som er assosiert med *pseudo T²*. For de to målene er det antallet grupper som gir høyest verdi på målene den beste løsningen. For Duda/Hart-indeksen oppgir STATA i tillegg *pseudo T²*, hvor lav verdi forbundet med en clusterløsning indikerer en god løsning.

⁴⁶ Cronbachs alpha for indeksen er 0,64 i 2002, og 0,56 i 2014. Spørsmålet om MDG bør ha én leder er utelatt fra indeksen, fordi det har ulikt målenivå i de to årene. Indeksen er derfor basert på de fire andre spørsmålene om medlemmenes holdninger til partiets organisasjonsprinsipper.

Figur 5.9. Clusteranalyse av partimedlemmene i 2002 og 2014, plott

Både Ward-, Complete-link- og k-means-analysen indikerer *to* tydelig definerte grupper i MDGs medlemsmasse i 2002.⁴⁷ Resultatene fra Ward-modellen viser at den første gruppen, som består av 67 prosent av medlemsmassen, gjennomsnittlig har mer grasrotorienterte holdninger i organisasjonsspørsmål, har mindre instrumentelle strategiske mål, og mer økosentriske standpunkter på den økologiske dimensjonen. Gjennomsnitt for gruppen er henholdsvis 2,65 på organisasjonsindeksen, 1,66 på instrumentalismeindeksen, og 2,28 på antroposentrisme-indeksen. Den andre gruppen, som består av 33 prosent av medlemsmassen, er tilsvarende mindre grasrotorienterte i organisasjonsspørsmål, har mer instrumentelle målsettinger, og mer økosentriske økologiske standpunkter. Gjennomsnitt for denne gruppen er 3,20 på organisasjonsindeksen, 2,3 på instrumentalismeindeksen, og 3,32 på

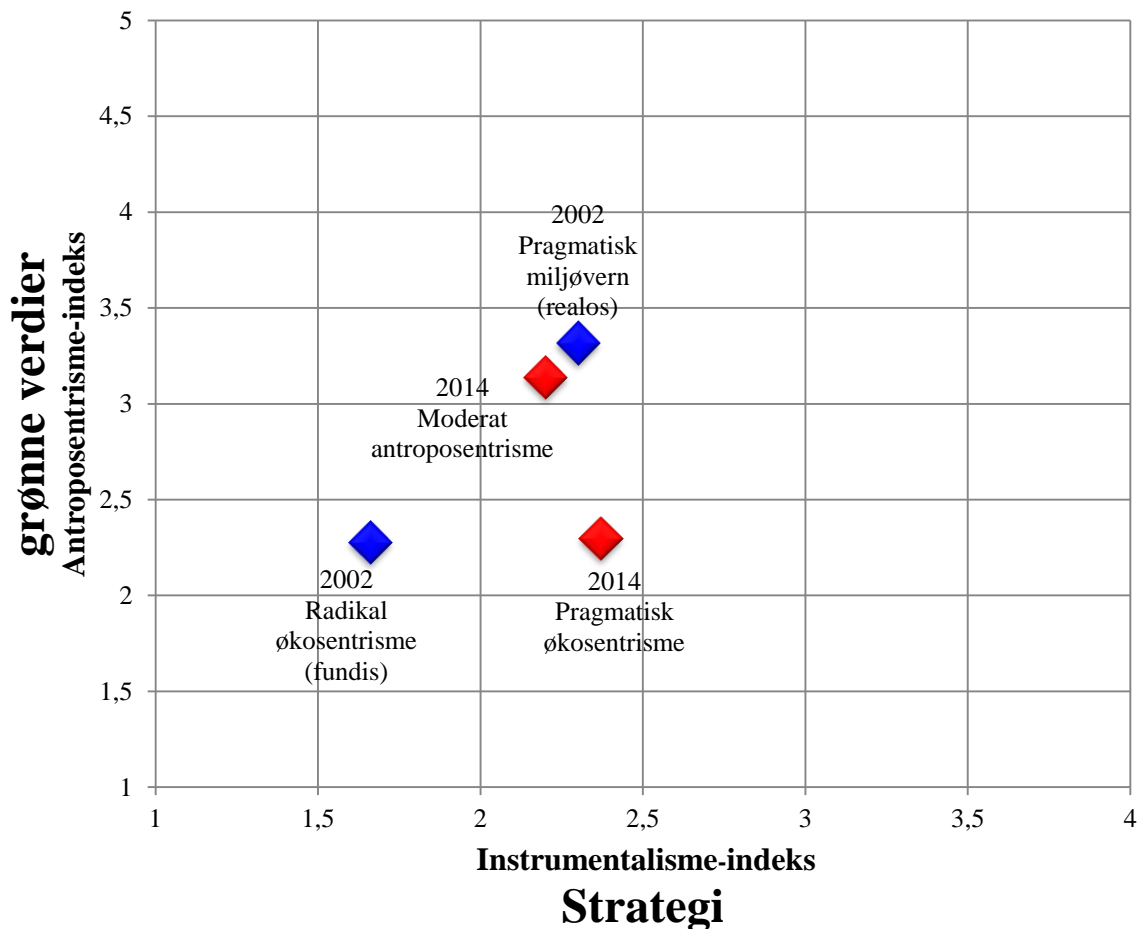
⁴⁷ Se appendiks 4, tabell A.4.2 – A.4.5 for oversikt over verdiene på de to stopp-regel-indeksene for ulike antall grupper i medlemsmassen i 2002. Når målene tolkes sammen viser de tydelig at den beste løsningen er to grupper, både for Ward, Complete-link, og k-means modellen.

antroposentrisme-indeksen. Dette tyder på at partiet i 2002 besto av grupperinger som minner om det som er blitt kalt grønne partiers «realos» og «fundis», eller det som i denne studien betegnes som henholdsvis *pragmatiske miljøvernere* og *radikale økosentrister*. Gruppen av pragmatister består av kun 33 prosent av medlemsmassen, og de radikale økosentristene var derfor i overtall i partiet. Det kan altså ikke på bakgrunn av denne analysen identifiseres grupper som har ulike kombinasjoner av høye og lave verdier på dimensjonene i 2002, noe som betyr at det *ikke* var grupperinger av såkalte *pragmatiske økosentrister*, og *radikale antroposentrister* i partiet. Øverst i venstre hjørne av figur 5.9 er gruppene plottet mot *organisasjonsindeksen* og *antroposentrismeindeksen*. Som vi ser av figuren viser også både complete-link- og k-means-modellen tilsvarende resultater som Ward-modellen for partiet i 2002.

Når det gjelder hvilke grupper som finnes i medlemsmassen i 2014, er alle de tre modellene noe vanskeligere å tolke. Stopp-reglene viser at både to og fire grupper statistisk sett er gode clusterløsninger.⁴⁸ I figur 5.9 er derfor begge disse alternativene plottet på tilsvarende måte som for gruppene i 2002, for alle de tre ulike clustermodellene. Selv om de statistiske målene ikke gir noen tydelig indikasjon på hvorvidt det er to eller fire stabile grupper, så indikerer figur 5.9 at løsningen med to grupper er den som er mest stabil på tvers av modellene. Løsningen med to grupper gir tilsvarende resultat i både Ward-, Complete-link-, og k-means-modellen, mens de tre modellene definerer gruppene svært ulikt i løsningene som gir fire grupper. Dette indikerer at det også i 2014 er *to* stabile grupperinger i MDGs medlemsmasse.

Figur 5.9 viser videre at Ward-modellen for 2014-medlemmene ser ut til å gi en løsning med to grupper som tilsvarende gruppene i 2002. Altså en såkalt realos/fundis-inndeling av medlemsmassen. Fordi figur 5.9 kun viser kombinasjoner av verdier på *organisasjonsindeksen* og *antroposentrismeindeksen*, skjuler den imidlertid en viktig forskjell mellom gruppene i henholdsvis 2002 og 2014. I 2002 er de to gruppene separert *både* når det gjelder organisasjon, strategi og økologi. I 2014 er imidlertid forskjellen mellom gruppene *motsatt* på den strategiske dimensjonen. Dette er illustrert i figur 5.10.

⁴⁸ Se appendiks 4, tabell A.4.2 – A.4.5 for oversikt over indeksverdiene for ulike antall grupper i 2014.

Figur 5.10. Clustrenes snittverdier på økologisk og strategisk dimensjon, 2002 og 2014

I 2014 er det første gruppen, som består av 24 prosent av medlemsmassen, gjennomsnittlig mer grasrotorientert i organisasjonsspørsmål, og mer økosentriske enn den andre gruppen, slik illustrert i figur 5.9. Når det gjelder *strategiske mål* er den første gruppen imidlertid signifikant *mer* instrumentalistiske i sine strategiske prioriteringer enn den andre gruppen, slik illustrert i figur 5.10.⁴⁹ Når disse resultatene sammenliknes med gruppenes plasseringer på dimensjonene i 2002 kan to sentrale trekk ved de *fundamentalistiske* medlemmene identifiseres. For det første er gruppen som er *grasrotorientert* i organisasjonsspørsmål, og *økologisk radikale*, andelsmessig redusert over tid. I 2002 bestå denne gruppen av 67 prosent av medlemsmassen, og i 2014 er den samme gruppen på 24 prosent. For det andre er ikke denne gruppen lenger like *strategisk radikale*, men har flyttet seg i mer instrumentell retning på den strategiske dimensjonen (figur 5.10). Det er naturlig å tenke seg at den andelsmessig mindre, og mer *økologisk radikale* gruppen som kan identifiseres i 2014 er de gamle medlemmene av partiet, som har bevart sine radikale organisasjonsprinsipper og økologiske

⁴⁹ Gjennomsnitt for den første gruppen er henholdsvis 2,6 på organisasjonsindeksen, 2,37 på instrumentalismeindeksen, og 2,3 på antroposentrismeindeksen.

verdier, men som over tid har blitt *mer* strategisk instrumentelle. Dersom dette er tilfellet stemmer disse funnene overens med Kitschelts antakelse om at når partiet kommer i en sterkere konkurranseposisjon kan også gamle fundamentalister i partiet endre mening. Den andre gruppen som identifiseres i 2014 er prosentvis større (76 prosent av medlemsmassen). Av figur 5.9 kan vi videre se at denne gruppen er mindre grasrotorienterte i organisasjonsspørsmål, og mer antroposentrisk orientert enn den første, men av figur 5.10 ser vi at de samtidig er *mindre* instrumentelle i sine strategiske prioriteringer.⁵⁰ Denne gruppen kan tenkes å bestå av alle de nye medlemmene partiet har tiltrukket seg de siste årene, som kan være mindre radikale i økologiske spørsmål, og som har svakere tilknytning til partiets historiske grasrotorientering, og derfor er mindre radikale også når det gjelder partiets interne organisering. Samtidig er de *mindre* strategisk radikale enn den andre gruppen. Dette kan bety at mens de gamle ideologene i partiet har utviklet et ønske om makt og reell påvirkning på den strategiske dimensjonen, er ikke dette like viktig for de nye medlemmene som har kommet til, fordi de ikke har erfaring fra den tiden da partiet var en marginal gruppering uten reell sjanse til å realisere målene om valgoppslutning og innflytelse over politikkutforming.

Figur 5.10 viser altså tydelig forskjellen mellom hvordan gruppene internt i partiet er plassert i henholdsvis 2002 og 2014. I 2002 hadde partiet grupperinger med internt sammenfallende syn på organisasjon, strategi, og økologi, og dermed interne fraksjoner som minner om den klassiske realos/fundis distinksjonen. Den teoretiske forventningen er at partiet, på grunn av sin styrkede konkurranseposisjon, de siste årene har tiltrukket seg flere pragmatiske medlemmer, og at dette kan ha ført til økt konfliktnivå mellom ideologene og pragmatistene i partiet. Figur 5.10 viser imidlertid at dette *ikke* nødvendigvis er tilfellet når dimensjonene kombineres. I 2014 ligger de indentifiserte gruppene gjennomsnittlig nærmere hverandre, og fraksjonene er ikke lenger segmentert langs de tre dimensjonene, men består av grupper som minner om det som i denne studien er blitt betegnet som *pragmatiske økosentrister*, og en moderat variant av *radikale antroposentrister*. Som tidligere vist har konfliktnivået internt på hver av dimensjonene økt over tid. Fraværet av et tydelig skille mellom såkalte ideologer og pragmatister på tvers av dimensjonene i 2014 indikerer imidlertid at det økte konfliktnivået innenfor hver dimensjon *ikke* samtidig har ført til segmentering av partiorganisasjonen. Faktisk ser segmenteringen ut til å ha vært sterkere i 2002, enn den er i 2014.

⁵⁰ Gjennomsnitt for gruppen er henholdsvis 3.0 på organisasjonsindeksen, 2.2 på instrumentalismeindeksen, og 3,14 på antroposentrismeindeksen.

Funnene illustrert i figur 5.9 og 5.10 viser nødvendigheten av å analysere partier på flere sentrale dimensjoner for å kunne avgjøre hvordan de endrer seg. Dette fremheves også av Kitschelt (1989b:405), som påpeker at å bruke begrepet «radikale» partiaktivister er for utydelig, fordi det ikke sier noe om hva denne radikaliteten er knyttet til. Hvorvidt radikalitet er knyttet til krav om internt partidemokrati, eller til ideologiske standpunkter (eller begge deler), har implikasjoner for hvordan de interne fraksjonene forholder seg til hverandre, og til hvor sterke konfliktlinjene kan vurderes å være. Funnene stemmer også overens med nyere studier som har forsøkt å anvende realos/fundis-distinksjonen for å analysere grønne partier. Burchell (2002: 23) påpeker blant annet at ved nærmere inspeksjon, er konfliktlinjene internt i partiene mer finmaskede, og Bennie et al (1995) stiller spørsmålsteget ved hvorvidt realos/fundis-dikotomien er hensiktsmessig for å analysere det britiske miljøpartiet. Begge identifiserer altså et mer komplekst mønster, hvor partimedlemmer og aktivister kan identifiseres som «realister» på noen områder, for eksempel når det gjelder partiets politiske program og utadrettede strategi, men likevel anser seg selv som dypgrønne ideologiske fundamentalister. Stone and Abramowitz (1986) viser også, i samsvar med funnene i figur 5.10, at selv «radikale» partimedlemmer som insisterer på partiets programmatisk prinsipp, ikke nødvendigvis støtter «radikale» strategier, men tar innover seg hva som er politisk mulig. I samsvar med dette viser funnene i tabell 5.10 at det også i MDG er mulig å være både økologisk radikal, og strategisk realist.

6. Mulige forklaringer på partiendring

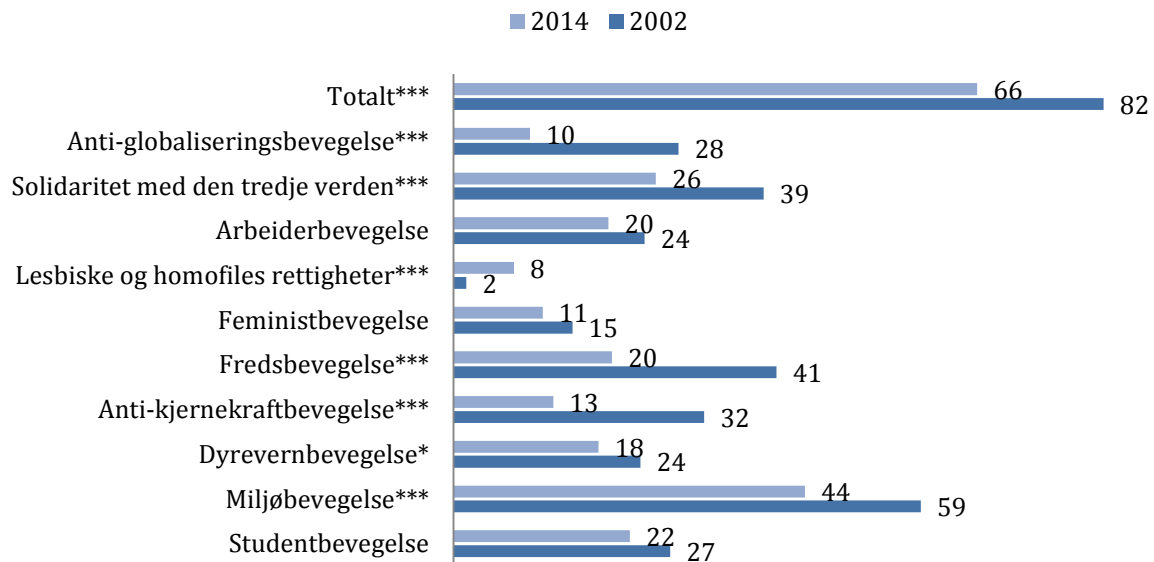
Forrige kapittel viste at Miljøpartiet de Grønne på nesten alle områder over tid har beveget seg i retning av pragmatisme. I dette kapittelet skisseres det hvorvidt de observerte endringene kan skyldes endringer i medlemsorganisasjonens sammensetning. Konkret besvarer jeg i dette kapittelet studiens andre forskningsspørsmål: *Hva kjennetegnet medlemsorganisasjonens organisatoriske forankring og sosio-demografiske sammensetning i 2002, og i hvilken grad er den endret i 2014?* I tillegg til dette vil jeg i siste del av kapittelet forsøke å utlede noen hypoteser om hvordan *endringer* i medlemsmassens forankring å sammensetning kan tenkes å påvirke *endringer* i partiets organisasjonsprinsipper, strategi og profil. Dette gjøres ved å gi et svar på det tredje forskningsspørsmålet i denne studien: *Er partimedlemmenes organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politiske holdninger i 2002 og 2014 påvirket av deres organisatoriske og sosiale bakgrunn?* Denne siste delen av analysen er i stor grad eksplorerende, og må derfor kun tolkes som en innledende undersøkelse som kan danne grunnlag for hypoteser som senere kan testes på et annet type datamateriale.

6.1. Endret organisatorisk forankring?

Dette delkapittelet er en kort kartlegging av hvordan medlemmenes forankring i sosiale bevegelser, utvalgte miljøorganisasjoner og andre politiske partier har endret seg fra 2002 til 2014. Først presenteres figurer for MDGs forankring i sosiale bevegelser og miljøorganisasjoner, og deretter diskuteres det hvilken forankring partiet har i andre politiske partier. De teoretiske forventningene er her at partiorganisasjonens forankring i de sosiale bevegelsene er svekket over tid, og at det er flere medlemmer uten noen organisatorisk bakgrunn, samt med bakgrunn fra andre partier.

Figur 6.1. viser prosentandelen av medlemsmassen i 2002 og 2014 som oppgir å ha deltatt i en eller flere sosiale bevegelser, samt hvilke bevegelser disse har deltatt i. Partiet var i 2002 svært sterkt forankret i de sosiale bevegelsene, med hele 82 prosent av medlemsmassen involvert i en eller flere bevegelser. Partiets forankring var størst i miljøbevegelsen (59 prosent), men også stor i fredsbevegelsen (41 prosent), bevegelser for solidaritet med den tredje verden (39 prosent) og i anti-kjernekraftbevegelsen (32 prosent). Generelt tegner dette et bilde av MDG som i stor grad stemmer overens med beskrivelser av andre grønne partiers

forankring, altså som et parti med en miks av aktivister fra ulike sosiale bevegelser, dominert av miljøaktivister, fredsaktivister og solidaritetsforkjempere. Det mest markante avviket fra den mer generelle beskrivelsen av grønne partier, er den relativt sett svake forankringen i feministbevegelsen sammenliknet med de andre bevegelsene (15 prosent).

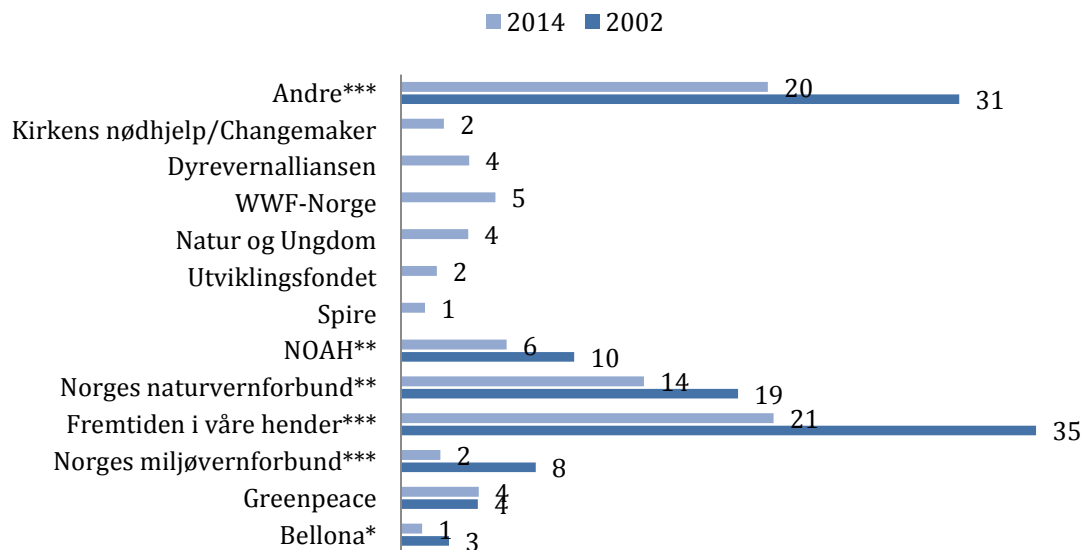
N(2002/2014)=186/3045. *p<0,10, ** p<0,05, *** p<0,01

Figur 6.1. Deltakelse i sosiale bevegelser i 2002 og 2014, prosent

I 2014 må partiet fortsatt vurderes som sterkt forankret i disse bevegelsene, med en total andel på 66 prosent som har deltatt eller deltar. Den totale andelen er imidlertid redusert over tid, fra 82 prosent i 2002, til 66 prosent i 2014. Dette tyder på at partiet siden 2002 også har rekruttert medlemmer fra andre deler av det organiserte eller uorganiserte samfunnet. Dette betyr også at forankringen i bevegelsene er svekket, relativt til medlemsmassens størrelse. På listen av bevegelser er det anti-kjernekraftbevegelsen, fredsbevegelsen samt anti-globaliseringsbevegelsen som har sterkest reduksjon. Anti-kjernekraftbevegelsen og fredsbevegelsen er begge halvert sammenliknet med 2002, og anti-globaliseringsbevegelsen har hatt en voldsom reduksjon fra 28 til 10 prosent. Det er altså sterkest reduksjon i typiske «grønne» bevegelser, forstått som bevegelser som ofte har preget grønne partier også i andre land. I forrige kapittel så vi at partiets profil har gått fra å være kjennetegnet av klassiske «movement» saker, til en mer rendyrket klima- og miljøprofil. Partiorganisasjonens relativt svekkede forankring i disse bevegelsene kan være en forklaring på dette. Både i 2002 og i 2014 har partiet desidert sterkest forankring i miljøbevegelsen sammenliknet med de andre bevegelsene, og reduksjonen i prosentandelen av medlemmer som kommer fra andre

bevegelser kan i tillegg gi miljøbevegelsen relativt sterkere innflytelse i partiet, en mulig forklaring på rendyrkelsen av miljøprofilen over tid.

Figur 6.2. viser et mer detaljert bilde av partiets forankring i miljøbevegelsen. Her ser vi noe av det samme bildet som i figur 6.1, med en signifikant nedgang for alle organisasjonene som det finnes data på over tid, med unntak av for Greenpeace Norge, som ligger stabilt på 4 prosent av medlemsmassen.

$N(2002/2014)=186/3045$. * $p<0,10$, ** $p<0,05$, *** $p<0,01$

Figur 6.2. Medlemskap i miljøorganisasjoner i 2002 og 2014, prosent

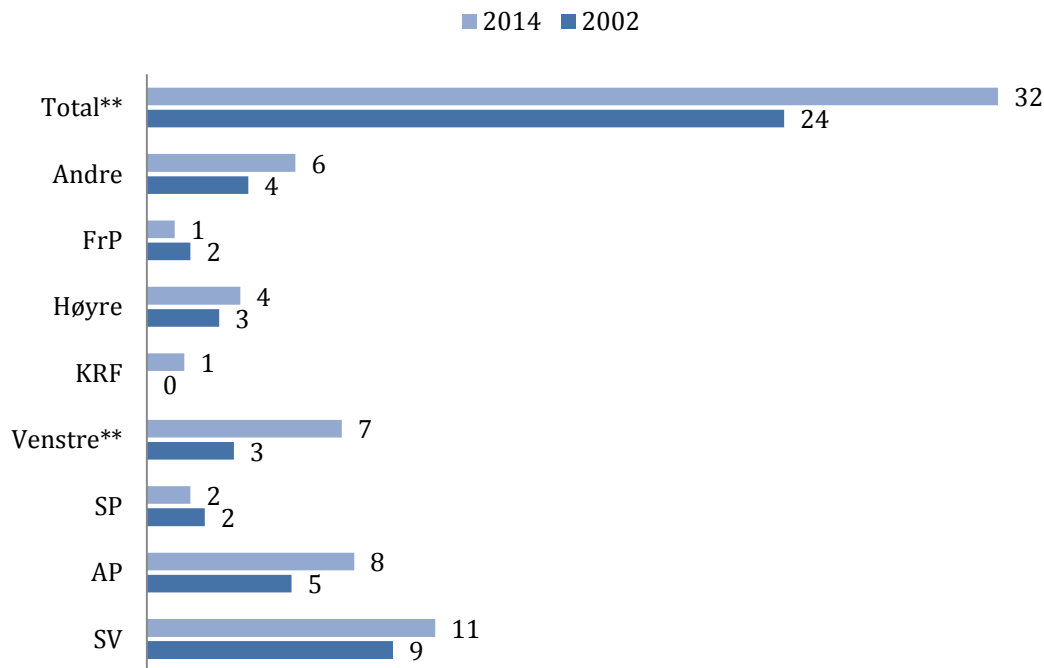
1. Kirkens nødhjelp/Changemaker, Dyrevernalliansen, WWF-Norge, Natur og Ungdom, Utviklingsfondet og Spire ble ikke oppgitt som alternativer i 2002, og det er derfor ikke mulig å si noe om endring i disse organisasjonenes forankring i partiet.

2. I 2014 ble det brukt en mer findelt spørsmålsformulering hvor respondentene kunne oppgi hvorvidt de "gir støtte" "er medlem", eller "har verv" i organisasjonen. De som kun oppga å støtte organisasjonen (uten å være medlem) er tatt med som "ikke-medlemmer" i prosenteringen.

Det mest slående i figur 6.2. er den kraftige reduksjonen i andelen som har bakgrunn fra Fremtiden i våre hender (FIVH), fra hele 35 prosent av medlemsmassen i 2002 til 21 prosent i 2014, altså en reduksjon på i underkant av 15 prosentpoeng. Dette viser at partiet var relativt kraftig dominert av aktivister fra FIVH i 2002. I 2014 er FIVH fortsatt den relativt største organisasjonen i partiet, men som andel av den totale medlemsmassen er forankringen likevel svekket over tid. Det samme er tilfellet for andre økosentriske bevegelser som Norges Naturvernforbund og NOAH. Miljøpartiet de Grønne ble grunnlagt av aktivister fra FIVH, en

organisasjon med en radikal økosentrisk grønn ideologi. Partiet har over tid beveget seg mot sentrum av den økosentriske-antroposentriske dimensjonen, og partimedlemmenes gjennomsnittlige grasrotorientering i organisasjonsspørsmål er svekket. Reduksjonen i andelen aktivister fra økosentriske miljøorganisasjoner relativt til den totale medlemsmassen kan være en av forklaringene på bevegelsen mot sentrum på disse dimensjonene. Selv om partiets forankring i de sosiale bevegelsene her vurderes som å være svekket, er det viktig å påpeke at den sterke medlemsveksten også har medført et mye større *totalt antall* medlemmer fra disse bevegelsene enn tidligere. Forankringen vurderes derfor kun som å relativt svekket, forstått som i hvilken grad disse bevegelsene dominerer medlemsmassen i henholdsvis 2002 og 2014. At de relative andelene er redusert indikerer at partiet har rekruttert også fra andre steder enn tidligere, og dette må antas å ha konsekvenser for medlemsorganisasjonenes sammensetning, og dermed for deres plasseringer på holdningsdimensjonene.

Forventningen om at partiets forankring i de sosiale bevegelsene er svekket over tid stemmer altså for partiet. Men har partiet også flere medlemmer med bakgrunn fra andre politiske partier enn tidligere? Her er antakelsen at partimedlemmer som allerede har erfaring fra det etablerte politiske systemet gjennom aktivitet i andre partier også kan ha mindre radikale holdninger, spesielt i organisatoriske og strategiske spørsmål. Figur 6.3. viser andelen av partimedlemmene i 2002 og 2014 som oppgir at de tidligere har vært medlem av ett eller flere andre politiske partier. I 2002 ser vi at å ha bakgrunn fra et eller flere andre parti var relativt vanlig, med en andel på 24 prosent, eller en fjerdedel av medlemsmassen. Dette er imidlertid mange færre enn den totale andelen med bakgrunn fra sosiale bevegelser (82 prosent, vist i figur 6.1) samt andelen med bakgrunn fra en miljøorganisasjon (31 prosent, vist i figur 4.2). Av den totale medlemsmassen var det i 2002 flest som hadde bakgrunn fra SV og/eller Arbeiderpartiet, henholdsvis 9 og 5 prosent. I 2014 ser vi at den totale andelen som oppgir å ha vært medlem av et eller flere andre partier har hatt en signifikant økning fra 24 til 32 prosent. Andelen tidligere Venstre-medlemmer som har hatt en signifikant økning, og andelen tidligere SV-medlemmer er også økt fra 9 til 11 prosent. Selv om endringen i andelen SV-medlemmer ikke er signifikant, så betyr dette at ettersom partiets medlemsmasse har vokst, så har de hatt et konstant tilsig av tidligere SV-medlemmer.

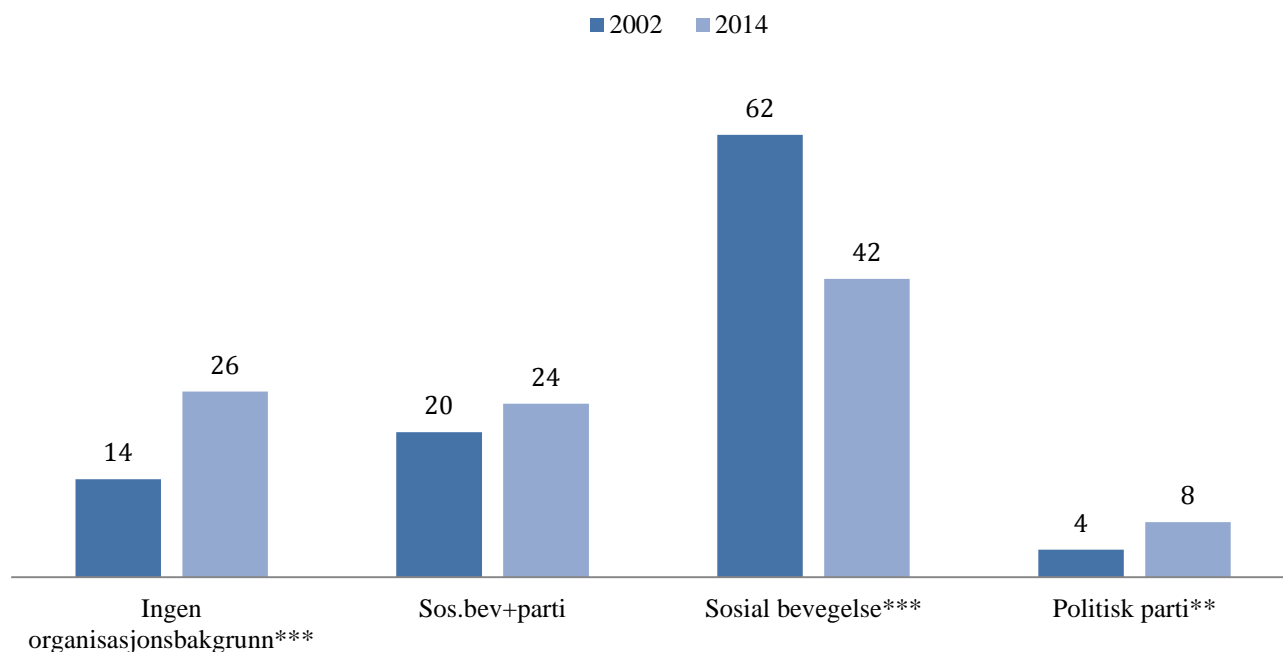

*p<0,10, ** p<0,05, *** p<0,01

Tall i prosent av totalt antall respondenter. N(2002/2014)=182/3025.

Figur 6.3. Medlemskap i andre partier 2002 og 2014, prosent

Mens forankringen i sosiale bevegelser er redusert som andel av den totale medlemsmassen, er altså tilfellet motsatt for tidligere medlemskap i andre politiske partier. Her ser vi at andelen som har svart ja på spørsmålet om hvorvidt de noen gang har vært medlem av et annet politisk parti er økt fra 24 til 32 prosent. Endringen er signifikant på 5 prosent nivå på dette spørsmålet. Økningen i andelen med bakgrunn fra andre partier er noe *mindre* (7 prosentpoeng) enn reduksjonen i andelen som har bakgrunn fra sosiale bevegelser (16 prosentpoeng). Det er imidlertid ikke nødvendigvis en motsetning mellom å ha bakgrunn fra en bevegelse og et parti. For å skille mellom grupper som har ulik forankring er det derfor nødvendig å separere mellom de medlemmene som *kun* har sin bakgrunn fra en bevegelse, de som *kun* har bakgrunn fra et annet parti, og de som har bakgrunn fra begge deler. Figur 6.4. viser en oversikt over hvordan medlemmene fordeler seg på disse gjensidig ekskluderende kategoriene i 2002 og 2014.

N(2002/2014)=182/3045. *p<0,10, ** p<0,05, *** p<0,01

Figur 6.4. Organisatorisk bakgrunn 2002 og 2014, prosent

Figur 6.4. viser tre viktige endringer i medlemsmassens organisatoriske forankring. For det første er andelen *uten* noen organisasjonsbakgrunn økt fra 14 til 26 prosent, altså nesten en dobling. For det andre er andelen med bakgrunn *kun* fra en sosial bevegelse redusert fra 62 til 42 prosent, altså redusert med en tredel. For det tredje er andelen med bakgrunn fra et annet parti doblet over tid, fra 4 prosent i 2002 til 8 prosent i 2014. At medlemsmassens totale forankring i bevegelsene er så kraftig redusert kan altså være en forklaring på partiets bevegelse mot sentrum, kanskje spesielt på den organisatoriske og strategiske dimensjonen.

6.2. Endret sosio-demografisk sammensetning?

Endringer i den sosio-demografiske sammensetningen av medlemsmassen er av blant annet Lucardie og Rihoux (2008: 10) nevnt som en viktig faktor som kan føre til partiendring, og det er en faktor som er blitt lite studert. Grønne partier har ofte vært befolket av unge og urbant bosatte medlemmer som har høy utdanning, og som først og fremst arbeider i offentlig sektor, og dette er brukt som en forklaring på partienes særegenhet både når det gjelder organisasjon, strategi og profil. Hvilke konkrete endringer vekst i medlemsorganisasjonen kan medføre for partiets sosio-demografiske sammensetning er her et empirisk spørsmål. Forventningen som er fremsatt i denne studien er begrenset til en antakelse om større spredning. Fordi vi ikke på forhånd vet hverken hvilken sammensetning medlemsmassen

hadde i 2002, eller hvordan den ser ut i 2014, må derfor empirien her i stor grad få tale for seg selv. Figur 6.5. viser medlemsmassens fordeling på fire sentrale sosio-demografiske variabler i henholdsvis 2002 og 2014, henholdsvis *alder*, *utdanningsnivå*, *bostedstype*, og *arbeidssektor*.

Når det gjelder medlemsmassens *alderssammensetning* ser vi at det er andelsmessig færre under 29 år i 2014 enn i 2002. I 2002 var hele 35 prosent under 29 år, mens i 2014 er andelen redusert til 21 prosent. Det er altså færre unge, og flere eldre, som andel av den totale medlemsmassen i 2014. Andelen mellom 60 og 69 år er for eksempel doblet over tid, fra 5 prosent i 2002 til 11 prosent i 2014. Som nevnt har Bruter og Harrison (2009: 22) vist at unge partimedlemmer oftere har mer radikale synspunkter enn eldre medlemmer, og dette er ofte brukt som en del av forklaringen på grønne partiers radikale politiske profil. At medlemsorganisasjonen har blitt noe eldre over tid kan altså være med på å forklare en gjennomsnittlig glidning mot sentrum på holdningsdimensjonene.

For medlemsmassens samlede *utdanningsnivå* ser vi også en markant endring over tid. I 2002 var det hele 57 prosent av medlemsmassen som *ikke* hadde noen akademisk grad, mens i 2014 er denne andelen redusert til kun 14 prosent, altså en reduksjon på 43 prosentpoeng. Dette betyr at mens halvparten av medlemsmassen i 2002 ikke hadde en grad, er det i 2014 bare 14 prosent. Resten av medlemmene i 2014 har enten en akademisk grad på lavere nivå (39 prosent) på høyere nivå (41 prosent) eller doktorgrad (6 prosent). Statistisk sentralbyrå betegner all utdanning over fire år som «lang utdanning». I 2013 var den totale andelen menn og kvinner i den norske befolkningen med «lang utdanning» henholdsvis 9 og 7 prosent⁵¹. For Miljøpartiet de Grønne er den totale andelen (ikke separert på kjønn) til sammenlikning på 25 prosent i 2002, og 47 prosent i 2015. Denne endringen er slående, og tyder på at MDG over tid har fått en enda tydeligere profil som et rendyrket akademikerparti.

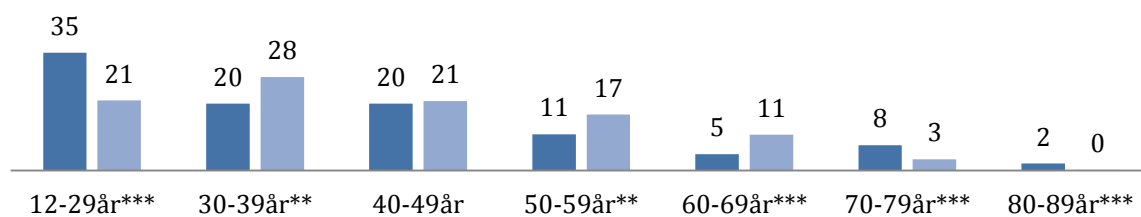
For *bostedstype* viser figur 6.5 at MDG er et urbant parti både i 2002 og i 2014, og at det er økning (fra 36 til 44 prosent) i andelen som er bosatt i en storby, og deduksjon i andelen fra et spredtbygd strøk (fra 19 til 13 prosent). Dette indikerer at partiet har hatt sterkest rekruttering av medlemmer fra urbane områder.

⁵¹ Tall fra SSB, hentet fra statistikkbanken: <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/utniv/aar/2014-06-19?fane=tabell&sort=nummer&tabell=181262>

Alder

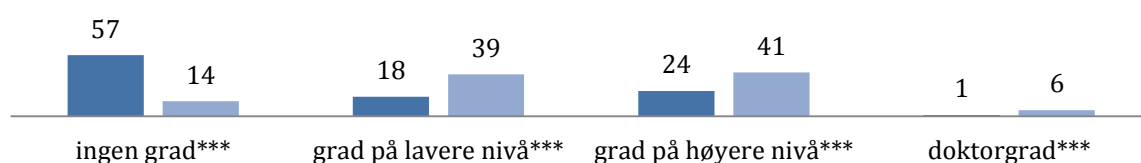
N (2002/2014)=186/2753

■ 2002 ■ 2014

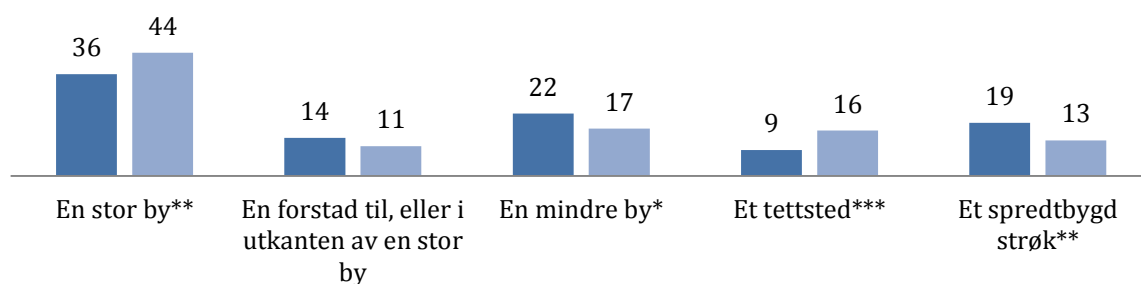
Utdanningsnivå

N (2002/2014)=186/2286

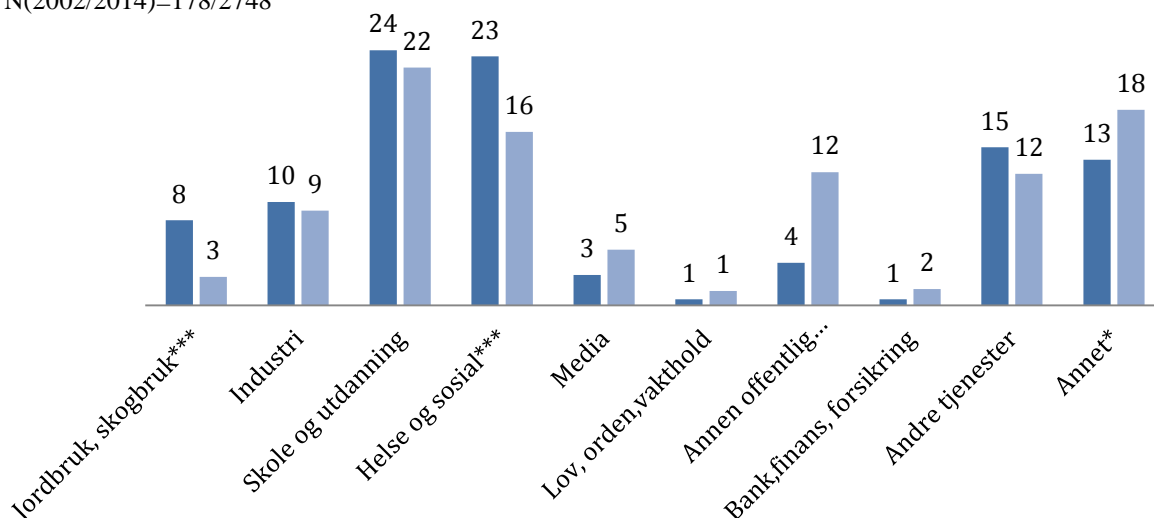
Bostedstype

N (2002/2014)= 185/2748

Sektor, findelt

N(2002/2014)=178/2748

*p<0,10, ** p<0,05, *** p<0,01

Figur 6.5. Sosio-demografisk sammensetning 2002 og 2014, prosent

Når det gjelder hvilken *arbeidssektor* medlemmene kommer fra ser vi at det i stor grad stemmer overens med beskrivelser av andre grønne partier. Både i 2002 og i 2014 er det flest medlemmer fra helsesektoren og utdanningssektoren. Andelen fra helsesektoren er redusert fra 23 til 16 prosent over tid, og andelen som arbeider innenfor andre offentlige virksomheter eller forvaltning (fek. kommune, fylke, stat, etater) er økt fra 4 til 12 prosent. Kitschelt (2013: 228) har som nevnt påpekt at det å inneha en lederposisjon i arbeidsmarkedet kan gjøre individer mindre autoritetsskeptiske. Grønne partier er beskrevet som å være kritiske mot det etablerte systemet, og mot tradisjonelle hierarkiske former for organisering. På bakgrunn av dette er det naturlig å forvente at medlemsmassen i størst grad består av folk som ikke har lederansvar, og at dersom andelen ledere i partiet er økt, så kan dette være en av forklaringene på bevegelsen mot sentrum i spørsmålet om holdning til autoritet (individualisme-dimensjonen). I 2002 var det 27 prosent av medlemsmassen som hadde en stilling som innebar å lede andre ansette, eller bestemme hvilket arbeid andre skal utføre. I 2014 er andelen økt til 33 prosent. Endringen er signifikant på 10 prosent nivå.

Når det gjelder *kjønnsfordelingen* i medlemsorganisasjonen var det i 2002 43 prosent kvinner (og 54 prosent menn). I 2014 er kvinneandelen økt til 51 prosent (mot andelen menn på 47 prosent).⁵² Økningen i andelen kvinner over tid er signifikant på fem prosent nivå. I 2002 var altså partiet befolket av et overtall av menn, mens i 2014 er kvinner i svakt overtall. Som tidligere beskrevet er menn ofte antatt å plasserer seg i ytterkantene av holdningsdimensjoner, og kan samtidig tenkes å være i overtall i et nytt systemkritisk parti. At det var flere menn i partiet i 2002, og at det i 2014 er en svak overvekt av kvinner, kan altså være en forklaring på en bevegelse mot sentrum.

Det generelle som kan trekkes ut av disse dataene er at den sosio-demografiske sammensetningen av medlemsmassen har endret seg over tid, og at dette kan være med på å forklare endringene som er observert i forrige kapittel. På noen variabler er den klassiske «grønne medlemsprofilen» styrket (andelsmessig flere urbant bosatte og flere akademikere), og i andre tilfeller er det større spredning enn før (færre unge og flere med lederstilling enn før). Generelt er medlemsmassen i 2014 andelsmessig eldre, har høyere utdanning, er mer urbane, oftere ledere, og oftere kvinner enn før. Hvordan, og hvorvidt, disse variablene

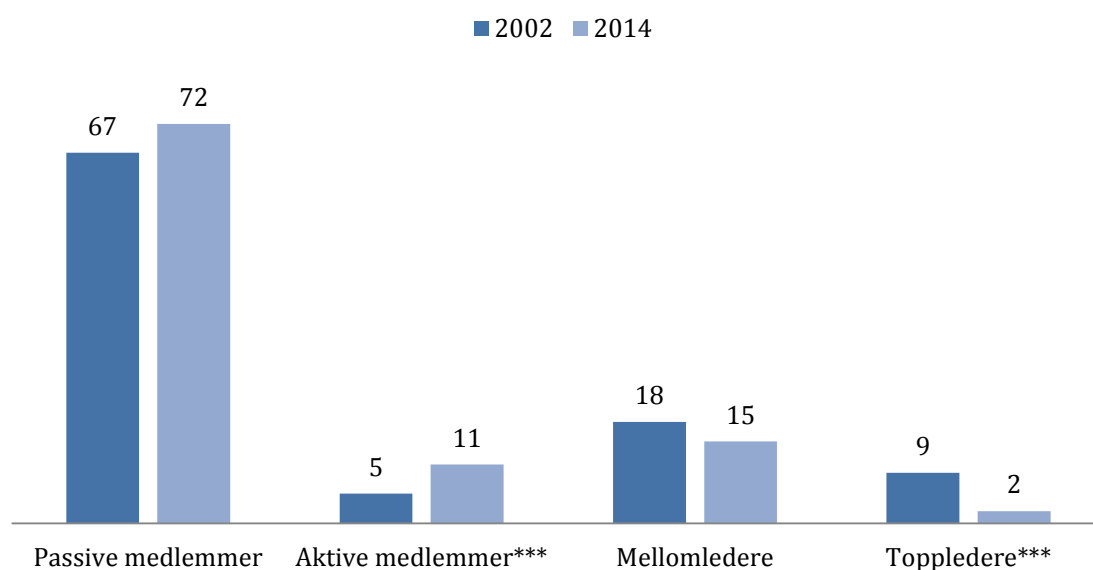
⁵² At prosentandelen menn og kvinner ikke summerer seg til 100 skyldes at det også ble gitt mulighet til å svare «annet/ønsker ikke oppgi» på spørsmålet om kjønn. Dette tolkes ikke videre her.

påvirker partimedlemmenes holdninger til organisasjon, strategi og politiske saker kommer jeg som nevnt nærmere tilbake til i siste del av dette kapittelet.

Først besvares imidlertid spørsmålet om hvorvidt det har blitt flere passive medlemmer i partiet som et resultat av den sterke medlemsveksten, og spørsmålet om hvorvidt partisosialiseringen er svekket. De siste spørsmålet er relatert til Panebiancos (1988) antakelse om at partier er preget av normer og verdier som over tid vil påvirke medlemmene, og svekket partisosialisering som følge av sterk medlemsvekst over kort tid er derfor en sentral variabel for å forklare endringer i medlemsorganisasjonens tilslutning til partiets grasrotdemokratiske organisasjonsprinsipper, strategier, samt gjennomsnittlige holdningsendringer over tid.

6.3. Flere passive medlemmer over tid?

I 2002 var MDG et marginalt parti med svært få medlemmer, og det er derfor grunn til å tro at partiets få medlemmer på dette tidspunktet var forholdsvis aktive. En naturlig antakelse er derfor også at den sterke medlemsveksten har bidratt til flere passive partimedlemmer relativt sett, at disse passive medlemmene er mer pragmatiske enn de gamle aktivistene i partiet, og at dette derfor kan være en del av forklaringen på at partiet har gått i mer pragmatisk retning. Av figur 6.6. ser vi imidlertid at partiet, relativt sett, *ikke* har fått flere passive medlemmer over tid. Andelen passive medlemmer er statistisk sett stabil.

N (2002/2014)=183/3205. *p<0,10, ** p<0,05, *** p<0,01

Figur 6.6. Andel passive og aktive medlemmer i 2002 og 2014, prosent

Det mest interessante som kan leses ut av figur 6.6 er at den såkalte aktivisttettheten (Widfeldt 1997: 138) er uendret. Dersom vi regner både aktive medlemmer, mellomledere og toppledere som «aktivister» ser vi at andelen aktive i partiet var 32 prosent i 2002, og 28 prosent i 2014. Det er en liten andelsmessig nedgang, men den er ikke signifikant. Ettersom partiet har vokst ser det altså ut til at det har vært en forholdsvis jevn tilstrømning av ulike medlemstyper som gir nesten den samme andelsmessige fordelingen på variabelen over tid. Andelen aktive medlemmer, altså de som deltar på partimøter men som ikke har noen verv internt eller på vegne av partiet, er imidlertid doblet over tid, fra fem prosent til elleve prosent. Andelen toppledere relativt til resten av medlemsmassen er også signifikant redusert, et ikke overaskende resultat av veksten i medlemsorganisasjonen. At fordelingen av medlemstyper i de to årene ikke har endret seg så mye over tid, betyr imidlertid ikke at disse gruppene *holdninger* ikke kan ha endret seg internt. For grønne partier er det som nevnt blitt vist at topplederne (og muligens mellomlederne) kan være mer radikale enn de passive medlemmene, fordi toppledelsen i realiteten er aktivistene som etablerte partiet. De faktiske individene som utgjør henholdsvis partiets toppledelse og mellomledelse kan være endret, og det er derfor et åpent spørsmål hvorvidt toppledelsen i partiet i 2014 faktisk er mer radikale enn resten av partiet. Dette kommer jeg tilbake til senere.

6.4. Svekket partisosialisering?

Innenfor Panebiancos (1988) forståelse av partier som bærere av institusjonaliserte normer og verdier som påvirker aktørene kan det altså antas at aktører som har vært lenge i partiet i større grad vil slutte opp om partiets kjerneverdier enn aktører som akkurat er kommet til. I 2002-dataene har respondentene gjennomsnittlig vært medlemmer av partiet i 7.28 år, med et standardavvik på 5.13. I 2014 er tallet redusert til 1.8 år, med et standardavvik på 3.56. Gjennomsnittlig hadde altså partimedlemmene i 2002 vært syv år i partiet, mens i 2014 er tallet kraftig redusert til i underkant av to år. En t-test av endringen i gjennomsnittsverdi viser at endringen er signifikant på én prosent nivå. Den sterke medlemsveksten har altså medført redusert partisosialisering, forstått som det gjennomsnittlige antallet år partimedlemmene har vært i partiet. Dette er ikke overraskende, all den tid selve utgangspunktet for denne studien er sterk medlemsvekst på kort tid. Dersom Panebiancos (1988) sosialiseringsteori stemmer, så kan dette være en *ytterligere* årsak til bevegelsen i mer pragmatisk retning.

6.5. Hva påvirker hva i 2002 og 2014?

Hittil har jeg fokusert på å besvare de to første spørsmålene som ble stilt innledningsvis, henholdsvis. Analysen har vist at i både organisatoriske, strategiske og politiske spørsmål er medlemsmassen gjennomsnittlig mer pragmatiske, forstått som at de har beveget seg mer mot sentrum av dimensjonene. Samtidig har vi sett at partiets forankring i sosiale bevegelser er svekket, at det har vært endringer i den sosio-demografiske sammensetningen som kan indikere en mer pragmatisk medlemsmasse, og at partisosialiseringen er sterkt svekket som et resultat av den sterke medlemsveksten. Det har altså forekommet endringer i medlemsmassens forankring og sammensetning som kan betraktes som *sannsynlige forklaringer* på endringene observert på de tre avhengige variabelgruppene. Som nevnt i denne studiens innledende kapittel vil en virkelig empirisk test av dette kausalforholdet kreve en undersøkelse av hvorvidt *endringene* i medlemsorganisasjonens forankring og sammensetning faktisk er årsaken til *endringene* i organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politisk profil. Å undersøke dette krever imidlertid enten bruk av paneldata, eller et datamateriale med flere nivåer (flernivåanalyse) som tillater aggregering av gjennomsnittlige endringer i avhengige og uavhengige variabler opp på partinivå. Dette er altså ikke mulig med det datamaterialet som benyttes her.

Det som imidlertid *kan* besvares her, er spørsmålet om hvorvidt de uavhengige variablene henger sammen med de avhengige i henholdsvis 2002 og 2014. Dersom medlemmenes organisatoriske og sosiale bakgrunn, grad av partisosialisering og plassering i partiorganisasjonen faktisk henger sammen med deres holdninger på de tre dimensjonene, så vil dette sannsynliggjøre det kausale forholdet mellom endringer i de uavhengige og avhengige variablene. Det siste spørsmålet som besvares i dette siste avsnittet er derfor:

3. *Er partimedlemmenes organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politiske holdninger i 2002 og 2014 påvirket av deres organisatoriske og sosiale bakgrunn, deres grad av partisosialisering, samt deres plassering i organisasjonen?*

For å undersøke dette siste spørsmålet benyttes det her henholdsvis lineær regresjonsanalyse (OLS) for indeksene som tidligere er beskrevet i kapittel 5, samt rangert logistisk regresjon (Ologit) for de to avhengige variablene som ikke kan behandles som å være på intervallnivå. Dette gjelder instrumentalisme-indeksen (som kun har fire verdier rangert fra 1=post-instrumentalist, til 4=instrumentalist), og spørsmålet som måler partimedlemmenes grad av individualisme/autoritetsskepsis. Fordi det bare finnes ett spørsmål som kan sies å måle denne

dimensjonen (slik beskrevet i kapittel 5) er det ikke mulig å konstruere en indeks, og dermed er det mindre grunnlag for å si at variabelen er på intervallnivå. Dette betyr også at begrepsvaliditeten i operasjonaliseringen av individualisme er svakere enn for de resterende avhengige variablene, og at resultatene for denne derfor bør tolkes med større forsiktighet. Resultatene fra regresjonsmodeller for alle de avhengige variablene for henholdsvis 2002 og 2014-medlemmene er fremstilt i tabell 6.1.⁵³

Av tabell 6.1. ser vi altså hvordan de uavhengige variablene som hittil er diskutert som mulige årsaker til partiendring påvirker organisasjons-indeksen, instrumentalisme-indeksen, antroposentrisme-indeksen, venstre-høyre-indeksen, pasifisme-indeksen, samt spørsmålet som måler individualisme-autoritet. Indeksene er additive indekser med verdier fra 1-5. Instrumentalismeindeksen er den eneste som har andre skalaverdier (den går fra 1-4). De uavhengige variablenes referansekategorier er oppgitt under tabellen. Både organisatorisk bakgrunn, plassering i partiorganisasjonen, grad av partisosialisering, og sosio-demografisk bakgrunn påvirker de avhengige variablene, men i ulik grad, og i visse tilfeller i motsatt retning i ulike år. I det følgende oppsummeres de viktigste funnene som fremkommer av tabell 6.1.

⁵³ Se appendiks 4, figur A.4.1. for oversikt over fordelingen på de avhengige variablene, samt tabell A.4.6. for VIF-test av de uavhengige variablene i modellene for henholdsvis 2002 og 2014. Gjennomsnittlige VIF-verdier er 1.42 i 2002, og 1.17 i 2014.

Tabell 6.1. Regresjonsmodeller: Organisasjon, strategi og holdningsdimensjoner mot de uavhengige variablene

	ORGANISASJON		STRATEGI		HOLDNINGSDIMENSJONER							
	Org.-sentralisering (OLS)		Instrumentalisme (Ologit) Odds-rater		Antroposentrisme (OLS)		Venstre-høyre (OLS)		Pasifisme (OLS)		Individualisme-autoritet (Ologit) Odds-rater	
	2002	2014	2002	2014	2002	2014	2002	2014	2002	2014	2002	2014
Org. bakgrunn												
Sos.bev+ parti	0.081 (0.209)	0.056 (0.040)	0.689 (0.435)	0.721*** (0.090)	0.120 (0.205)	0.055 (0.039)	0.258 (0.192)	-0.106** (0.043)	-0.199 (0.277)	0.007 (0.061)	0.652 (0.401)	0.598*** (0.074)
Sos.bev	0.144 (0.174)	0.055 (0.034)	1.480 (0.752)	0.710*** (0.077)	0.005 (0.171)	-0.048 (0.034)	-0.027 (0.162)	-0.096** (0.038)	-0.006 (0.231)	0.068 (0.053)	0.771 (0.403)	0.576*** (0.062)
Parti	-0.434 (0.326)	0.032 (0.058)	5.598 (6.077)	0.885 (0.158)	-0.399 (0.320)	0.070 (0.058)	-0.019 (0.297)	-0.101 (0.064)	-0.160 (0.432)	-0.124 (0.091)	0.497 (0.507)	1.179 (0.211)
Medlemstype												
Aktiv medlem	-0.443 (0.304)	-0.021 (0.046)	2.378 (2.137)	1.161 (0.170)	-0.278 (0.299)	-0.002 (0.045)	-0.020 (0.277)	0.029 (0.050)	0.309 (0.403)	-0.017 (0.071)	1.849 (1.626)	1.033 (0.150)
Mellom-leder	-0.072 (0.151)	0.066* (0.038)	0.871 (0.385)	0.922 (0.112)	-0.080 (0.148)	0.047 (0.038)	-0.259* (0.137)	0.027 (0.042)	0.147 (0.200)	-0.177*** (0.060)	0.974 (0.432)	1.191 (0.143)
Toppleder	-0.575** (0.225)	0.341*** (0.086)	0.375 (0.249)	1.375 (0.373)	-0.175 (0.221)	0.175** (0.085)	-0.104 (0.204)	-0.004 (0.094)	0.248 (0.298)	-0.355*** (0.133)	1.707 (1.132)	0.868 (0.239)
Parti-sosialisering												
Antall år i parti	0.016 (0.013)	-0.005 (0.004)	1.028 (0.044)	0.986 (0.012)	0.050*** (0.013)	-0.007* (0.004)	0.019 (0.012)	-0.007* (0.004)	-0.016 (0.018)	0.025*** (0.006)	1.052 (0.042)	0.931*** (0.011)
Sosio-demografisk bakgrunn												
Alder	-0.042 (0.042)	0.025** (0.011)	0.838 (0.127)	1.129*** (0.038)	-0.083** (0.041)	-0.077*** (0.011)	-0.082** (0.038)	0.035*** (0.012)	0.066 (0.056)	0.007 (0.017)	0.803* (0.106)	1.078** (0.036)
Utdanningsnivå	-0.005 (0.070)	0.104*** (0.018)	0.879 (0.178)	0.915 (0.052)	0.085 (0.069)	0.095*** (0.018)	-0.022 (0.063)	0.018 (0.019)	0.068 (0.093)	-0.106*** (0.028)	0.902 (0.188)	1.022 (0.057)
Bosted												
Forstad	-0.041 (0.175)	0.092** (0.046)	0.964 (0.524)	0.833 (0.124)	-0.081 (0.172)	-0.041 (0.046)	0.052 (0.162)	0.081 (0.051)	-0.207 (0.232)	0.011 (0.072)	0.905 (0.473)	0.809 (0.118)
Mindre by	-0.140	0.027	0.929	0.885	0.034	-0.128***	0.004	0.038	-0.083	0.159**	1.175	0.935

	(0.153)	(0.041)	(0.428)	(0.113)	(0.150)	(0.040)	(0.140)	(0.044)	(0.203)	(0.063)	(0.533)	(0.119)
<i>Tettsted</i>	-0.206	0.023	1.088	0.838	-0.216	-0.111 ^{***}	0.095	0.079 [*]	-0.076	0.070	1.563	1.087
	(0.199)	(0.040)	(0.628)	(0.107)	(0.195)	(0.040)	(0.181)	(0.044)	(0.263)	(0.063)	(0.885)	(0.136)
<i>Bygd</i>	-0.292 [*]	-0.039	0.582	0.698 ^{**}	-0.164	-0.167 ^{***}	0.034	0.049	0.032	0.249 ^{***}	2.348 [*]	1.086
	(0.166)	(0.047)	(0.285)	(0.103)	(0.163)	(0.046)	(0.153)	(0.051)	(0.220)	(0.072)	(1.169)	(0.157)
Arb.sektor												
<i>Offentlig</i>	-0.007	-0.048	0.716	0.865	-0.048	0.027	-0.260 ^{**}	-0.111 ^{***}	0.129	-0.051	0.493 [*]	1.200 [*]
	(0.129)	(0.031)	(0.270)	(0.083)	(0.126)	(0.031)	(0.119)	(0.033)	(0.171)	(0.048)	(0.189)	(0.115)
<i>Veldedighet</i>	0.025	-0.005	1.224	0.768 [*]	0.103	0.031	-0.107	-0.097 [*]	0.423	0.162 ^{**}	0.554	1.147
	(0.234)	(0.051)	(0.802)	(0.123)	(0.230)	(0.051)	(0.214)	(0.056)	(0.310)	(0.080)	(0.382)	(0.186)
<i>Annet</i>	0.132	-0.024	1.109	0.912	-0.154	0.028	0.027	-0.054	0.276	0.150	0.525	0.931
	(0.220)	(0.064)	(0.729)	(0.185)	(0.216)	(0.064)	(0.203)	(0.070)	(0.292)	(0.099)	(0.341)	(0.189)
Kjønn												
Kvinne	-0.286 ^{**}	-0.121 ^{***}	0.925	1.158 [*]	-0.252 ^{**}	-0.281 ^{***}	0.164	0.131 ^{***}	0.305 [*]	0.376 ^{***}	1.400	2.114 ^{***}
	(0.122)	(0.028)	(0.340)	(0.102)	(0.119)	(0.028)	(0.112)	(0.031)	(0.161)	(0.043)	(0.508)	(0.189)
Lederstilling												
Ja	0.041	0.122 ^{***}	0.935	1.125	-0.200	0.046	-0.149	0.072 ^{**}	0.084	-0.103 ^{**}	1.071	1.218 ^{**}
	(0.131)	(0.030)	(0.349)	(0.107)	(0.129)	(0.030)	(0.119)	(0.033)	(0.174)	(0.047)	(0.413)	(0.114)
Konstant	3.003 ^{***}	2.584 ^{***}			2.551 ^{***}	3.147 ^{***}	2.083 ^{***}	1.843 ^{***}	3.543 ^{***}	3.266 ^{***}		
	(0.214)	(0.061)			(0.211)	(0.060)	(0.200)	(0.066)	(0.284)	(0.094)		
<i>N</i>	157	2036	138	2043	157	2046	154	2031	157	2024	153	2000
<i>R</i> ²	0.144	0.063			0.211	0.114	0.158	0.032	0.097	0.083		
Pseudo <i>R</i> ²			0.046	0.009							0.048	0.033

Standardfeil i parantes. Koeffisienter oppgitt som odds-rater for de ordinale logit-modellene.

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

1. Referanse kategorier er: Org bakgrunn= ingen. Medlemstype=passiv medlem Bosted=storby Arbeidssektor=privat. Kjønn=mann. Lederstilling=nei

Organisatorisk bakgrunn har en effekt på partimedlemmenes holdninger som er i tråd med de teoretiske forventningene jeg har fremsatt i denne studien. I 2014 har det å ha bakgrunn fra en sosial bevegelse en signifikant effekt på den strategiske dimensjonen (instrumentalisme), på venstre-høyre dimensjonen, og på liberalisme-autoritet, kontrollert for alle de andre uavhengige variablene. Det ser ikke ut til å være noen forskjell mellom det å ha bakgrunn *bare* fra en bevegelse og det å ha bakgrunn *både* fra en bevegelse og ett parti, noe som indikerer at det er bevegelsesbakgrunnen som har størst betydning. I samsvar med teoretiske antakelser reduseres oddsen for å være strategisk instrumentalist når en går fra å ikke ha noen organisatorisk bakgrunn, til å ha bakgrunn fra en sosial bevegelse. De med bakgrunn fra en sosial bevegelse er også mer venstreorienterte enn de uten noen organisatorisk bakgrunn, og de er mer autoritetskritiske. Organisatorisk bakgrunn har imidlertid ingen signifikant effekt på noen av dimensjonene i 2002. Årsaken til dette kan være at det på dette tidspunktet ikke var så stor forskjell mellom gruppene, noe som kan indikere at forskjellen mellom de med, og de uten, bakgrunn fra en sosial bevegelse er større i 2014 enn den var i 2002. Å ha bakgrunn fra en sosial bevegelse ser altså ut til å påvirke partimedlemmenes holdninger på henholdsvis den strategiske dimensjonen, på venstre-høyre dimensjonen, og når det gjelder holdning til autoritet. Samtidig har vi sett at medlemsmassens totale forankring i de sosiale bevegelsene er svekket over tid. Dette gir ytterligere støtte til hypotesen om at denne svekkelsen kan forklare partiets gjennomsnittlige bevegelse i mer pragmatisk retning, og spesifikt i retning av mer strategisk instrumentelle strategier, en mer moderat venstreorientering, og i mindre autoritetskritisk retning.

Plassering i organisasjonen (i tabell 6.1. kalt medlemstype) har også en effekt på holdningsdimensjonene, men effektene går i motsatt retning i henholdsvis 2002 og 2014. I 2002 var topplerne signifikant *mer* grasrotorienterte i organisasjonsspørsmål enn de passive medlemmene. I 2014 er imidlertid topplerne signifikant *mindre* grasrotorienterte, og i tillegg mer økologisk antroposentriske, og mindre pasifistiske enn de passive medlemmene. Dette er et svært interessant utviklingstrekk, som kan bety at det har vært et kvalitativt skift i partiets toppledelse, som går i retning av at det er ledelsen som i 2014 drar partiet i mer pragmatisk retning. Mens topplerne i 2002 var den mest radikale gruppen i partiet, er tilfellet motsatt i 2014, hvor topplerne er signifikant mer positive til sentralisering av partiorganisasjonen, signifikant mer antroposentriske og signifikant mindre pasifistiske enn de passive medlemmene.

Når det gjelder *partisosialisering*, eller antallet år respondentene har vært medlem av partiet, så er resultatene fra tabell 6.1. noe vanskeligere å tolke substansielt. I 2002 ser det ut til at medlemmer som har vært lengst i partiet også er mest antroposentriske, noe som ikke stemmer overens med antakelsen om at de som har vært lengst i partiet vi ha sterkest tilknytning til partiets normer og verdier. I 2014 går effekten imidlertid i motsatt retning, i tråd med teoretiske forventninger, men er svært liten, og bare marginalt signifikant. For pasifismedimensjonen og individualismedimensjonen er effekten i 2014 mer i samsvar med forventningene, og det ser ut til at jo lenger noen har vært i partiet, desto mer pasifistiske er de, og desto høyere er oddsen for å være mer autoritetskritisk. Hvilken effekt partisosialisering har er altså noe uklart. I 2014 ser forventningene ut til å stemme, mens i 2002 er det ingen tydelig indikasjon på at «eldre» partimedlemmer er mer grasrotorienterte eller mer radikale. En av årsakene til disse utydelige tendensene kan være at partisosialiseringsvariabelen egentlig er en variabel som betinger effekten av de andre variablene, og at den ikke har så stor selvstendig effekt. Det kan for eksempel tenkes å være samspillseffekter både mellom partisosialisering og organisatorisk bakgrunn, og mellom partisosialisering og medlemstype. Mulige begrunnelser vil her være at effekten av organisatorisk bakgrunn for eksempel kan svekkes ved økt partisosialisering, og at effekten av å være toppleder også kan være avhengig av hvor lenge en har vært medlem av partiet. Å undersøke dette videre er imidlertid utenfor omfanget av denne studien, og er ikke inkludert her for å begrense mengden analyser i en allerede omfattende studie av MDGs medlemmer. Hvorvidt partisosialisering kan betinge effekten av andre variabler er imidlertid et spørsmål som vil være svært interessant å studere i fremtidige analyser som mer direkte fokuserer på hvordan Panebiancos (1988) partisosialiseringsteori kan fungere på medlemsnivå i en partiorganisasjon.

Når det gjelder medlemsorganisasjonens *sosio-demografiske sammensetning* har vi sett at medlemsmassen i 2014 andelsmessig er eldre enn før, har høyere utdanning enn før, er mer urbane enn før, har noen flere ledere enn før, og består av noen flere kvinner enn før. Av tabell 6.1. ser vi at *alder* i 2014 er positivt korrelert med organisatorisk sentralisering, strategisk instrumentalisme, venstre-høyre-indeksen og individualisme-autoritet. Dette betyr at i 2014 utvalget er eldre medlemmer noe mindre grasrotorienterte, noe mer strategisk instrumentelle, noe mindre venstreorienterte, og noe mindre kritiske til autoriteter. Dette stemmer overens med antakelsen om at unge partimedlemmer er mer radikale enn eldre medlemmer. At partiets medlemsmasse er noe eldre i 2014 enn i 2002 kan altså bidra til en

gjennomsnittlig bevegelse i mer pragmatisk retning for partiet som helhet. Videre ser vi at også *utdanningsnivå* er positivt korrelert med sentralisering og antroposentrisme i 2014, og negativt korrelert med pasifisme. Et generelt økt utdanningsnivå i medlemsmassen fra 2002 til 2014 kan derfor også være en del av forklaringen. Når det gjelder *bosted* er tendensen den samme. De som er bosatt på bygda ser ut til å være mer grasrotorienterte, ha lavere odds for å være strategisk instrumentelle, være mer økosentriske og mer pasifistiske enn de som er bosatt i en storby. At partiet er blitt mer urbant fra 2002 til 2014 peker i samme retning som resten av variablene.⁵⁴

Når det gjelder *kjønn* er kvinner gjennomsnittlig mer grasrotorienterte i organisasjonsspørsmål enn menn både i 2002 og i 2014, og de er mer økologisk radikale og mer autoritetsskeptiske. At det er flere kvinner i organisasjonen i 2014 enn i 2002 skulle altså peke i motsatt retning av de resterende forklaringene. Vi ser imidlertid at kvinner på høyre-venstre dimensjonen er gjennomsnittlig *mindre* venstreorienterte enn menn i 2014, og at oddsen for å *ikke* være autoritetskritisk øker med 2 når vi går fra mann til kvinne. Kvinner er altså mer radikale enn menn på den organisatoriske, strategiske, økologiske og pasifistiske dimensjonen i 2014, men samtidig mer sentrumsorienterte på venstre-høyre dimensjonen, og mindre kritiske til autoriteter enn menn. Her kan det altså ikke observeres noen effekter som gir grunnlag for å forklare at økt andel kvinner i medlemsmassen over tid generelt vil bringe partiet i den ene eller den andre retningen. Til sist ser vi av tabell 6.1. at det å inneha en *lederstilling* i arbeidsmarkedet er positivt og signifikant korrelert med organisatorisk sentralisering, mindre venstreorientering, mindre pasifisme og mindre autoritetsskepsis i 2014. Dette er i samsvar med Kitschelts (2013: 228) antakelser, og kan derfor også bidra til å forklare partiets bevegelse mot sentrum på dimensjonene over tid.

Denne siste analysen viser at den sosio-demografiske sammensetningenes påvirkning på partiets bevegelse i mer pragmatisk retning først og fremst kan spores tilbake til variablene alder (færre unge), utdanningsnivå (flere høyt utdannende), bosted (flere urbant bosatte), og at noen flere innehar en lederstilling i arbeidsmarkedet enn tidligere. Disse variablene er alle i større eller mindre grad korrelert med bevegelse mot sentrum på ulike dimensjoner. For kjønn finnes ikke en tilsvarende tendens. I tillegg må partiets svekkede andelsmessige

⁵⁴ Oddsen for å *ikke* være autoritetsskeptisk øker imidlertid når vi går fra å være bosatt i en storby til å være bosatt på bygda. Akkurat her peker altså tendensen i motsatt retning.

forankring i sosiale bevegelser anses som en viktig forklaring, samt at topplederne i partiet over tid har gått fra å være de mest radikale, til å bli de mest pragmatiske.

Denne delen av analysen har altså hatt som formål å koble sammen endringene som tidligere er observert i henholdsvis de avhengige og de uavhengige variablene, og har kommet frem til noen sannsynlige forklaringer på hvordan disse variablene påvirker hverandre. Resultatene som fremkommer av tabell 6.1. må likevel betraktes som en innledende undersøkelse av de uavhengige variablenes påvirkning på dimensjonene, og ikke som absolutte resultater som er robusthetstestet på tvers av modellspesifikasjoner og data. For det første er ikke eventuelle samspillseffekter som kan eksistere mellom de uavhengige variablene vurdert her, og i tillegg er det mange missingverdier, fordi modellene er estimert kun for de respondentene som har verdier på alle variablene i modellene.⁵⁵ Å robusthetsteste resultatene i tabell 6.1. er imidlertid utenfor omfanget av denne allerede omfattende studien av MDGs medlemsmasse, og må overlates til fremtidig forskning. Analysene i tabell 6.1. har likevel gitt grunnlag for noen hypoteser om hvordan endring i medlemsmassens forankring og sammensetning kan påvirke gjennomsnittlig endring i de avhengige variablene, og har slik fylt sitt formål som en innledende hypotesegenererende undersøkelse som kan danne grunnlag for videre forskning på mekanismene partiendring virker gjennom.

⁵⁵ Dersom missing er systematisk kan dette påvirke de estimerte parametrene. En mulig løsning er her å benytte ulike former for imputering av missingverdier for å undersøke hvorvidt resultatene stemmer på tvers av imputeringsmetoder. Dette er imidlertid tidsmessig utenfor omfanget av denne studien, og må overlates til et fremtidig tidspunkt. Å erstatte verdier vil heller aldri gi et bedre datamateriale enn det originale, men det kan føre til at effekter som ikke er signifikante i den innledende undersøkelsen får ”sterkere støtte” i materialet, og dermed blir signifikante som et resultat av at flere observasjoner blir gitt de samme kjennetegnene som de eksisterende observasjonene.

7. Konklusjon

I denne studien har jeg forsøkt å besvare spørsmålet om hva som skjer med et parti som vokser så raskt som MDG har gjort. Det overordnede formålet har vært å analysere hvordan MDGs sterke medlemsvekst har påvirket medlemsmassens organisatoriske forankring og sosiale sammensetning, og dermed organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politiske profil. I tillegg har jeg ved hjelp av unike data fra både før og etter en voldsom medlemsboom i et parti forsøkt å gi et bidrag til den bredere litteraturen om partiendring, ved å utlede noen hypoteser om hvordan *endring* i medlemsorganisasjonenes forankring og sammensetning kan tenkes å føre til partiendring. I dette siste avsluttende kapittelet oppsummerer jeg først denne studiens viktigste funn, og forsøker deretter å diskutere noen bredere implikasjoner av disse, for hvordan vi kan forstå MDGs endring i relasjon til eksisterende litteratur. Helt til sist drøftes noen teoretiske implikasjoner av denne studien, og det fremmes spørsmål til videre forskning.

7.1. Oppsummering

7.1.1 MDG i retning av organisatorisk, strategisk og politisk pragmatisme

Det første forskningsspørsmålet i denne studien omhandler hvilke endringer som over tid har forekommet i medlemsmassens organisatoriske grasrotorientering, strategiske prioriteringer samt politiske profil. Min empiriske analyse viser overordnet at MDG i 2002 var et grasrotorientert, ikke-strategisk, økologisk radikalt og pasifistisk parti som plasserte seg langt til venstre på den økonomiske høyre-venstre-aksen, og som gjennomsnittlig hadde en anti-autoritær medlemsmasse. Som et resultat av den sterke medlemsveksten har partiet over tid beveget seg mot sentrum i både organisatoriske og strategiske spørsmål, samt på sentrale holdningsdimensjoner tradisjonelt forbundet med grønne partier.

Organisatorisk er det noe forskjell i hvor grasrotorienterte partimedlemmene gjennomsnittlig er både i 2002 og i 2014, avhengig av hvilke konkrete prinsipper det gjelder, men det er en forskyvning i retning av sentralisering og profesjonalisering av organisasjonen over tid. Det er også klart at partimedlemmenes gjennomsnittsholdninger skalamessig ligger nærmere sentralisering enn grasrotorientering i 2014. Tilslutningen til den nåværende lederskapsmodellen (talspersonmodellen) er også redusert over tid, og den har forholdsvis lav oppslutning i partiet som helhet i 2014. *Strategisk* er den overordnende tendensen den

samme. Miljøpartiet de Grønne har blitt mer strategisk instrumentelle, og andelen rene ikke-strategiske medlemmer er halvert fra 2002 til 2014. Den *politiske profilen* har gått i tilsvarende retning. I 2002 var MDG et økologisk radikalt, pasifistisk og venstreorientert parti, som gjennomsnittlig hadde en anti-autoritær medlemsmasse. Over tid har partiet beveget seg noe mer mot sentrum av dimensjonene i økonomiske og økologiske spørsmål, og hatt en relativt sterkere forskyvning i samme retning på den pasifistiske og anti-autoritære dimensjonen.

7.1.2 Endringer i medlemsmassens forankring og sammensetning

Det andre forskningsspørsmålet omhandlet i hvilken grad medlemsorganisasjonens organisatoriske forankring og sosio-demografiske sammensetning har endret seg over tid. Her har jeg analysert endringer i 1) medlemsmassens andelsmessige forankring i sosiale bevegelser og andre politiske partier, 2) medlemsmassens sosio-demografiske sammensetning, 3) hvorvidt den sterke medlemsveksten har ført til flere passive medlemmer enn før, og 4) hvorvidt medlemsveksten har ført til redusert partisosialisering (Panebianco 1988).

Analysen viser at partiets *organisatoriske forankring* i sosiale bevegelser er svekket som andel av den totale medlemsmassen. For det første er andelen *uten* noen organisasjonsbakgrunn økt fra 14 til 26 prosent, altså nesten en dobling. For det andre er andelen med bakgrunn fra et annet parti doblet over tid, fra 4 prosent i 2002 til 8 prosent i 2014. For det tredje er andelen med bakgrunn *kun* fra en sosial bevegelse redusert fra 62 til 42 prosent, altså redusert med en tredel. Det er åpenbart at når et parti vokser så raskt som MDG har gjort, så vil de også i absolutte tall kunne vurderes som sterkere forankret i disse bevegelsene enn tidligere. I denne studien har jeg imidlertid vært interessert i medlemsmassens relative fordeling på disse variablene, og relativt sett er forankringen i disse bevegelsene svekket som et resultat av at partiet over tid også har rekruttert andre typer medlemmer.

Medlemsmassens *sosio-demografiske sammensetning* er også endret over tid. På noen variabler er den klassiske «grønne medlemsprofilen» styrket (andelsmessig flere urbant bosatte og flere akademikere enn før), og i andre tilfeller er det større spredning enn før (færre unge og flere med lederstillinger enn før). Det er også flere kvinner i partiet i 2014 enn

i 2002. Generelt er medlemsmassen i 2014 gjennomsnittlig eldre, har høyere utdanning, er mer urbane, oftere ledere, og oftere kvinner enn før. Medlemsveksten har imidlertid ikke ført til andelsmessig flere *passive medlemmer*. Andelen aktive i partiet var 32 prosent i 2002, og 28 prosent i 2014, en ikke-signifikant endring. Ettersom partiet har vokst ser det altså ut til at det har vært en forholdsvis jevn tilstrømning av ulike medlemstyper som gir nesten den samme fordelingen på variabelen over tid. Når det gjelder *partisosialisering*, eller det gjennomsnittlige antallet år siden medlemmene melte seg inn i partiet, så er dette ikke overaskende kraftig redusert som følge av tilstrømningen av svært mange nye medlemmer på kort tid.

7.1.3 Årsaker til partiendring

Det tredje forskningsspørsmålet i denne studien omhandler hvorvidt partimedlemmenes organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politiske holdninger i 2002 og 2014 er påvirket av deres organisatoriske og sosiale bakgrunn. Dette spørsmålet har hatt som formål å generer noen hypoteser om i hvilken grad de observerte *endringene* i medlemsmassens forankring og sammensetning faktisk er årsaken til de observerte *endringene* i medlemsorganisasjonens grasrotorientering, strategiske prioriteringer og politiske profil. Denne analysen er ikke robusthetstestet på tvers av modellspesifikasjoner og data, og må derfor kun tolkes som en innledende hypotesegenererende undersøkelse.

Analysen indikerer at medlemssammensetningens påvirkning på partiets bevegelse i mer pragmatisk retning først og fremst kan spores tilbake til variablene alder (færre unge), utdanningsnivå (flere høyt utdannende), bosted (flere urbant bosatte), og at noen flere innehar en lederstilling i arbeidsmarkedet enn tidligere. Disse variablene er alle i større eller mindre grad korrelert med bevegelse mot sentrum på ulike dimensjoner. For kjønn finnes ikke en tilsvarende tendens. I tillegg må partiets svekkede andelsmessige forankring i sosiale bevegelser anses som en viktig forklaring. Når det gjelder hvorvidt nyere medlemmer i partiet har mer pragmatiske holdninger enn eldre medlemmer (partisosialisering) finnes det ikke en entydig tendens til dette. I 2014 ser forventningene ut til å stemme, mens i 2002 er det ingen tydelig indikasjon på at «eldre» partimedlemmer er mer grasrotorienterte eller mer radikale.

Til sist viser analysen at det har vært et kvalitativt skift i partiets toppledelse over tid. Mens topplederne i 2002 var den mest radikale gruppen i partiet, er tilfellet motsatt i 2014, hvor

topplederne er signifikant mer positive til sentralisering av partiorganisasjonen, signifikant mer antroposentriske og signifikant mindre pasifistiske enn de passive medlemmene.

7.2. Bredere implikasjoner

Hva betyr disse resultatene for hvordan vi kan forstå MDGs endringer over tid, og hva kan denne studien bidra med i diskusjonen om hvorfor og hvordan partier endrer seg? Jeg vil her forsøke å komme med noen bredere konklusjoner om hva mine resultater betyr for hvordan vi kan forstå endringene i MDG, samt hva denne studien kan si om den bredere litteraturen om hvordan partier endrer seg.

7.2.1. MDG fortsatt et «annerledesparti»

MDGs gjennomsnittlig glidning mot sentrum kombinert med en mer pragmatisk toppledelse i 2014 gjør at mine funn stemmer grovt overens med den generelle antakelsen om at grønne partier over tid vil kvitte seg med sine idealistiske idéer og tilpasse seg den politiske konkurransen i et allerede etablert partisystem (Kitschelt, 1988b:131). Michels (1915) teori om oligarkiets jernlov er blitt brukt for å forklare endringer i det tyske miljøpartiet *Die Grünen*, hvor det blant annet trekkes fram at lederne i et parti over tid vil bli mer pragmatiske. At topplederne i MDG er gått fra å være de mest radikale, til å bli de mest pragmatiske, stemmer overens med slike generelle antakelser. Generelt kan altså denne studien av MDG som most likely case for partiendring sies å styrke antakelsen fremlagt av blant annet Lucardie and Rihoux (2008) om at sterk vekst i en medlemsorganisasjon vil medføre at partiet endrer seg, og mer spesifikt vil gå i mer pragmatisk retning over tid.

Systemiske teorier om hvordan partier endrer seg (Duverger 1954; Katz & Mair 1995; Kirsheimer 1966) anser imidlertid gjerne partiutvikling som en evolusjonær prosess hvor alle partier til slutt vil ende opp som like. I ytterste konsekvens kan en innenfor dette perspektivet se for seg en bevegelse i retning av en ny partimodell, som likner mer på det som er blitt betegnet som «the professional electoral party» (Panebianco 1988). Dette er opportunistiske partier organisert som profesjonelle maskinerier for å vinne valg og regjeringsmakt. Selv om mine funn peker i retning av økt pragmatisme i MDGs medlemsorganisasjon, er det *ikke* grunnlag for å si at partiet er på vei i en slik retning. Glidningen mot sentrum er moderat, og partiet må fortsatt vurderes som å være sterkt forankret i sosiale bevegelser og miljøorganisasjoner, og å fortsatt være et relativt grasrotorientert og økologisk

«annerledesparti». Selv om partiet *andelsmessig* har redusert sin forankring i de sosiale bevegelsene, så er det her sentralt å påpeke at det totale antallet medlemmer med en slik bakgrunn likevel har økt kraftig som et resultat av den sterke medlemsveksten. Dette betyr at partiet ikke har *mistet* sin forankring i disse bevegelsene, men at den andelsmessig er svekket fordi partiet i tillegg har rekruttert andre typer medlemmer. Det samme er tilfellet for partiets strategiske prioriteringer. Selv om det er andelsmessig flere som har strategiske mål rettet mot sitt ytre miljø, er det ikke grunnlag for å si at partiet er blitt et instrumentelt parti. At 53 prosent av medlemsmassen plasserer seg i den moderate postinstrumentelle kategorien i 2014 tyder på at partiet fortsatt sterkt prioriterer å fremme sitt ideologiske program, men at de ikke nødvendigvis ser dette som en direkte motsetning mot å prioritere valgoppslutning.

Nyere empiriske studier av andre grønne partier støtter opp om denne konklusjonen. Lucardie and Rihoux (2008) viser at selv om partiene kan bli noe mer pragmatisk innstilt til det parlamentariske systemets mekanismer, så evner de samtidig å beholde mye av sin «annerledeshet» på andre sentrale dimensjoner. Både Rüdiger (2011) og Burchell (2002) peker også på sterke elementer av kontinuitet hos grønne partier, som i samsvar med mine funn indikerer at selv om partiene over tid vil bli noe mer pragmatiske, så bevarer de også sin identitet som representanter for en annerledes måte å drive politikk på. Medlemsorganisasjonens glidning mot sentrum er heller ikke fulgt av en bredere politisk profil som omfatter flere saker enn tidligere. Analysen viser at MDG i 2002 var et klassisk «movement»-parti, dominert av saker som er forbundet med 70-tallets sosiale bevegelser. I 2014 har partiet imidlertid delvis beveget seg bort fra flere av disse sakene, og mot en mer rendyrket klima-og miljøprofil. På denne måten kan partiet, når det vurderes med utgangspunkt i medlemsmassens saksprioriteringer, vurderes som å ha blitt et *mer* rendyrket ensaksparti over tid.

7.2.2. En grønn utfordrer på Stortinget?

Samtidig som MDGs medlemsorganisasjon overordnet har beveget seg noe mot sentrum, er det interne konfliktnivået økt i spørsmål om hvordan partiet bør organiseres, og i økologisk-politiske spørsmål. Slike interne konflikter er i litteraturen om grønne partier gjerne beskrevet som en konflikt mellom såkalte «Realos» og «Fundis» i organisasjonen, en konflikt som beskrives som avgjørende for hvordan partiene vil utvikle seg over tid (Hulsberg 1988; Kitschelt 1989b). Min analyse viser imidlertid at selv om konfliktnivået er økt *innenfor* disse

dimensjonene, så kan segmenteringen av medlemsorganisasjonen som helhet være redusert. I 2002 var partiet preget av fraksjoner som var uenige både om organisasjon, strategi og i økologiske spørsmål. I 2014 anerkjenner begge fraksjonene behovet for å ha en politisk strategi rettet mot sitt ytre miljø. Fraksjonene kan derfor i dag bedre beskrives som henholdsvis *moderate antoposentrister* og *pragmatiske økosentrister*, som skiller seg fra hverandre på den økologiske dimensjonen, men som ikke anser det å arbeide for å realisere partiets ideologiske program som å stå i et motsetningsforhold til å samtidig realisere økt valgoppslutning og innflytelse over politiske utfall.

Hva er implikasjonene av at segmenteringen i MDGs partiorganisasjon ser ut til å være redusert? Partiers evne til å aggregere interesser er som tidligere beskrevet blant annet avhengig av graden av intern enighet i partiet. At konkurransen mellom ulike interesser eller ideologiske standpunkter skjer *mellom* og ikke internt i partiene, er ansett som en avgjørende funksjon for det representative demokratiet. Partiene er forventet å representere innbyggernes interesser på basis av en underliggende ideologi eller visjon for samfunnet, og slik fungere som kanaler mellom sivilsamfunnet og staten. Mangel på intern enighet vil gjøre det vanskeligere for et parti å presentere en slik samlet samfunnsvisjon, og å fungere som en kanal for innbyggerne. I tillegg vil mangel på enighet gjøre det vanskeligere for partiet å holde på medlemmene sine (Adams et al. 2006: 515), og gjøre intern beslutningstaking vanskeligere (Webb 2002: 11).

At segmenteringen av MDGs partiorganisasjon kan være redusert, samtidig som partiet som helhet er blitt noe mer pragmatiske, kan potensielt bety at MDG i større grad enn tidligere er i stand til å aggregere interesser på en effektiv måte, og dermed bli en mer stabil demokratisk kanal for et bredere lag av den klima- og miljøbevisste befolkningen. Som Kitschelt (1988b) påpeker har grønne partiers største utfordring vært å klare å balansere ideologien hos sine kjernevelgere og medlemmer ("the Logic of constituency representation") med en strategi for å oppnå valgoppslutning og en organisasjonsform som gjør at de kan påvirke politikkkutformingene ("the Logic of party competition") (Kitschelt, 1988b:181). At MDGs medlemsorganisasjon har blitt mer pragmatisk, og at det samtidig ikke lenger kan observeres tydelig segmenterte fraksjoner, kan bety at partiet er i ferd med å finne en slik balanse. Det kan i tillegg bety at partiet i 2014 er bedre rustet enn før til å fungere effektivt både internt og eksternt, noe som kan bli viktig dersom partiets vekst på meningsmålingene fortsetter, og dermed bringer partiet inn i en vippeposisjon ved neste stortingsvalg.

Hva dette konkret betyr for MDGs fremtidige rolle i norsk politikk er fortsatt et åpent spørsmål. Vi vet ikke hvorvidt de endringene som er observert i denne studien i fremtiden vil materialisere seg i partiets såkalte «output», og vi vet ikke hvordan MDG faktisk vil opptre i sin nye rolle som parlamentarisk aktør. Mine resultater indikerer imidlertid at partiets medlemsmasse er klare for å inngå samarbeid med andre partier, og at de stort sett er enige om at det er nødvendig å ha en strategi rettet mot sitt ytre miljø. Hvorvidt MDG kommer til å inngå i fremtidige regjeringskonstellasjoner ser derfor ut til å være opp til de andre partiene i det norske partisystemet. Dersom MDGs vekst på meningsmålingene fortsetter, og de andre partiene skulle ønske å inngå samarbeid med partiet, er det imidlertid ikke utenkelig at MDG i fremtiden også vil krysse Rokkans siste institusjonelle terskel, innpass i regjeringskontorene. Eventuelt, slik Mogans Pedersen (1991: 97) vurderer det, krysse terskelen for relevans ved å få en sentral rolle som vippeparti på Stortinget, og slik kunne påvirke fremtidige regjeringskonstellasjoner, og dermed også utviklingen av norsk politikk.

7.2.3. Teoretiske implikasjoner og spørsmål til videre forskning

Denne studien har generert to viktige teoretiske implikasjoner, samt noen spørsmål til videre forskning. *For det første* viser denne studien tydelig at partiendring kan virke gjennom ett partis medlemsorganisasjon. Studier som fokuserer på eksterne årsaker til partiendring har ofte begrenset seg til å studere generelle indikatorer på endring (som sterk medlemsvekst), uten å kunne si noe om hvordan dette faktisk påvirker organisasjonen. Studier av partienes «indre liv» har ofte vektlagt endringer i partiets ledelse og endringer i maktbalansen mellom fraksjoner, men svært få har systematisk studert hvordan sterk medlemsvekst kan føre til partiendring. Studien viser hvordan sterk medlemsvekst kan endre en medlemsorganisasjons forankring og sammensetning, og dermed også organisasjonsprinsipper, strategiske prioriteringer og politiske profil. Rihoux and Frankland (2008: 279) påpeker at denne årsaken til partiendring ikke tidligere er fremhevet som viktig fordi det vanligvis er en saktevirkende og inkrementell prosess som er vanskelig å få analytisk tak på. Min studie viser at dette kan være en viktig årsak til partiendring nedenfra. På denne måten støtter denne studien av MDG som most likely case antakelsen om at sterk vekst i en medlemsorganisasjon vil medføre at partiet endrer seg, og mer spesifikt vil gå i mer pragmatisk retning over tid.

For det andre viser denne studien nødvendigheten av å analysere partiers medlemsorganisasjoner på flere sentrale dimensjoner for å kunne avgjøre hvordan de endrer seg over tid. Jeg har blant annet vist at det er mulig å være både økologisk radikal, og strategisk realist samtidig, og at «realos/fundis» distinksjonen derfor ikke holder for å beskrive grønne partiers fraksjoner. Dette fremheves også som sentralt av Kitschelt (1989b: 405), som påpeker at å bruke begrepet «radikale» partiaktivister er for utydelig, fordi det ikke sier noe om hva denne radikaliteten er knyttet til. Hvorvidt radikalitet er knyttet til krav om internt partidemokrati, eller til ideologiske standpunkter (eller begge deler) har implikasjoner for hvor sterkt de interne fraksjonene skiller seg fra hverandre.

Disse funnene stemmer også overens med nyere studier som har forsøkt å anvende «realos/fundis» distinksjonen for å analysere grønne partier. Burchell (2002: 23) påpeker blant annet at ved nærmere inspeksjon er konfliktlinjene internt i partiene mer finmaskede, og Bennie et al (1995) stiller spørsmålsteget ved hvorvidt dikotomien er hensiktsmessig for å analysere det britiske miljøpartiet. Begge identifiserer et mer komplekst mønster, hvor partimedlemmer og aktivister kan identifiseres som «realister» på noen områder, for eksempel når det gjelder partiets politiske program og utadrettede strategi, men likevel anser seg selv som dypgrønne ideologiske fundamentalister. Stone and Abramowitz (1986) viser også at selv «radikale» partimedlemmer som insisterer på partiets programmatisk prinsipp ikke nødvendigvis støtter «radikale» strategier, men tar innover seg hva som er politisk mulig. Mine funn støtter opp om disse konklusjonene, og indikerer at et mer finmasket analytisk rammeverk er nødvendig for å fange opp hvordan grønne partiers interne fraksjoner ser ut, og endrer seg over tid.

Til sist har denne studien generert noen hypoteser om hvordan *endring* i medlemsorganisasjonens sammensetning kan påvirke *endring* i gjennomsnittlige posisjoner i organisatoriske, strategiske og politiske spørsmål. Hvorvidt dette faktisk er tilfellet, og hvorvidt disse endringene også over tid vil kunne spores i partiet «output», er begge sentrale spørsmål til videre forskning. Panebiancos (1988) antakelse om at aktører over tid vil sosialiseres inn i partiet er her forsøkt undersøkt ved å anvende den enkle variabelen *antall år i partiet*, som en proxy for partisosialisering. Dette er selvsagt ikke i seg selv nok til å trekke slutninger, men kan også danne grunnlag for videre forskning på den faktiske effekten av partisosialisering. Interessante spørsmål for videre forskning er her hvordan partisosialisering best kan måles på en systematisk måte som tillater sammenlikning over tid og på tvers av

partier, samt hvorvidt effektene er forskjellige i ulike land, eller for ulike partityper. Dette er spørsmål som etter min kjennskap er lite studert. Et unntak er en working paper av Emilie van Haute (2009), som har laget en partisosialiseringsindeks basert på tre indikatorer, hvor en av disse er antall år i partiet. Denne studien er imidlertid også en enkelt case-studie (av belgiske partimedlemmer). Mine innledende analyser viser ikke en entydig tendens til at partisosialisering har en selvstendig effekt på partimedlemmers holdninger, kontrollert for andre variabler. Mulige årsaker til dette kan være at partisosialiseringsvariabelen egentlig er en variabel som betinger effekten av andre variabler. Det kan for eksempel tenkes å være samspillseffekter både mellom partisosialisering og organisatorisk bakgrunn, og mellom partisosialisering og medlemstype. Mulige begrunnelser vil her være at effekten av organisatorisk bakgrunn for eksempel kan svekkes ved økt partisosialisering, og at effekten av å være toppleder også kan være avhengig av hvor lenge en har vært medlem av partiet. Hvorvidt dette er tilfelle er enda et spørsmål som vil være svært interessant å studere i fremtidige analyser som mer direkte fokuserer på hvordan Panebiancos (1988) partisosialiseringsteori kan fungere på medlemsnivå i en partiorganisasjon.

Litteraturliste

- Adams, J., Clark, M., Ezrow, L., & Glasgow, G. (2006). Are Niche Parties Fundamentally Different from Mainstream Parties? The Causes and the Electoral Consequences of Western European Parties' Policy Shifts, 1976-1998. *American Journal of Political Science*, 50(3), 513-529.
- Anderberg, M. R. (1973). *Cluster Analysis for Applications*. New York: Academic Press.
- Barry, J. (1999). *Rethinking Green Politics*. London: SAGE Publications Ltd.
- Berman, S. (1997). The Life of the Party. Value Change in Global Perspective by Paul R. Abramson; Ronald Inglehart; The Transformation of European Social Democracy by Herbert Kitschelt; How Political Parties Work: Perspectives from Within by Kay Lawson; The German Left: Red, Green, and Beyond by Andrei S. Markovits; Philip S. Gorski. *Comparative Politics*, 30(1), 101-122.
- Bjørklund, T., & Hellevik, O. (1988). De grønne stridsspørsmål i norsk politikk. *Politica*, 20(4), 414-431.
- Bovens, M., & Wille, A. (2009). *Diploma Democracy. On the Tensions between Meritocracy and Democracy*. Leiden: NWO Contested Democracy.
- Bruter, M., & Harrison, S. (2009). *The future of our democracies. Young party members in Europe*. London: Palgrave Macmillan.
- Burchell, J. (2002). *The Evolution of Green Politics: Development & Change within European Green Parties*. London: Earthscan Publications Ltd.
- Burke, E. (1770). Thoughts on the Cause of the Present Discontents. In P. Langford (Ed.), *The Writings and Speeches of Edmund Burke*. Oxford: Clarendon Press, 1981.
- Cornish, R. (2007). Statistics: 3.1. Cluster Analysis. In L. University (Ed.). Leichester: Mathematics Learning Support Centre.
- Dobson, A. (1990). *Green Political Thought*. London: Unwin Hyman.
- Downs, A. (1957). *An economic Theory of Democracy*. New York: Harper and Row.
- Duverger, M. (1954). *Political Parties: Their Organization and Activity in the Modern State*. London: Methuen.
- Everitt, B. S., Landau, S., Leese, M., & Dahl, D. (2011). *Cluster analysis* (5 ed.). Chichester, UK: Wiley.
- Gauja, A. (2014). The construction of party membership. *European Journal of Political Research*. doi: 10.1111/1475-6765.12078
- Gerring, J. (2007). *Case Study Research - Principles and practices*. New York: Cambridge University Press.
- Gladwin, M. (1994). The Theory and Politics of Contemporary Social Movements. *Politics*, 14(2), 59-65. doi: 10.1111/j.1467-9256.1994.tb00118.x
- Goodin, R. E. (1992). *Green Political Theory*. Cambridge: Polity Press in association with Blackwell Publishers.
- Grenstad, G., Jupskås, A. R., & Ness, N. T. (Upublisert). *Working Under the Radar: Green Party Members in Norway 2002-2009. Forberedt til Wolfgang Rüdig (red.) Green Party Members in Western Europe*.
- Grepstad, O., & Nerbøvik, J. r. (1984). *Venstres hundre år*. Oslo: Gyldendal Norske forlag.
- Grønmo, S. (1975). Skillelinjer i partipolitikken 1969-1973: Noen virkninger av EF-striden. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 2, 119-153.
- Vedtekter for Miljøpartiet de Grønne 8 (2012).
- Gunter, R., & Diamond, L. (2003). Species of Political Parties: A New Typology. *Party Politics*, 6(3), 259-287.
- Habermas, J. (1981). New Social Movements. *Telos*, 21. september, 33-37.

- Harmel, R., & Janda, K. (1994). An integrated Theory of Party Goals and Party Change. *Journal of Theoretical Politics*, 6(3), 259-287.
- Heeringa, S. G., West, B. T., & Berglund, P. A. (2010). *Applied Survey Data Analysis*. Boca Ration, USA: CRC Press, Taylor & Francis Group.
- Heidar, K. (1994). Towards party irrelevance? The decline of both conflict and cohesion in the Norwegian Labour Party. In D. S. Bell & E. Shaw (Eds.), *Conflict and Cohesion in the west European social democratic parties* (pp. 71-95). London: Pinter Publishers Ltd.
- Heidar, K. (2006). Party Membership and Participation. In R. S. Katz & W. Crotty (Eds.), *Handbook of Party Politics* (pp. 301-316). London: SAGE Publications Ltd.
- Heidar, K., & Saglie, J. (2002). *Hva skjer med partiene?* Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS.
- Heidar, K., & Saglie, J. (2003). A decline of linkage? Intra-party participation in Norway, 1991-2000. *European Journal of Political Research*, 42, 761-786.
- Hulsberg, W. (1988). *The German Greens: A social and Political Profile*. London: Verso.
- Inglehart, R. (1977). *The Silent Revolution. changing Values and Political Styles among Western Publics*. Princeton: Princeton University Press.
- Jackson, S. (2011). *The Australian Green: Between movement and electoral professional party*. (Doctor of Philosophy Doktorgrad), University of Sydney, Sydney.
- Jain, A. K., & Dubes, R. C. (1988). *Algorithms for Clustering Data*. Englewood Cliffs, Nj: Prentice Hall.
- Jansen, A.-I. (1989). *Makt og Miljø. omformuleringen av natur og miljøvernpolitikken i Norge*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Jupskås, A. R. (2013). Miljøpartiet de Grønne og "det politiske rommet". *Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift*, 29(2), 131-143.
- Kamieniecki, S. (1993). Emerging Forces in Global Environmental Politics. In S. Kamieniecki (Ed.), *Environmental Politics in the International Arena: Movements, Parties, Organizations, and Policy* (pp. 1-18). Albany: State University of New York Press.
- Katz, R. S., & Mair, P. (1993). The Evolution of Party Organizations in Europe: Three Faces of Party Organization. *American Review of Politics*, 14, 593-617.
- Katz, R. S., & Mair, P. (1995). Changing Models of Party Organization and Party Democracy: The Emergence of the Cartel Party. *Party Politics*, 1(1), 5-28.
- Kirsheimer, O. (1966). The transformation of the Western European Party Systems. In J. LaPalombara & M. Weiner (Eds.), *Political Parties and Political Development*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Kitschelt, H. (1988b). Organization and Strategy of Belgian and West German Ecology Parties: A New Dynamic of Party Politics in Western Europe? *Comparative Politics*, 20, 127-154.
- Kitschelt, H. (1989a). *The logics of party formation: ecological parties in Belgium and West Germany*. Ithaca: Cornell University Press.
- Kitschelt, H. (1989b). The Internal Politics of Parties: The Law of Curvilinear Disparity Revisited. *Political studies*, 37(3), 400-421.
- Kitschelt, H. (1990). New Social Movements and the Decline of Party Organization. In M. Keuchler & R. J. Dalton (Eds.), *Challenging the Political Order: New Social and Political Movements in Western Democracies* (pp. 179-207). New York: Oxford University Press.
- Kitschelt, H. (1993). The Green Phenomenon in Western Party Systems. In S. Kamieniecki (Ed.), *Environmental Politics in the International Arena: Movements, Parties, Organizations and Policy* (pp. 93-112). Albany: State University of New York Press.

- Kitschelt, H. (2006). Movement Parties. In R. S. Katz & W. Crotty (Eds.), *Handbook of Party Politics* (pp. 278-291). London: SAGE Publications Ltd.
- Kitschelt, H. (2013). Social class and the radical right: conceptualizing political preference formation and partisan choice. In J. Rydgren (Ed.), *Class Politics and the Radical Right* (pp. 224-251). New York: Routledge.
- Knutsen, O. (2004). *Social Structure and Party Choice in Western Europe. A Comparative Longitudinal Study*. New York: Palgrave Macmillan.
- Krosnick, J. A. (1999). Survey Research. *Annual Review of Psychology*, 50, 537-567.
- Larsen, S. U. (2003). Oligarkiets jernlov - Om demokrati i organisasjoner. In S. U. Larsen (Ed.), *Teori og metode i Statsvitenskap* (pp. 305-321). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Lees-Marshment, J. (2001). The marriage of politics and marketing. *Political studies*, 49(4), 692-713.
- Lucardie, P., & Rihoux, B. (2008). From Amateur-Activist to Professional-Electoral Parties? On the Organizational Transformation of Green Parties in Western Democracies. In E. G. Frankland, P. Lucardie & B. Rihoux (Eds.), *Green Parties in Transition - The End of Grass-roots Democracy?* (pp. 3-18). Surrey: Ashgate Publishing Limited.
- May, J. D. (1973). Opinion Structure of Political Parties: The special law of curvilinear disparity. *Political studies*, 2(2), 135-151.
- Meadows, D. H., Meadows, D. L., Randers, J., & Behrens, W. W. (1972). *The Limits to Growth*. New York: Universe Books.
- Melucci, A. (1985). The Symbolic Challenge of Contemporary Movements. *Social Research: An International Quarterly*, 52(4), 789-816.
- Michels, R. (1915). *Political Parties. A Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy*. New York.
- Michels, R. ([1911]1962). *Political Parties: A Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy*. New York: Collier Books.
- Müller, W. C. (1997). Inside The Black Box. A Confrontation of Party Executive Behaviour and Theories of Party Organizational Change. *Party Politics*, 3(3), 293-313.
- Müller-Rommel, F. (1985). The Greens in Western Europe: Similar but Different. *International Political Science Review*, 6, 483-499.
- Müller-Rommel, F. (1989). *New Politics in Western Europe. The Rise and Success of Green Parties and Alternative Lists*. Boulder: Westview Press.
- Müller-Rommel, F. (2002). The Lifespan and political Performance of Green Parties in Western Europe. *Environmental Politics*, 11(1), 1-16.
- Niedermayer, O. (1986). Methodological and practical problems of comparative party elites research: the EPPMLE project. *European Journal of Political Research*, 14, 253-259.
- Norris, P. (1995). May's Law of Curvilinear Disparity revised. Leaders, Officers, Members and Voters in British Political Parties. *Party Politics*, 1(1), 29-47.
- Næss, A. (1973). The shallow and the deep, long-range ecology movement. A summary. *Inquiry*, 16(1), 95-100.
- Panbianco, A. (1988). *Political Parties: Organization and Power*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Poguntke, T. (1989). The "New Politics Dimension" in European Green Parties. In F. Müller-Rommel (Ed.), *New Politics in Western Europe - The Rise and Success of Green Parties and Alternative Lists* (pp. 175-194). Boulder, San Francisco, & London: Westview Press.
- Poguntke, T. (1993). *Alternative Politics. The German Green Party*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

- Pomper, G. M. (1992). Concepts of Political Parties. *Journal of Theoretical Politics*, 4(2), 143-159. doi: 10.1177/0951692892004002002
- Radcliffe, J. (2002). *Green Politics - Dictatorship or Democracy?* New York: Palgrave.
- Richardson, D. (1995). The Green challenge - Philosophical, programmatic and electoral considerations. In D. Richardson & C. Rootes (Eds.), *The Green challenge - the development of Green parties in Europe* (pp. 4-22). London: Routledge.
- Richardson, D., & Rootes, C. (1995). *The Green Challenge - The development of Green parties in Europe*. London: Routledge.
- Ridder, J. d. (2011). *Cleavages within parties?* Paper presented at the IPSA Conference, Madrid, 8-12 juli.
- Rihoux, B., & Frankland, E. G. (2008). Conclusion: The Methamorphosis of Amature Activist Newborns into Professional-Activist Centaurs. In E. G. Frankland, P. Lucardie & B. Rihoux (Eds.), *Green Parties in Transition. The End of Grass-roots Democracy?* (pp. 259-285). Surrey: Ashgate Publishing Limited.
- Rokkan, S. (1967). Geography, Religion and Social Class: Crosscutting Cleavages in Norwegian Politics. In S. M. Lipset & S. Rokkan (Eds.), *Party Systems and Voter Alignments*. New York: Free Press.
- Rüdiger, W. (2011). *Analysing Green Party Goals: Instrumentalism vs Post-Instrumentalism*. Paper presented at the Party Members workshop, University of Copenhagen.
- Sabatier, P. A., & Weible, C. M. (2007). The Advocacy Coalition Framework - Innovations and Clarifications. In P. A. Sabatier (Ed.), *Theories of the Policy Process*. Boulder: Westview Press.
- Seyd, P., & Whiteley, P. (1992). *Labour's grass roots: the politics of party membership*. Oxford: Clarendon Press.
- Stone, W., & Abramowitz, A. I. (1986). Ideology, electability and candidate choice. In R. B. Rapoport, A. I. Abramowitz & J. McGlennon (Eds.), *The Life of the Parties* (pp. 75-95). Kentucky: University of Kentucky Press.
- Strøm, K. (1990). A Behavioral Theory of Competative Political Parties. *American Journal of Political Science*, 34(2), 565-598.
- Talshir, G. (2002). *The Political Ideology of Green Parties - From the Politics of Nature to Redefining the Nature of Politics*. New York: Palgrave MacMillian.
- Taustad, S. (2014, 28.05.2014). Miljøpartiet Dei grøne. 313 Parti og organisasjonar. Retrieved 06.01, 2015, from <http://www.allkunne.no/default.aspx?menu=267&id=7222>
- Thompson, S. C. G., & Barton, M. A. (1994). Ecosentric and Antropocentric attitudes toward the Environment. *Journal of Environmental Psychology*, 14, 149-157.
- Touraine, A. (1985). An Introduction to the Study of Social Movements. *Social Research*, 52(4), 749-787. doi: 10.2307/40970397
- Van Biezen, I., Mair, P., & Poguntke, T. (2012). Going, going, . . . gone? The decline of party membership in contemporary Europe. *European Journal of Political Research*, 51(1), 24-56. doi: 10.1111/j.1475-6765.2011.01995.
- Van Haute, E. (2009, May). Party membership and Discontent. In *Annual Conference of the Canadian Political Science Association (CPSA), Ottawa* (pp. 27-28).
- Ward, J. H. (1963). Heierachical grouping to optimize an objective function. *Journal of the American Statistical Association*, 58, 236-244.
- Webb, P. (1997). Attitudinal Clustering Within British Parliamentary Elites: Patterns of Intra-party and Cross-party Alignment. *West European Politics*, 20(4), 89-110.
- Webb, P. (2002). Introduction: Political parties in advanced industrial democracies. In P. Webb, P. Farrell & I. Holliday (Eds.), *Political parties in advanced industrial democracies* (pp. 1-15). Oxford: Oxford University Press.

- Wetlesen, J. (1992). Hvorfor naturvern? Noen kommentarer til Arne Næss' dypøkologiske svar. *Norsk Filosofisk Tidsskrift*, 27, 87-110.
- Whiteley, P., Seyd, P., & Billingham, A. (2006). *Third force politics: Liberal Democrats at the grassroots*. Oxford: Oxford University Press.
- Whiteley, p., Seyd, P., & Richardson, J. (1994). *True Blues: The politics of Conservative Party membership*. Oxford: Clarendon Press.
- Widfeldt, A. (1997). *Linking Parties with People? Party Membership in Sweeden 1960-1994*. Göteborg: Statsvitenskapliga Institutionen, Göteborg Universitet.
- Zald, M. N., & Ash, R. (1966). Social Movement Organizations: Growth, Decay and Change. *Social Forces*, 44(3), 327-341.
- Zaller, J. R. (1992). *The Nature and Origins of Mass Opinion*. New York: Cambridge University Press.
- Aardal, B. (1993). *Energi og Miljø. Nye stridsspørsmål i møte med gamle strukturer*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Appendiks

Appendiks 1: Medlemstall

Tabell A1.1: Kilder for MDG-medlemstall for hvert år

Årstall	Antall medlemmer	Kilde
1995	342	v. Krange/Lisa Frøyland
1996		
1997	339	Lisa Frøyland
1998	267	Lisa Frøyland
1999	257	v. Krange/ Lisa Frøyland
2000	264	Lisa Frøyland
2001	270	Lisa Frøyland
2002	400	2002-Survey send ut til 400 registrerte medlemmer
2003		
2004		
2005	510	Sondre Båtstrand
2006		
2007	270	MDG-Årsrapport 2011, s. 3
2008	459	MDG-Årsrapport 2011, s. 3
2009	842	MDG-Årsrapport 2011, s. 3
2010	1195	MDG-Årsrapport 2011, s. 3
2011	1679	MDG-Årsrapport 2011, s. 3
2012	2450	mdg.no, hentet ut: 7.2.2014
2013	5324	mdg.no , hentet ut: 7.2.2014
2014	6386	Klassekampen, 26.1.15 (sjekk med partiet)
2015		avventer tall fra partiet

Note: Tall hentet fra Grenstad et al. (Upublisert, p. 10). Alle tall mellom 1995 og 2005 er bekreftet av partibyråkrater. Både sammenliknbarhet og pålitelighet er problematisk, og det gir derfor bare mening å tolke den robuste trenden over tid.

Appendiks 2: Dokumentasjon, MDG-medlemsundersøkelse 2014

Representativitet: Kjønn, alder og fylke

Tabell A2.1: Fordeling på kjønn i MDGs medlemsregister 08.03.2015 og blant respondentene i undersøkelsen.

Kjønn	MDG-register		Respondenter	
	Frekvens	Prosent	Frekvens	Prosent
Kvinner	4321	49.61	1 410	50.99
Menn	4165	47.80	1 302	47.09
Annet/ikke definert	224	2.57	53	1.92
Totalt	8710	100	2 765	100

Note: I medlemsundersøkelsen er det 570 av de totalt 3 335 respondentene som har missing på variabelen kjønn.

Tabell A2.2: Gjennomsnittsalder og alderskohorter i MDGs medlemsregister 08.03.2015, og for respondentene i undersøkelsen.

Alder	MDG-register		Respondenter	
	40.1		42.4	
Gjennomsnittsalder	Frekvens	Prosent	Frekvens	Prosent
Alderskohorter				
12-29	2 204	26.29	573	20.81
30-39	2 419	28.86	763	27.72
40-49	1 611	19.22	567	20.60
50-59	1 228	14.65	459	16.67
60-69	667	7.96	293	10.64
70-79	219	2.61	92	3.34
80-110	34	0.41	6	.22
Totalt	8 382	100	2 753	100

Note: Registrert alder under 12 år og over 110 år er definert som missing i registerdataene. I medlemsundersøkelsen er det 587 av de totalt 3 335 respondentene som har missing på variabelen alder.

Tabell A2.3: Medlemmenes fordeling på fylke i MDGs medlemsregister 08.03.2015, og for respondentene i undersøkelsen.

Fylke	MDG-register, 08.03.2015		Respondenter	
	Frekvens	Prosent	Frekvens	Prosent
Akershus	1 019	11.70	295	11.63
Aust-Agder	118	1.35	25	.99
Buskerud	341	3.92	130	5.12
Finnmark	95	1.09	26	1.02
Hedmark	239	2.74	65	2.59
Hordaland	948	10.88	278	10.96
Møre og Romsdal	204	2.34	58	2.29
Nord-Trøndelag	109	1.25	37	1.46
Nordland	220	2.53	57	2.25
Oppland	329	3.78	89	3.51
Oslo	2 314	26.57	666	26.25
Rogaland	571	6.56	150	5.91
Sogn og Fjordane	152	1.75	33	1.30

Sør-Trøndelag	609	6.99	202	7.96
Telemark	269	3.09	81	3.19
Troms	230	2.64	81	3.19
Vest-Agder	194	2.23	53	2.09
Vestfold	396	4.55	105	4.14
Østfold	328	3.77	106	4.18
Svalbard	9	.10	-	-
Bosatt i utlandet	16	.18	-	-
Total	8 710	100	2 537	100

Note: I medlemsundersøkelsen er det 798 av de totalt 3 335 respondentene som har missing på variabelen Fylke. I undersøkelsen var det ikke mulig å velge alternativene «Svalbard» og «Bosatt i utlandet».

Appendiks 3: Survey-spørsmålenes sammenliknbarhet 2002 og 2014

Tabell A3.1: organisatorisk forankring 2002 og 2014

Sosiale bevegelser	
2002	2014
Q13. På listen under finner du forskjellige sosiale bevegelser. Har du noen gang deltatt i slike bevegelser (for eksempel deltatt i demonstrasjoner, organisert møter, osv)?	16. På listen under finner du forskjellige sosiale bevegelser. Har du noen gang deltatt i disse eller liknende sosiale bevegelser? (for eksempel deltatt i organisasjoner, demonstrasjoner, organiserte møter, osv) KRYSS AV FOR JA ELLER NEI (0=nei, 1=ja)
Hvis ja, sett da kryss for hvilket eller hvilke tiår du har vært aktiv. (FOR HVER LINJE, SETT SÅ MANGE KRYSS SOM GJELDER) (1=aldri aktiv, 2=1960, 3=1970, 4=1980, 5=1990, 6=2000)	17. Hvis ja, sett da kryss for hvilket eller hvilke tiår du har vært aktiv (FOR HVER LINJE, SETT SÅ MANGE KRYSS SOM GJELDER) (1=70-tallet, 2=80-tallet, 3=90-tallet, 4=2000-tallet, 5=2010-tallet)
Studentbevegelse	Studentbevegelse
Miljøbevegelse	Miljøbevegelse
Dyrevernbevegelse	Dyrevernbevegelse
Anti-kjernekraftbevegelse	Anti-kjernekraftbevegelse
Fredsbevegelse	Fredsbevegelse
Feministbevegelse	Feministbevegelse
Bevegelse for homofile og lesbiskes rettigheter	Bevegelse for homofile og lesbiskes rettigheter
Arbeiderbevegelse/fagbevegelse	Arbeiderbevegelse/fagbevegelse
Bevegelse for solidaritet med den tredje verden	Bevegelse for solidaritet med den tredje verden
Anti-globaliseringsbevegelse	Anti-globaliseringsbevegelse
-	Antirasistisk bevegelse
Miljøorganisasjoner	
2002	2014
Q12. Er du for tiden medlem av noen av disse miljøvernorganisasjonene? (SETT KRYSS FOR ALLE ORGANISASJONER DU ER MEDLEM AV) 1=Medlem	18. Du har svart at du har deltatt i en eller flere sosiale bevegelser. Er du for tiden medlem av, har tillitsverv, eller bidrar med støtte til, noen av disse organisasjonene? (1=Har tillitsverv, 2=Medlem, 3=Bidrar med støtte(økonomisk eller på andre måter))
Bellona	Bellona
Greenpeace Norge	Greenpeace Norge
Norges Miljøvernforbund	Norges Miljøvernforbund

Fremtiden i våre hender	Fremtiden i våre hender
Norges Naturvernforbund	Norges Naturvernforbund
NOAH for dyrs rettigheter	NOAH for dyrs rettigheter
-	Spire
-	Utviklingsfondet
-	Natur og Ungdom
-	WWF-Norge
-	Dyrevernalliansen
-	Kirkens Nødhjelp/Changemaker
Andre	Andre
Medlemskap i andre partier	
2002	2014
Q16. Har du noen gang vært medlem av et annet politisk parti enn Miljøpartiet de Grønne? (0=nei, 1=ja)	20. Har du noen gang vært medlem av et annet politisk parti enn Miljøpartiet de Grønne? (0=nei, 1=ja)
Q16a. HVIS JA: Hvilket/hvilke parti har du vært medlem av? (SETT KRYSS FOR ALLE AKTUELLE PARTI)	21. Du har svart at du tidligere har vært medlem av et annet politisk parti. Hvilket/hvilke parti har du vært medlem av? (SETT KRYSS FOR ALLE AKTUELLE PARTI)
Sosialistisk Venstreparti	Sosialistisk Venstreparti
Arbeiderpartiet	Arbeiderpartiet
Senterpartiet	Senterpartiet
Venstre	Venstre
Kristelig Folkeparti	Kristelig Folkeparti
Høyre	Høyre
Fremskrittspartiet	Fremskrittspartiet
-	Rødt
Andre parti	Andre parti

Tabell A3.2: Organisasjonsprinsipper 2002 og 2014

2002	2014
Q49. Såkalte etablerte politiske partier har som regel én leder. Synes du <i>Miljøpartiet De Grønne</i> skulle ha en leder? SETT KUN ETT KRYSS (0=Nei, 1=Ja)	- (se spm. nr 28)
Q55. Her er noen organisasjonsprinsipper som knyttes til begrepet "grasrotdemokrati". I hvilken grad er du enig eller uenig i at disse prinsippene skal iverksettes, eller bli beholdt av, <i>Miljøpartiet De Grønne</i> ? SETT KUN ETT KRYSS FOR HVERT PRINSIPP (1=sterkt enig, 2=enig, 3=Verken enig eller uenig, 4=Uenig, 5=Sterkt uenig) (se spm. nr Q49)	28. Her er noen organisasjonsprinsipper som knyttes til begrepet "grasrotdemokrati". I hvilken grad er du enig eller i at disse prinsippene skal iverksettes, eller bli beholdt, av Miljøpartiet de Grønne? ETT KRYSS FOR HVERT PRINSIPP (1=sterkt enig, 2=enig, 3=Verken enig eller uenig, 4=Uenig, 5=Sterkt uenig) Miljøpartiet de Grønne burde ha én leder
Intet medlem burde besitte et nasjonalt verv lenger enn tre år av gangen	Intet medlem burde ha et nasjonalt verv lenger enn seks år av gangen
Partimedlemmer på stortinget burde ikke samtidig besitte andre verv i partiet	Partimedlemmer på stortinget burde ikke samtidig ha andre verv i partiet
Minst halvparten av alle ledene verv i partiet burde innehas av kvinner	-
Partimedlemmer på Stortinget burde ikke tjene mer enn gjennomsnittelig industriarbeiderlønn.	Partiets stortingsrepresentanter burde ikke tjene mer enn gjennomsnittet. Overskuddet burde gis til

Overskuddet burde gis til partiet.	partiet.
Styremøtene bør være åpne for alle partimedlemmene	Styremøter i partiet bør være åpne for alle partimedlemmene
-	Velgerne bør gir større innflytelse enn i dag over hvem som kommer inn på Stortinget (f.eks ved å gi personstemmer)
-	Partiet bør kunne pålegge stortingsgruppa å innta en bestemt posisjon i en sake som er til behandling i Stortinget.
-	Ledelsen bør lytte mer til velgere enn til medlemmene.

Appendix 4: Analyse

Tabell A4.1. Viktigste saker, gjennomsnitt og standardavvik

	2014			2002		
	Obs	Mean	Stand. avvik	Obs	Mean	Stand. avvik
Skape et flerkulturelt samfunn	2758	2.30	0.78	184	2.22	0.81
Slåss mot bruk av genmanipulert mat	2783	1.92	0.88	184	1.64	0.69
Bekjempe arbeidsledighet	2746	2.16	0.68	183	2.38	0.77
Beskytte individenes sivile rettigheter	2745	1.94	0.71	184	1.81	0.68
Stoppe global oppvarming	2811	1.13	0.40	184	1.38	0.61
Øke kvinners status og rettigheter	2778	2.20	0.77	183	2.19	0.70
Løse internasjonale konflikter med fredelige midler	2789	1.81	0.79	184	1.47	0.61
Reformere velferdsstaten	2741	2.31	0.83	182	2.12	0.78
Kjempe mot globalisering	2729	2.38	0.99	180	1.77	0.88
Skape et mer demokratisk samfunn	2751	2.00	0.77	185	1.83	0.78
Forbedre økonomisk konkurranseevne	2726	2.77	0.80	184	3.17	0.82

Gjennomsnittene er beregnet fra verdiene topp prioritet=1, en høy prioritering=2, en lav prioritering=3, ikke prioritert=4.

Tabell A.4.2. Clusteranalyse- stopp-regler, complete link 2002: To clusters

Number of clusters	Calinski/ Harabasz pseudo-F	Number of clusters	Duda/Hart	
			Je(2)/Je(1)	pseudo T-squared
2	24.10	1	0.8147	24.10
3	14.37	2	0.9181	4.46
4	11.87	3	0.9112	5.26
5	9.98	4	0.8409	3.78
6	8.67	5	0.6214	3.05
7	8.26	6	0.8900	5.31
8	7.85	7	0.9026	3.45
9	7.48	8	0.7962	3.07
10	7.21	9	0.8518	4.00
12	6.75	12	0.8848	2.34
13	6.48	13	0.8147	4.09
14	6.50	14	0.6554	3.68
15	6.35	15	0.7204	3.10
16	6.25	16	0.6155	5.62
17	6.38			
18	6.28			
19	6.15			

Tabell A.4.3. Clusteranalyse – stopp-regler, Ward 2002: to clusters

Number of clusters	Calinski/ Harabasz pseudo-F	Number of clusters	Duda/Hart	
			Je(2)/Je(1)	pseudo T-squared
2	21.02	1	0.8345	21.02
3	15.12	2	0.8907	8.59
4	12.33	3	0.8552	6.10
5	11.07	4	0.8734	4.93
6	10.19	5	0.7904	6.63
7	9.58	6	0.8571	5.33
8	9.24	7	0.8126	4.15
9	8.67	8	0.7844	4.67
10	8.34	9	0.7491	4.35
11	8.09	10	0.7166	3.56
12	7.91	11	0.7582	2.55
13	7.69	12	0.7684	3.62
14	7.55	13	0.8257	2.95
15	7.40	14	0.5482	3.30
16	7.19	15	0.5570	4.77
		16	0.0000	.

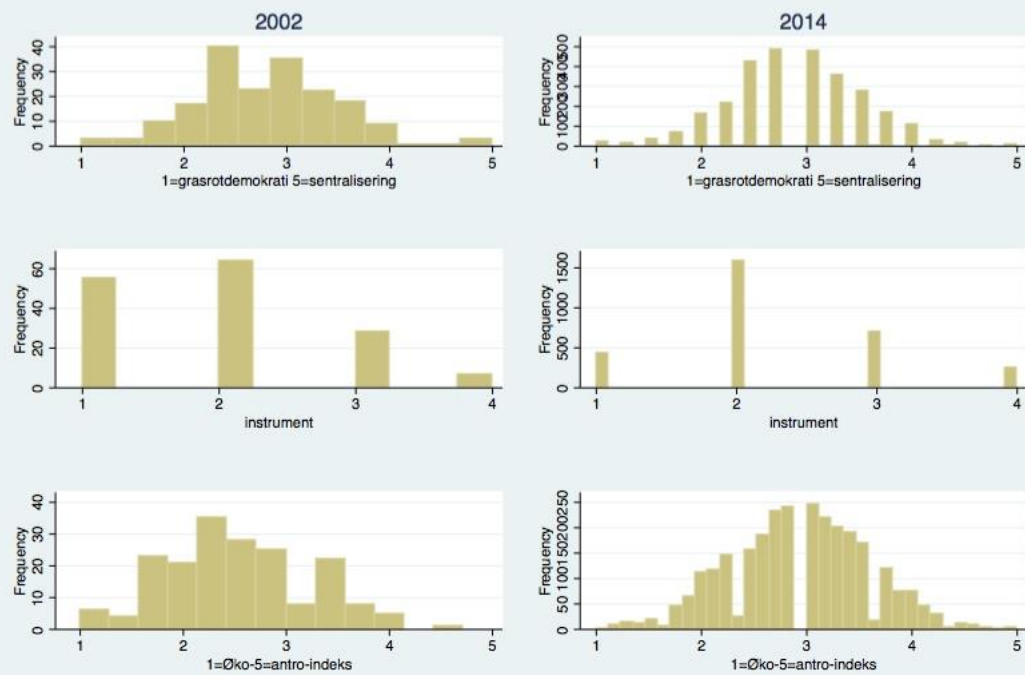
Tabell A.4.4. Clusteranalyse- stopp-regler-. complete-link 2014: To eller fire clusters

Number of clusters	Calinski/ Harabasz pseudo-F	Number of clusters	Duda/Hart	
			Je(2)/Je(1)	pseudo T-squared
2	239.86	1	0.9055	239.86
3	144.67	2	0.9691	46.37
4	118.13	3	0.9364	57.10
5	99.25	4	0.9698	38.16
6	83.53	5	0.9264	18.11
7	77.96	6	0.9565	44.35
8	72.56	7	0.9517	32.41
9	67.31	8	0.8784	27.56
10	62.27	9	0.9466	15.97
11	59.68	10	0.8844	32.54
12	56.90	11	0.7964	25.81
13	55.64	12	0.8727	34.27
14	54.48	13	0.9547	31.73
15	53.11	14	0.9146	28.38
17	49.76	17	0.7967	11.74

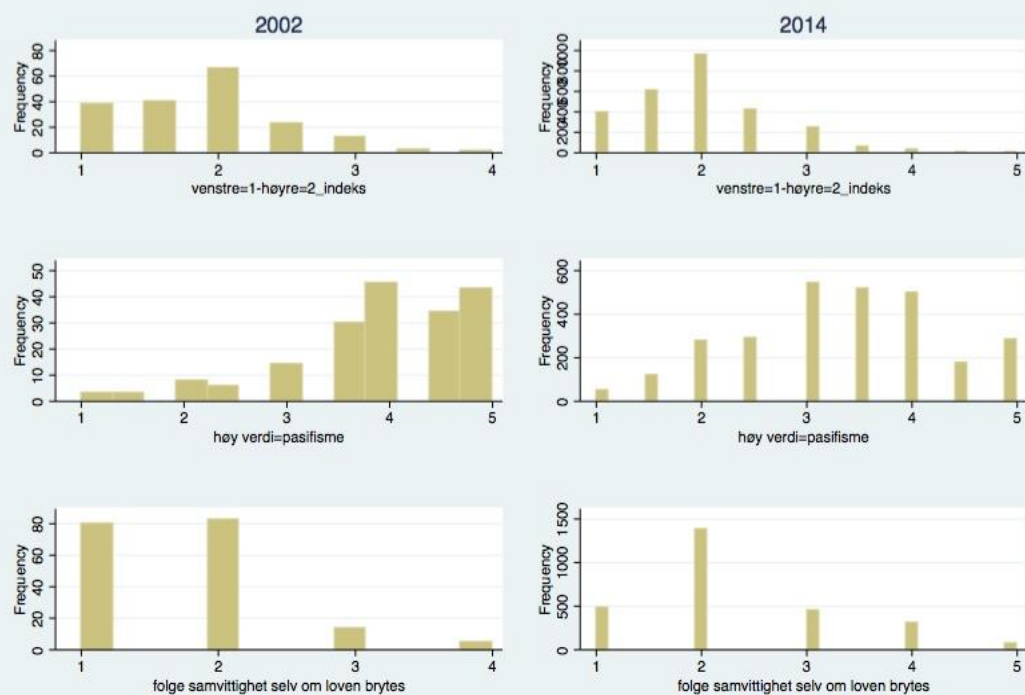
Tabell A.4.5. Clusteranalyse- stopp-regler. Ward 2014: To eller fire clusters

Number of clusters	Calinski/ Harabasz pseudo-F	Number of clusters	Duda/Hart	
			Je(2)/Je(1)	pseudo T-squared
2	234.18	1	0.9075	234.18
3	195.58	2	0.9250	141.41
4	168.13	3	0.9112	99.87
5	143.36	4	0.9250	58.05
6	127.51	5	0.8931	55.56
7	117.12	6	0.9149	51.43
8	109.37	7	0.8456	55.53
9	101.98	8	0.9361	38.17
10	96.31	9	0.9153	37.92
11	91.67	10	0.8841	37.77
12	87.03	11	0.8630	31.44
13	82.89	12	0.9149	28.65
14	79.32	13	0.9343	24.84
15	76.29	14	0.9046	28.37
16	73.59	15	0.9155	24.84
		16	0.8476	26.08

Fordeling på avhengige variabler

Fordeling på avhengige variabler

Figur A.4.1. Fordeling på avhengige variabler

Tabell A.4.6. VIF-test for de uavhengige variablene i regresjonsmodellene 2002 og 2014.

Variable	VIF	1/VIF	Variable	VIF	1/VIF
forankring			forankring		
1	2.29	0.437099	1	1.58	0.634371
2	2.41	0.414792	2	1.59	0.628971
3	1.33	0.753116	3	1.20	0.833243
medltype			medltype		
2	1.16	0.865227	2	1.05	0.949841
3	1.16	0.861745	3	1.07	0.931770
4	1.21	0.825505	4	1.07	0.934459
aar_i_parti	1.57	0.636437	aar_i_parti	1.06	0.939392
alderkohort	1.34	0.747166	alderkohort	1.17	0.855491
utd_niva	1.30	0.767722	utd_niva	1.07	0.935439
by_land			by_land		
2	1.30	0.770398	2	1.12	0.889711
3	1.35	0.740410	3	1.19	0.842533
4	1.23	0.815006	4	1.18	0.849673
5	1.37	0.729992	5	1.15	0.870238
sektor			sektor		
2	1.41	0.711276	2	1.28	0.780975
3	1.32	0.759615	3	1.18	0.847893
4	1.34	0.746081	4	1.11	0.900579
2.kjonn	1.24	0.803802	kjonn		
1.leder	1.22	0.817895	2	1.07	0.935928
			3	1.03	0.972038
			1.leder	1.09	0.916287
Mean VIF	1.42		Mean VIF	1.17	